

องค์ประกอบที่มีอิทธิพลต่อมโนภาพแห่งตนของนักเรียนช่วงชั้นที่ 2
โรงเรียนบ้านนาหว้า กิ่งอำเภอวังกลาง จังหวัดนครศรีธรรมราช

ปริญญานิพนธ์

ของ

ไปยดา สุตระ

เสนอต่อมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาจิตวิทยาการศึกษา

พฤษภาคม 2548

ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

ปริญญานิพนธ์

เรื่อง

องค์ประกอบที่มีอิทธิพลต่อมโนภาพแห่งตนของนักเรียนช่วงชั้นที่ 2
โรงเรียนบ้านนาหว้า กิ่งอำเภอช้างกลาง จังหวัดนครศรีธรรมราช

ของ

นางสาวไพบดา สุตระ

ได้รับการอนุมัติจากบัณฑิตวิทยาลัยให้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร

ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาจิตวิทยาการศึกษา

ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

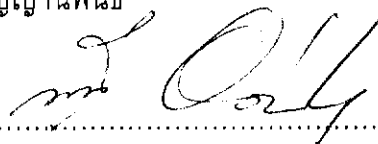

.....คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. เพ็ญสิริ จีระเดชากุล)

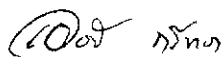
วันที่ 19 เดือนพฤษภาคม พ.ศ. 2548

คณะกรรมการสอบปริญญานิพนธ์

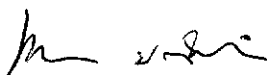
.....ประธาน

(รองศาสตราจารย์ ชูชีพ อ่อนโคกสูง)

.....กรรมการ

(รองศาสตราจารย์ เวธนี กริทอง)

.....กรรมการที่แต่งตั้งเพิ่มเติม

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ทศพร มณีศรีขำ)

.....กรรมการที่แต่งตั้งเพิ่มเติม

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ พรรณรัตน์ พลอยเลื่อมแสง)

ประกาศคุณูปการ

ปริญญานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จได้ด้วยความกรุณาของ รองศาสตราจารย์ฐิพ อ่อนโคกสูง ประธานควบคุมปริญญานิพนธ์ รองศาสตราจารย์เวธนี กรีทอง กรรมการควบคุมปริญญานิพนธ์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ทศพร มณีศรีขำ และ ผู้ช่วยศาสตราจารย์พรรณรัตน์ พลอยเลื่อมแสง กรรมการที่ได้รับแต่งตั้งเพิ่มเติมในการสอบปากเปล่าปริญญานิพนธ์ที่กรุณาให้คำปรึกษา แนวคิด และข้อเสนอแนะพร้อมทั้งการแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ อันเป็นประโยชน์ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ด้วยความเมตตา ผู้วิจัยจึงกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

ขอกราบขอบพระคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์พรรณรัตน์ พลอยเลื่อมแสง อาจารย์ ดร. พาสณา จุลรัตน์ และอาจารย์วิไลลักษณ์ พงษ์โสภา ที่กรุณาให้คำแนะนำและเป็นผู้ทรงคุณวุฒิ ในการตรวจเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้

ขอกราบขอบพระคุณ คณาจารย์ในภาควิชาการแนะแนวและจิตวิทยาการศึกษาทุกท่าน ที่ประสิทธิ์ประสาทวิชาความรู้ให้แก่ผู้วิจัย

ขอกราบขอบพระคุณอาจารย์วิจิตร รัตนสุภา ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านนาวา อาจารย์จรรยา บริบูรณ์ ผู้ช่วยผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านนาวา และคณะอาจารย์ในระดับช่วงชั้น ที่ 2 ทุกท่านที่ให้ความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูล รวมถึงนักเรียนที่ให้ความร่วมมือในการตอบแบบสอบถามทุกคน

ขอกราบขอบพระคุณคุณพ่อจ่ารัก สุตระ คุณแม่สุจินดา สุตระ สมาชิกในครอบครัว และผู้ใกล้ชิดทุกคนที่ให้กำลังใจ และให้ความห่วงใยผู้วิจัยตลอดมา

ไปยดา สุตระ

สารบัญ

บทที่	หน้า
1 บทนำ.....	1
ภูมิหลัง.....	1
ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า.....	5
ความสำคัญของการศึกษาค้นคว้า.....	5
ขอบเขตของการศึกษาค้นคว้า.....	5
ตัวแปรที่ศึกษา.....	6
นิยามศัพท์เฉพาะ.....	7
กรอบแนวคิดของการศึกษาค้นคว้า.....	10
สมมติฐานของการศึกษาค้นคว้า.....	10
2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	11
เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับมโนภาพแห่งตน.....	11
เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับองค์ประกอบที่มีอิทธิพลต่อ มโนภาพแห่งตน.....	37
เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับเพศ.....	37
เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับบุคลิกภาพ.....	40
เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับลักษณะการเป็นผู้นำ.....	47
เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับสถานภาพการสมรสของบิดา มารดา.....	49
เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับสัมพันธภาพระหว่างนักเรียน กับบิดา มารดา.....	51
เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับครู.....	54
เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อน.....	55
3 วิธีดำเนินการศึกษาค้นคว้า.....	57
ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า.....	57
วิธีการสร้างเครื่องมือและการหาคุณภาพเครื่องมือ.....	57
การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	70
สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล.....	70

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	72
สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล.....	72
การวิเคราะห์ข้อมูล.....	73
การเสนอผลการศึกษาค้นคว้า.....	73
ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	74
5 สรุปผล อภิปราย และข้อเสนอแนะ	80
ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า.....	80
สมมติฐานของการศึกษาค้นคว้า.....	80
วิธีการดำเนินการศึกษาค้นคว้า.....	80
เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า.....	81
การวิเคราะห์ข้อมูล.....	82
สรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	82
อภิปรายผลการศึกษาค้นคว้า.....	83
ข้อเสนอแนะทั่วไป.....	91
ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัย.....	91
บรรณานุกรม.....	92
ภาคผนวก.....	101
ประวัติย่อผู้วิจัย.....	125

บัญชีตาราง

ตาราง

หน้า

1	แสดงจำนวน ร้อยละของนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 โดยจำแนกตามเพศ ระดับชั้น และสถานภาพของบิดามารดา.....	74
2	แสดงค่าเฉลี่ยและค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานขององค์ประกอบ ได้แก่ บุคลิกภาพ ความเป็นผู้นำ สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับผู้ปกครอง สัมพันธภาพระหว่าง นักเรียนกับครู สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อน และมโนภาพแห่งตน.....	75
3	แสดงความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบที่เกี่ยวข้องกับมโนภาพแห่งตนของ นักเรียนช่วงชั้นที่ 2 โรงเรียนบ้านนาวา กิ่งอำเภอช้างกลาง จังหวัด นครศรีธรรมราช.....	76
4	แสดงการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ ขององค์ประกอบที่ส่งผลต่อ มโนภาพแห่งตนของนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 โรงเรียนบ้านนาวา กิ่งอำเภอช้างกลาง จังหวัดนครศรีธรรมราช.....	77
5	แสดงองค์ประกอบที่สามารถพยากรณ์มโนภาพแห่งตนของนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 โรงเรียนบ้านนาวา กิ่งอำเภอช้างกลาง จังหวัดนครศรีธรรมราช โดยใช้วิธีการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณ (Stepwise Multiple Regression Analysis).....	78
6	แสดงค่าอำนาจจำแนกเป็นรายข้อ (t) ของแบบสอบถามบุคลิกภาพ.....	119
7	แสดงค่าอำนาจจำแนกเป็นรายข้อ (t) ของแบบสอบถามความเป็นผู้นำ.....	120
8	แสดงค่าอำนาจจำแนกเป็นรายข้อ (t) ของแบบสอบถามสัมพันธภาพระหว่าง นักเรียนกับบิดา มารดา.....	121
9	แสดงค่าอำนาจจำแนกเป็นรายข้อ (t) ของแบบสอบถามสัมพันธภาพระหว่าง นักเรียนกับครู.....	122
10	แสดงค่าอำนาจจำแนกเป็นรายข้อ (t) ของแบบสอบถามสัมพันธภาพระหว่าง นักเรียนกับเพื่อน.....	123
11	แสดงค่าอำนาจจำแนกเป็นรายข้อ (t) ของแบบสอบถามมโนภาพแห่งตน.....	124

บัญชีภาพประกอบ

ภาพประกอบ

หน้า

1	โครงสร้างของมโนภาพแห่งตนของไวลีย์.....	19
2	การจัดลำดับชั้นของมโนภาพแห่งตนของชาเวลสัน ฮับเนอร์ และสแตนตัน.....	21
3	แผนภูมิแสดงการเรียนรู้เกี่ยวกับมโนภาพแห่งตน.....	27

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

การพัฒนาประเทศให้เจริญก้าวหน้าทั้งทางด้านเศรษฐกิจ สังคม และการเมืองนั้นจะต้องอาศัยบุคคลที่มีคุณภาพเป็นพื้นฐานในการพัฒนา เพราะบุคคลเป็นทรัพยากรที่มีค่าและเป็นองค์ประกอบที่สำคัญของสังคม หากได้รับการส่งเสริมให้มีคุณภาพแล้วก็จะเท่าเทียมกับการสร้างความเป็นปึกแผ่นให้แก่ประเทศชาติที่จะส่งผลให้การพัฒนาประเทศบรรลุตามเป้าหมายที่ต้องการ ดังที่ โกลด เพ็ชรสุวรรณ (2534 : 35) ได้กล่าวว่า ประเทศที่มีอำนาจในโลกนี้ไม่ได้ขึ้นอยู่กับขนาดและพื้นที่ และจำนวนพลเมืองของแต่ละประเทศ แต่ขึ้นอยู่กับ " คุณภาพ " ของคน ดังนั้นจึงจำเป็นต้องพัฒนาให้บุคคลมีคุณภาพ อันได้แก่ การมีความรู้ ความสามารถ ความรับผิดชอบ ค่านิยม ตลอดจนอุปนิสัยที่ต่างต่าง ๆ คุณธรรม จริยธรรม และคุณลักษณะหนึ่งในบรรดาความมีคุณภาพและประสิทธิภาพนั้นคือ การมีมโนภาพแห่งตนหรือความรู้สึกนึกคิดต่อตนเองของบุคคล ถ้าบุคคลมีมโนภาพแห่งตนมั่นคงก็จะสามารถปรับตัวได้อย่างมีประสิทธิภาพและเป็นไปในทางที่ดี ทำให้มีความเชื่อมั่นในตนเอง มีความภาคภูมิใจในตนเอง มีความมั่นคงทางอารมณ์ ไม่มีปมด้อย และมีความกระตือรือร้นในกิจกรรมต่าง ๆ อันแสดงถึงความมีคุณภาพของบุคคลนั้น ๆ เช่นเดียวกับ สมศักดิ์ ชินพันธ์ (2523 : 14) ที่ว่าบุคคลที่มีมโนภาพแห่งตนดีก็จะทำให้เป็นคนที่มีความสุข ประสบผลสำเร็จในชีวิต และในทางตรงกันข้าม เอนกกุล กรีกแสง (2521 : 169) กล่าวว่า ถ้าหากบุคคลมีมโนภาพแห่งตนที่ไม่ดีต่อตนเอง จะเกิดความรู้สึกเป็นปมด้อย ไม่มีความมั่นคงทางอารมณ์และขาดความเชื่อมั่นในตนเอง ดังนั้นสิ่งหนึ่งที่ควรนำมาพิจารณาเพื่อพัฒนาบุคคลให้เป็นคนที่มี " คุณภาพ " ก็คือการพัฒนาด้านมโนภาพแห่งตน (Self – Concept) ซึ่งเป็นสิ่งที่เรียนรู้ได้ตั้งแต่ระยะเริ่มต้นของชีวิต และช่วงสำคัญที่จะวางรากฐานเกี่ยวกับบุคลิกภาพ และพัฒนามโนภาพแห่งตนจะอยู่ระหว่างอายุ 6 – 12 ปี (นวลศิริ เปาโรหิตย์, 2520 : 176) โดยการเรียนรู้จากประสบการณ์ต่าง ๆ ที่บุคคลสะสมข้อมูลเกี่ยวกับตนเอง และสิ่งแวดล้อมจนเกิดมโนภาพแห่งตนขึ้น อีกทั้งยังมีความสัมพันธ์และมีผลต่อบุคลิกภาพของบุคคล โดยเฉพาะอย่างยิ่งเด็กที่เรียนอยู่ในระดับชั้นประถมศึกษาตอนปลายควรจะได้รับ การส่งเสริม ให้มีมโนภาพแห่งตนในทางบวก เพราะเป็นวัยที่มีการพัฒนาการด้านต่าง ๆ ได้อย่างเต็มที่ สามารถเรียนรู้ได้ตลอดทั้งพัฒนาพฤติกรรมที่พึงประสงค์ได้ง่ายกว่าวัยอื่น ๆ ดังที่พงษ์พันธ์ พงษ์โสภา (ม.ป.ป. : 46) กล่าวว่าวัยเด็กตอนปลายเป็นวัยที่กำลังพัฒนาความรู้สึกนึกคิดเกี่ยวกับตนเองมีการปรับตัวได้ดี เป็นวัยที่กำลังอยู่ในระยะของการสร้างความรู้สึนึกคิดเกี่ยวกับตนเอง อาจมีทั้งทางที่ดี

หรือทางที่ไม่ดี อันจะมีผลทำให้เกิดความมั่นใจ หรือไม่มั่นใจในตนเอง กล้าหรือไม่กล้าตัดสินใจ รู้สึกภาคภูมิใจหรือต่ำต้อยในตนเองซึ่งสิ่งต่าง ๆ เหล่านี้จะพัฒนาให้เด็กเติบโตขึ้นมาเป็นคนที่มีความ "คุณภาพ" ได้

ความสำคัญที่จำเป็นต้องพัฒนามโนภาพแห่งตนของเด็ก เพราะว่ามโนภาพแห่งตนเป็นองค์ประกอบที่สำคัญต่อพัฒนาบุคลิกภาพที่สมบูรณ์แบบ (Medinnus. 1976 : 369) ทั้งนี้เพราะมโนภาพแห่งตนเป็นแกนกลางของการรับรู้เกี่ยวกับตนและเป็นแกนของบุคลิกภาพ (Combs. 1976 : 160 - 161) ดังนั้นมโนภาพแห่งตนจึงมีความสำคัญต่อการกำหนดรูปแบบพฤติกรรม โดยที่บุคคลจะแสดงพฤติกรรมไปในทิศทางที่สอดคล้องกับมโนภาพแห่งตน (ซูชัย สมितिไกร. 2530 : 67) ซึ่งจะนำไปสู่การรู้และเข้าใจถึงศักยภาพของตนอย่างแท้จริง (Maddi. 1968 : 75)

มโนภาพแห่งตน (Self - Concept) เป็นสิ่งสำคัญที่เกี่ยวข้องกับการดำรงชีวิตของมนุษย์ เพราะเป็นตัวก่อให้เกิดบุคลิกภาพของมนุษย์ ดังเช่น เฮอร์ลอค (Herlock. 1967 : 651) ได้กล่าวไว้ว่า "แบบแผนหรือกระสวนบุคลิกภาพ" นั้น ประกอบด้วยลักษณะ (Trait) ต่าง ๆ หลายลักษณะ และผู้ทำหน้าที่ประกอบลักษณะเหล่านี้เข้าด้วยกัน ให้เป็นระบบเป็นแบบแผนที่เรียกว่า กระสวนบุคลิกภาพ ก็คือ ความรู้สึกเกี่ยวกับตนที่เรียกว่ามโนภาพแห่งตน ซึ่งมีมโนภาพแห่งตนนี้เปรียบเสมือนเป็นแกนของวงล้อ อันมีลักษณะนิสัยต่าง ๆ เป็นซี่ล้อ นอกจากนั้นมโนภาพแห่งตนยังเป็นเครื่องกำหนดพฤติกรรมของคนอีกด้วย ดังที่ สจวร์ต คุก (2511 : 135) กล่าวว่า ความรู้สึกและการรับรู้ "ตน" นี้ นักจิตวิทยาถือว่าเป็นแกนพฤติกรรมรวมของบุคคลที่แสดงออกมาหรือเป็นแบบแผนในการปรับตัวตามสภาพแวดล้อมต่าง ๆ ในสังคมที่เรียกว่า "บุคลิกภาพ" ของคน เพราะฉะนั้นการที่จะเข้าใจบุคลิกภาพของคนจำเป็นต้องเข้าใจถึงความรู้สึกและการรับรู้ "ตน" ของเขาด้วย

สำหรับ "ตน" นี้ ฮอร์นีย์ (Horney. 1942 : 22-23) กล่าวว่า บุคคลมีตนอยู่สองอย่าง คือ "ตนจริง" กับ "ตนในอุดมคติ" ตนจริงก็คือการรู้จักหรือการรับรู้ตนเองว่าเราเป็นใคร มีความสามารถเพียงไร มีข้อดีข้อเสียอย่างไร มีความคับข้องใจ หรือความกังวลใจอย่างไร ซึ่งบุคคลมักจะไม่นิยมรับ หากแต่สร้างตนในอุดมคติขึ้น ตนในอุดมคติคือตนที่เราอยากเป็น ทุกคนย่อมมีความปรารถนาสูงส่ง อยากจะให้ตนดีกว่าที่เป็นจริง เช่น อยากเก่ง อยากสวย อยากรวย อยากดีกว่าที่เป็นอยู่ ดังนั้นจึงเกิดการไม่ยอมรับตนเองขึ้น การยอมรับตนเอง เกิดจากความสอดคล้องระหว่าง "ตนจริง" กับ "ตนในอุดมคติ" (Bruce. 1958 : 49) ตนในอุดมคติของบุคคลจะสูงหรือต่ำเกินไปขึ้นอยู่กับระดับความทะเยอทะยานของแต่ละบุคคล ถ้าตนในอุดมคติสูงเกินไปจะเป็นไปในลักษณะเพ้อฝัน อันจะนำมาซึ่งปัญหาทางอารมณ์ มีความคับข้องใจ มีความกดดันทางจิตใจและก่อให้เกิดการมีปมด้อย ส่วนบุคคลที่มีตนในอุดมคติต่ำเกินไปจะมองเห็นตนเป็นคนต่ำต้อย ไร้คุณค่าเป็นการทำลายความรู้สึกนับถือตนเอง การที่บุคคลจะมีบุคลิกภาพที่ดี จะต้องมีการยอมรับนับถือตนเอง มีความ

เข้าใจตนเอง อย่างถูกต้องตามความเป็นจริง มีตนในอุดมคติและระดับความทะเยอทะยานที่เหมาะสมกับระดับความสามารถของตน และในสิ่งที่เป็นไปได้ด้วย (จุไรรัตน์ เปรมิษฐ์เรียม. 2512 : 5)

เด็กระดับวัยรุ่นไม่สามารถที่จะรับรู้ตัวเอง และเปลี่ยนแปลงพัฒนาตัวเองได้ดีนัก ซึ่งคนที่ช่วยในเรื่องของการพัฒนาตัวนักเรียนให้มีคุณภาพเพิ่มมากขึ้น ก็น่าจะเป็นบุคคลใกล้ชิดตัว ดังนั้นครูและผู้ปกครองมีส่วนสำคัญอย่างยิ่งในการพัฒนานุคลิกภาพของนักเรียน ความร่วมมือ และความสัมพันธ์ระหว่างครู และผู้ปกครองจะเป็นพื้นฐานอันสำคัญยิ่งในการพัฒนานุคลิกภาพของนักเรียนเพื่อเตรียมตัวเป็นผู้ใหญ่ที่ประสบความสำเร็จในชีวิตต่อไป (จันทนา ภาคบงกช. 2528 : 42 - 45) โรงเรียนเป็นปัจจัยสำคัญยิ่งที่มีอิทธิพลต่อการพัฒนานุคลิกภาพ ซึ่งเป็นผลมาจากการพัฒนามโนภาพแห่งตน นักเรียนบางคนเข้าโรงเรียนด้วยความคิดที่ว่าเขาไม่มีความสามารถที่จะทำอะไรด้วยตนเอง พวกนี้มักไม่ตั้งใจเรียน แต่บางคนคิดว่าตนเองทำอะไรได้ถูกต้อง พวกนี้มักจะตั้งใจและเรียนได้ดี ในระยะนี้ครูมีบทบาทสำคัญต่อชีวิตของนักเรียน สิ่งที่ครูทำและเจตคติที่แสดงออกมามีบรรยากาศที่ครูสร้างขึ้นล้วนแต่มีอิทธิพลต่อการพัฒนามโนภาพแห่งตนทั้งสิ้น (อำไพ ศิริพิพัฒน์. 2515: 99) สิ่งที่สำคัญยิ่งที่ครูและผู้ปกครองควรทำ คือ การเข้าใจนักเรียน ซึ่งในการเข้าใจนักเรียนได้นั้นครูและผู้ปกครองจะต้องมองสิ่งต่าง ๆ ให้เห็นอย่างที่นักเรียนเห็น เพื่อครูและผู้ปกครองจะได้เข้าใจถึงเหตุผลซึ่งอยู่เบื้องหลังการกระทำของนักเรียน เพราะการมองเห็นของครูและผู้ปกครองจะมีผลต่อการรับรู้ของนักเรียน ถ้าครูและผู้ปกครองมีความรู้สึกนึกคิดที่ดี มีความเชื่อและความคาดหวังที่ดี นักเรียนก็พร้อมที่จะทำตามความเชื่อหรือความคาดหวังที่ดีนั้น (อุทัย เพชรช่วย. 2528 : 46 - 47)

เนื่องจากผู้วิจัยมีความสนิสนมคุ้นเคยกับผู้บริหารของโรงเรียนบ้านนาวาและได้สัมภาษณ์ในเรื่องของสภาพปัญหาที่เกิดขึ้นกับนักเรียนภายในโรงเรียน สรุปได้ว่า ทางโรงเรียนเห็นว่าสภาพปัญหาของนักเรียนเกิดจากลักษณะของการขาดจริยธรรมและขาดจิตสำนึกที่ดี ทางโรงเรียนพยายามปลูกฝังแต่ก็ไม่เกิดขึ้นในตัวนักเรียน เช่น การทิ้งขยะไม่เป็นที่ การไม่มีความรับผิดชอบ และไม่คอยกล้าแสดงออก รวมถึงการไม่ตั้งใจเรียนของนักเรียนด้วย เป็นต้น

จากการที่ผู้วิจัยได้สำรวจปัญหาเบื้องต้น โดยใช้แบบสำรวจปลายเปิดกับนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 คือนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ถึงชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ของโรงเรียนบ้านนาวา กิ่งอำเภอช้างกลาง จังหวัดนครศรีธรรมราช จำนวน 283 คน โดยให้คำถามปลายเปิด 2 ข้อ คือ

คำถามข้อที่ 1 ถามว่า “ ขณะนี้นักเรียนมีปัญหาอะไร ” ผลการสำรวจพบว่าปัญหาที่เกิดขึ้นมีดังนี้ 1. เรียนไม่เก่งจำนวน 123 คน คิดเป็นร้อยละ 43.46 2. ไม่มีความรับผิดชอบ จำนวน 50 คน คิดเป็นร้อยละ 17.67 3. ปัญหาด้านการพูด คือพูดไม่ไพเราะ จำนวน 34 คน คิดเป็นร้อยละ 12.01 4. เล่นมากกว่าเรียน จำนวน 24 คน คิดเป็นร้อยละ 8.48 5. ด้านมารยาท จำนวน 20 คน

คิดเป็นร้อยละ 7.07 6. ชอบแกล้งเพื่อน จำนวน 17 คน คิดเป็นร้อยละ 6.00 7. ด้านสุขภาพ จำนวน 3 คน คิดเป็นร้อยละ 1.06 8. ลายมือไม่สวย จำนวน 3 คน คิดเป็นร้อยละ 1.06 9. การใช้เวลาร่างไม่เป็น จำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 0.71 10. การคบเพื่อน โดยแบ่งเป็นไม่มีเพื่อน จำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 0.35 และไม่คบเพื่อน จำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 0.35 11. อื่น ๆ คือ อยากพัฒนาโรงเรียนและนักเรียนในโรงเรียน จำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 0.71

คำถามข้อที่ 2 ถามว่า "ปัญหานั้นเกิดจากสาเหตุอะไร" ผลการสำรวจพบว่า 1. เรียนไม่เก่ง สาเหตุเกิดจากการไม่ตั้งใจเรียน และไม่ขยันเรียน จำนวน 123 คน คิดเป็นร้อยละ 43.46 2. ไม่มีความรับผิดชอบ สาเหตุเกิดจาก งานเยอะ จำนวน 13 คน คิดเป็นร้อยละ 4.6 เบื่อ จำนวน 20 คน คิดเป็นร้อยละ 7.07 ไม่กล้าตัดสินใจ จำนวน 17 คน คิดเป็นร้อยละ 6.00 3. ปัญหาด้านการพูด คือพูดไม่ไพเราะ สาเหตุเกิดจาก พูดตามคนอื่น จำนวน 13 คน คิดเป็นร้อยละ 4.6 เกิดจากอารมณ์ จำนวน 12 คน คิดเป็นร้อยละ 4.24 นิสัยประจำตัว จำนวน 8 คน คิดเป็นร้อยละ 2.83 ไม่มีคนคอยอบรม จำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 0.35 4. เล่นมากกว่าเรียน สาเหตุเกิดจาก เบื่อไม่ชอบเรียน และแบ่งเวลาร่างไม่เป็น จำนวน 24 คน คิดเป็นร้อยละ 8.48 5. ด้านมารยาท สาเหตุเกิดจาก ลักษณะนิสัยที่ไม่ดี ไม่เรียบร้อย และไม่มีความเคารพผู้ใหญ่ จำนวน 20 คน คิดเป็นร้อยละ 7.07 6. ชอบแกล้งเพื่อน สาเหตุเกิดจาก ไม่มีอะไรทำ จำนวน 7 คน คิดเป็นร้อยละ 2.47 เกิดจากความอิจฉาริษยา จำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 0.35 เห็นเป็นเรื่องสนุก จำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 0.35 เอาคืน จำนวน 8 คน คิดเป็นร้อยละ 2.83 7. ด้านสุขภาพ สาเหตุเกิดจากการไม่ชอบกินผักผลไม้ และไม่ชอบออกกำลังกาย จำนวน 3 คน คิดเป็นร้อยละ 1.06 8. ลายมือไม่สวย สาเหตุเกิดจาก ไม่มีการฝึก จำนวน 3 คน คิดเป็นร้อยละ 1.06 9. การใช้เวลาร่างไม่เป็น สาเหตุเกิดจาก มีนิสัยเกียจคร้าน จำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 0.71 10. การคบเพื่อน โดยแบ่งเป็นไม่มีเพื่อน สาเหตุเกิดจาก ตัวเองทำตัวไม่ดี จำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 0.35 และไม่คบเพื่อน สาเหตุเกิดจาก เพื่อนเป็นคนไม่ดี จำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 0.35 11. อื่น ๆ คือ อยากพัฒนาโรงเรียนและนักเรียนในโรงเรียน จำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 0.71

จากการสรุปปัญหาของนักเรียนทั้งหมดข้างต้นจะเห็นได้ว่า ปัญหาต่าง ๆ ที่พบนั้น น่าจะเป็นปัญหาที่มีอิทธิพลต่อมโนภาพแห่งตน เพราะ นักเรียนมีความรู้สึกต่อตนเองในทางลบ เช่น 1. เรียนไม่เก่ง สาเหตุเกิดจากการไม่ตั้งใจเรียน และไม่ขยันเรียน 2. ไม่มีความรับผิดชอบ สาเหตุเกิดจาก งานเยอะ 3. ปัญหาด้านการพูด คือพูดไม่ไพเราะ สาเหตุเกิดจาก พูดตามคนอื่น เป็นต้น ซึ่งบุคคลจะแสดงพฤติกรรมอย่างไรนั้นย่อมขึ้นอยู่กับมโนภาพแห่งตน ดังที่ลักษณะ สรีวิวัฒน์ (2544 : 134 – 135) ได้สรุปความหมายของมโนภาพแห่งตนไว้ว่า มโนภาพแห่งตน หมายถึง ความคิดเห็น ความรู้สึก เจตคติที่บุคคลมีต่อตนเอง ซึ่งพัฒนามาจากปฏิสัมพันธ์ระหว่างอินทรีย์กับสิ่งแวดล้อม จะ

เปลี่ยนแปลงโดยอาศัยวุฒิภาวะและการเรียนรู้ อันเกิดจากประสบการณ์ที่บุคคลตอบสนองความต้องการนั้นเอง ทำให้บุคคลก็ต้องประเมินผลการกระทำของตนเอง เปรียบเทียบกับคนอื่น ๆ ทำให้เกิดมโนภาพแห่งตนหรืออัตมโนคติขึ้น ซึ่ง เฮิร์ลอค (Hurlock.1967:683 -684) กล่าวว่า บุคคลที่ใช้ชีวิตอย่างมีความสุขมักจะเป็นบุคคลที่ยอมรับตนเองได้ดี เพราะบุคคลที่ยอมรับตนเองมักจะปรับตัวได้ดีด้วย บุคคลที่ยอมรับตนเองจะมีลักษณะดังนี้ คือ เคารพตนเอง ใช้ชีวิตอย่างสุขสบายด้วยตนเอง สามารถจะรู้จักความปรารถนาของตนเอง หรือรู้จักความหวัง ความกล้า ความเป็นศัตรูในตนเอง และยอมรับแนวโน้มทางอารมณ์ของตนเอง มีอิสระที่จะตัดสินใจด้วยตนเองและรับผิดชอบในการตัดสินใจนั้น ๆ

ด้วยจากเหตุนี้ ผู้วิจัยมีความสนใจศึกษามโนภาพแห่งตนของนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 ของโรงเรียนบ้านนาวา กิ่งอำเภอช้างกลาง จังหวัดนครศรีธรรมราช

ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า

ในการวิจัยครั้งนี้ได้ตั้งความมุ่งหมายไว้ดังนี้

1. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบด้านส่วนตัว ด้านครอบครัว และด้านสิ่งแวดล้อมในโรงเรียนกับมโนภาพแห่งตนของนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 โรงเรียนบ้านนาวา กิ่งอำเภอช้างกลาง จังหวัดนครศรีธรรมราช
2. เพื่อศึกษาองค์ประกอบด้านส่วนตัว ด้านครอบครัว และด้านสิ่งแวดล้อมในโรงเรียนที่มีอิทธิพลต่อมโนภาพแห่งตนของนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 โรงเรียนบ้านนาวา กิ่งอำเภอช้างกลาง จังหวัดนครศรีธรรมราช
3. เพื่อสร้างสมการพยากรณ์องค์ประกอบที่มีอิทธิพลต่อมโนภาพแห่งตนของนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 ของโรงเรียนบ้านนาวา กิ่งอำเภอช้างกลาง จังหวัดนครศรีธรรมราช

ความสำคัญในการศึกษาค้นคว้า

ผลการศึกษาครั้งนี้จะทำให้ผู้เกี่ยวข้องกับนักเรียน ซึ่งได้แก่ผู้บริหารระดับสูง ผู้บริหารโรงเรียน คณะครู อาจารย์ รวมถึงตัวผู้ปกครอง ได้นำข้อมูลที่ได้ไปประกอบการวางนโยบายสำหรับการวางแผนพัฒนามโนภาพแห่งตนของนักเรียนต่อไป

ขอบเขตในการศึกษาค้นคว้า

ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้เป็นนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 ของโรงเรียนบ้านนาวา กิ่งอำเภอ ช้างกลาง จังหวัดนครศรีธรรมราช จำนวนทั้งสิ้น 283 คน เป็นนักเรียนชาย 136 คน และนักเรียน หญิง 147 คน ซึ่งใช้เป็นกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด

ตัวแปรที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า

1. ตัวแปรต้น ได้แก่

1.1 องค์ประกอบด้านส่วนตัว ได้แก่

1.1.1 เพศ

1.1.2 ระดับชั้น

1.1.3 บุคลิกภาพ

1.1.4 ความเป็นผู้นำ

1.2 องค์ประกอบด้านครอบครัว ได้แก่

1.2.1 สถานภาพสมรสของบิดา มารดา

1.2.2 สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับบิดา มารดา

1.3 องค์ประกอบด้านสิ่งแวดล้อมในโรงเรียน ได้แก่

1.3.1 สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับครู

1.3.2 สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อน

2. ตัวแปรตาม ได้แก่ มโนภาพแห่งตน

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. มโนภาพแห่งตน หมายถึง ความคิดเห็น ความรู้สึก เจตคติที่นักเรียนมีต่อตนเองอันเป็นผลมาจากการเรียนรู้ ซึ่งพัฒนามาจากการปฏิสัมพันธ์ระหว่างอินทรีย์กับสิ่งแวดล้อม โดยในการศึกษาครั้งนี้ประกอบด้วย มโนภาพแห่งตน 3 ด้าน ดังนี้

1.1 มโนภาพแห่งตนด้านความสามารถ หมายถึง การประเมินตนเองเกี่ยวกับทักษะความสนใจในกิจกรรมต่าง ๆ ที่ตนเองสามารถทำได้

1.2 มโนภาพแห่งตนด้านลักษณะทางด้านร่างกาย หมายถึง ความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อตนเองเกี่ยวกับรูปร่าง และลักษณะโดยรวมของตนเอง เช่น ลักษณะท่าทาง การแสดงออก การพูดจา และรูปร่างหน้าตา

1.3 มโนภาพแห่งตนด้านการเรียนและกิจกรรมทั่วไปในโรงเรียน หมายถึง ความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อตนเองเกี่ยวกับความสามารถในการเรียนและการเข้าร่วมกิจกรรมของโรงเรียนรวมทั้งสภาพความเป็นอยู่ภายในโรงเรียน

2. องค์ประกอบที่เกี่ยวข้องกับมโนภาพแห่งตน หมายถึง สิ่งที่มีอิทธิพลต่อมโนภาพแห่งตนของนักเรียนระดับช่วงชั้นที่ 2 โรงเรียนบ้านนาวากิ่งอำเภอช้างกลาง จังหวัดนครศรีธรรมราช จำแนกเป็น 3 องค์ประกอบ คือ องค์ประกอบด้านส่วนตัว องค์ประกอบด้านครอบครัว และองค์ประกอบด้านสิ่งแวดล้อมในโรงเรียน ดังรายละเอียดต่อไปนี้

2.1 องค์ประกอบด้านส่วนตัว ได้แก่ เพศ ระดับชั้น บุคลิกภาพ ความเป็นผู้นำ ดังรายละเอียดต่อไปนี้

2.1.1 เพศ ได้แก่ เพศชายและเพศหญิง

2.1.2 ระดับชั้นที่กำลังศึกษา ได้แก่

2.1.2.1 ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4

2.1.2.2 ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5

2.1.2.3 ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

2.1.3 บุคลิกภาพ หมายถึง ลักษณะนิสัยที่เป็นลักษณะเฉพาะหรือพฤติกรรมของนักเรียนที่แสดงออกถึงความคิด ความรู้สึก เพื่อตอบสนองต่อสถานการณ์ต่าง ๆ ในการดำรงชีวิตซึ่งจะทำให้นักเรียนผู้นั้นมีเอกลักษณ์เป็นของตนเอง ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้แบ่งบุคลิกภาพเป็น 2 ประเภท คือ บุคลิกภาพแสดงตัว และบุคลิกภาพเก็บตัว ดังรายละเอียดต่อไปนี้

2.1.3.1 บุคลิกภาพแสดงตัว หมายถึง ลักษณะของนักเรียนที่สนใจต่อบุคคล สิ่งแวดล้อม และเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นภายนอกมากกว่าสนใจต่อเรื่องราวของตนเอง สามารถปรับตัวให้

เข้ากับสถานการณ์ใหม่ ๆ ได้ง่าย ชอบเข้าสังคม ชอบแสดงความคิดเห็น

2.1.3.2 บุคลิกภาพเก็บตัว หมายถึง ลักษณะของนักเรียนที่ไม่กล้าแสดงความคิดเห็น ซ้ำอาย ชอบคิดและทำอะไรเงียบ ๆ คนเดียว สนใจตนเองมากกว่าบุคคลภายนอก ปรับตัวยาก ไม่ชอบเข้าสังคม

2.1.4 ความเป็นผู้นำ หมายถึง ลักษณะของความสามารถในการนำกลุ่มของนักเรียนเพื่อแก้ปัญหาหรือเพื่อรักษาขวัญ กำลังใจของผู้ตาม วัดออกมาเป็นคะแนนได้โดยแบบสอบถามความเป็นผู้นำ

2.2 องค์ประกอบด้านครอบครัว ได้แก่ สถานภาพสมรสของบิดามารดา และสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับบิดา มารดา ดังรายละเอียดต่อไปนี้

2.2.1 สถานภาพสมรสของบิดามารดา ได้แก่

2.2.1.1 บิดา มารดา อยู่ด้วยกัน

2.2.1.2 บิดา มารดา หย่าร้างกัน

2.2.1.3 บิดาหรือมารดาถึงแก่กรรม

2.2.2 สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับบิดา มารดา หมายถึง การปฏิบัติตนของนักเรียนต่อผู้ปกครองหรือบิดามารดา และการปฏิบัติตนของผู้ปกครองหรือบิดามารดาต่อนักเรียน เพื่อให้เกิดความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน ได้แก่

2.2.2.1 การปฏิบัติตนของนักเรียนที่มีต่อผู้ปกครองหรือบิดามารดา ได้แก่ การเคารพเชื่อฟัง การปฏิบัติตามคำสั่งสอน ทั้งทางด้านการใช้ชีวิตส่วนตัว การเงินและการเรียน การช่วยเหลืองานภายในบ้าน

2.2.2.2 การปฏิบัติตนของผู้ปกครองหรือบิดามารดาที่มีต่อนักเรียน ได้แก่ การให้ความรัก ความเอาใจใส่ การดูแลสุขภาพ การอบรมสั่งสอน เป็นที่ปรึกษาทั้งเรื่องส่วนตัวและการศึกษา

2.3 องค์ประกอบด้านสิ่งแวดล้อมในโรงเรียน ได้แก่ สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับครู และสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อน ดังรายละเอียดต่อไปนี้

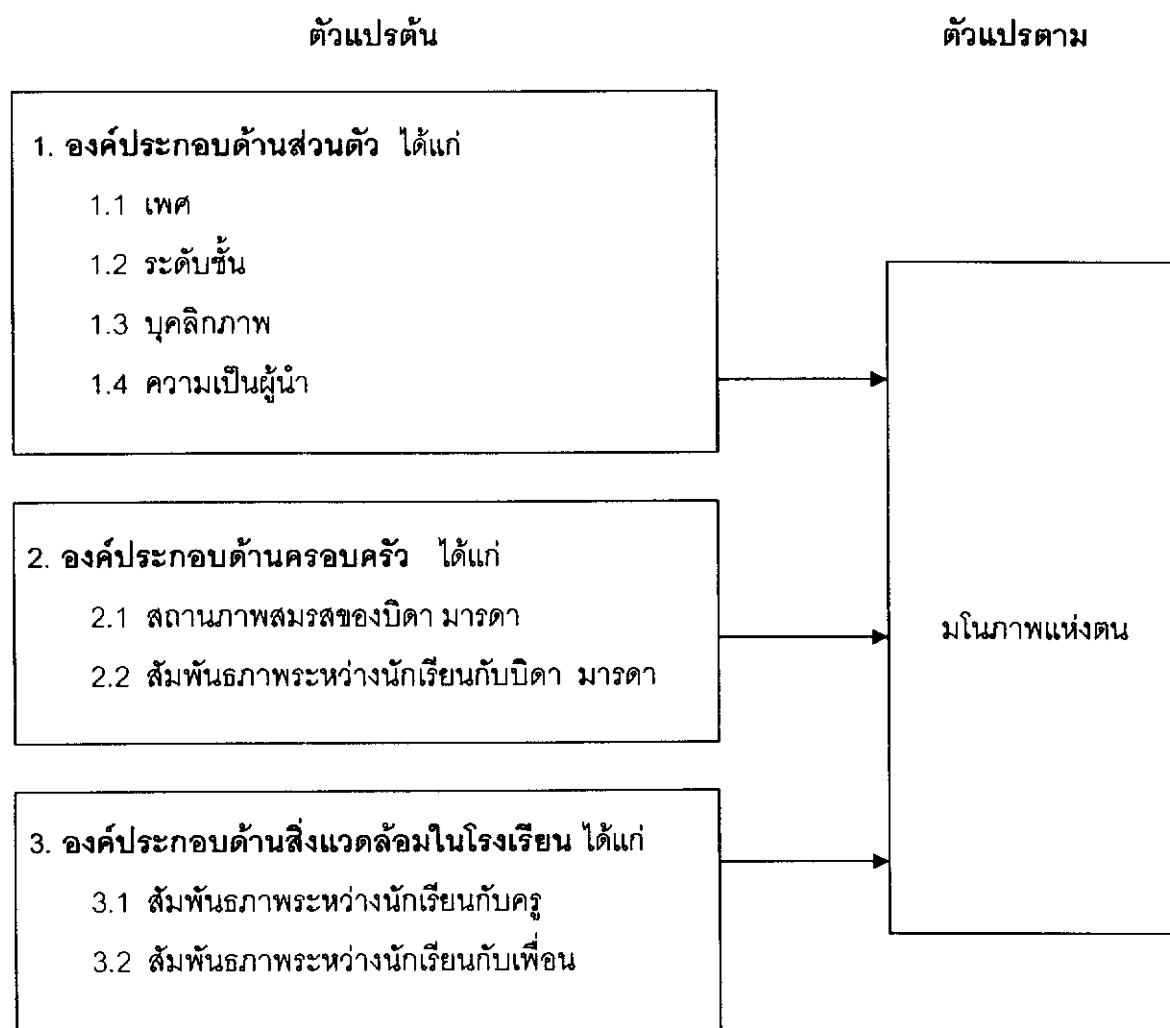
2.3.1 สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับครู หมายถึง การปฏิบัติตนของนักเรียนต่อครูและการปฏิบัติตนของครูต่อนักเรียนทั้งภายในและภายนอกห้องเรียนเพื่อให้เกิดความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน ได้แก่

2.3.1.1 การปฏิบัติตนของนักเรียนที่มีต่อครู ได้แก่ การให้ความเคารพเชื่อฟัง ให้เกียรติ แสดงกิริยา วาจา และใจ ถึงความเคารพ ปฏิบัติตนอย่างเหมาะสม

2.3.1.2 การปฏิบัติตนของครูที่มีต่อนักเรียน ได้แก่ ความเอาใจใส่ การให้ความรัก ความเอ็นดู ให้ความเป็นกันเอง ยอมรับความคิดเห็น ให้คำแนะนำปรึกษาทั้งทางด้านการเรียน และเรื่องส่วนตัว

2.3.2 สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อน หมายถึง การปฏิบัติตนของนักเรียน และเพื่อนที่ปฏิบัติต่อกันทั้งในและนอกห้องเรียนเพื่อให้เกิดความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน ได้แก่ การช่วยเหลือ พึ่งพาซึ่งกันและกัน ด้านการเรียนและเรื่องส่วนตัว การแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกันทางการเรียน ความห่วงใยใกล้ชิด สนับสนุนกัน ทำกิจกรรมต่าง ๆ ร่วมกัน ด้วยความรักและสามัคคี

กรอบแนวคิดในการศึกษาค้นคว้า

สมมุติฐานในการศึกษาค้นคว้า

1. องค์ประกอบด้านส่วนตัว ด้านครอบครัว และด้านสิ่งแวดล้อมในโรงเรียน มีความสัมพันธ์กับมโนภาพแห่งตนของนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 โรงเรียนบ้านนาวา กิ่งอำเภอช้างกลาง จังหวัดนครศรีธรรมราช
2. องค์ประกอบด้านส่วนตัว ด้านครอบครัว และด้านสิ่งแวดล้อมในโรงเรียน ที่มีอิทธิพลต่อมโนภาพแห่งตนของนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 โรงเรียนบ้านนาวา กิ่งอำเภอช้างกลาง จังหวัดนครศรีธรรมราช

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และได้นำเสนอตามหัวข้อต่อไปนี้

1. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับมโนภาพแห่งตน
 - 1.1 เอกสารที่เกี่ยวข้องกับมโนภาพแห่งตน
 - 1.2 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับมโนภาพแห่งตน
2. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับองค์ประกอบที่มีอิทธิพลต่อมโนภาพแห่งตน
 - 2.1 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับเพศ
 - 2.2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับบุคลิกภาพแสดงตัวและเก็บตัว
 - 2.3 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับลักษณะการเป็นผู้นำ
 - 2.4 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับสถานการณ์การสมรสของบิดามารดา
 - 2.5 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับบิดา มารดา
 - 2.6 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับครู
 - 2.7 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อน

1. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับมโนภาพแห่งตน

1.1 เอกสารที่เกี่ยวข้องกับมโนภาพแห่งตน

1.1.1 ความหมายของมโนภาพแห่งตน

กู๊ด (Good. 1973 : 254) ได้ให้ความหมายของมโนภาพแห่งตนไว้ว่า เป็นการรับรู้ของบุคคลเกี่ยวกับความสามารถ รูปร่าง ลักษณะ การกระทำกิจวัตรประจำวันของตนเองในฐานะที่เป็นบุคคลหนึ่ง ซึ่งคล้ายคลึงกับบาร์ทัสแซคและแฟรนเซน (สมศักดิ์ ชินพันธ์. 2523 : 23 ; อ้างอิงจาก Bartussak. 1972 and Frandson. 1961) ที่กล่าวว่ามโนภาพแห่งตนเป็นผลรวมของเจตคติ ความรู้สึกนึกคิดและค่านิยมเกี่ยวกับพฤติกรรม ความสามารถและคุณลักษณะของตนเอง ส่วนเกล (รัตนา ไกรสีหนาท. 2534 : 18 ; อ้างอิงจาก Gales. 1975) กล่าวว่า มโนภาพแห่งตนเป็นลักษณะที่สำคัญที่สุดของบุคลิกภาพหรือหัวใจของบุคลิกภาพ ซึ่งประกอบด้วยความคิดและความรู้สึกที่ทำให้บุคคลมีความตระหนักในความเป็นจริงที่เกี่ยวข้องกับตนเอง ก่อให้เกิดการมองตนเอง ซึ่งเป็นการมองตนเองทั้งทางด้านร่างกายและจิตใจ ซึ่งคล้ายคลึงกับ ดอนน์และแคธริน (มาลี สืบกระแสด.

2531 : 15 ; อ้างอิงจาก Donn and Kathryn. 1981) ที่ได้ให้ความหมายของมโนภาพแห่งตนว่า เป็น ศูนย์รวมของเจตคติการปรับตัว และค่านิยมซึ่งบุคคลยึดถือเกี่ยวกับตนเองในด้านพฤติกรรม ความสามารถ สภาพร่างกาย และความมีเกียรติ ในฐานะที่เป็นบุคคลหนึ่ง และغلลลาฮิว (Gallahue. 1982 : 320) ได้อธิบายมโนภาพแห่งตนไว้ว่า เป็นการคิดหรือตระหนักรู้ถึงลักษณะ บุคลิกภาพของตนได้แก่ คุณสมบัติ ความเชื่อ ข้อจำกัด ตลอดจนมีสิ่งที่ตนชอบและไม่ชอบ ซึ่งมีความสัมพันธ์กันอย่างสูงกับความภาคภูมิใจในตนเอง ซึ่งคล้ายคลึงกับลรอยด์และคลากสตีเวิร์ท (อภิชาติ ประสารศรี. 2534 : 24 ; อ้างอิงจาก Loyd. 1985 and Clarke – Steward. 1988) ได้กล่าวถึงมโนภาพแห่งตน สรุปความได้ว่าเป็นการรับรู้ของแต่ละบุคคลที่ผสมผสานรูปแบบของความเชื่อเกี่ยวกับคุณสมบัติความสามารถ ความภาคภูมิใจในตนเองและภาพพจน์แห่งตน

เฟลเดอร์ (พรณี (ชูทัย) เจนจิต). 2533 : 182 ; อ้างอิงจาก Felder. 1974) กล่าวว่า มโนภาพแห่งตน หมายถึง ภาพรวมทั้งหมดที่บุคคลมีต่อตนเอง เป็นการรับรู้เป็นความเชื่อ และเจตคติที่บุคคลมีต่อตนเอง มีลักษณะเฉพาะตัว

คุก (Cook. 1975 : 37) กล่าวว่า มโนภาพแห่งตน หมายถึง ความนึกคิด และเจตคติที่บุคคลมีต่อตนเองทั้งทางร่างกาย ศิลธรรม ความเชื่อทางศาสนา วัฒนธรรม สังคม

เบิร์น (Burn. 1979 : 352) กล่าวว่า มโนภาพแห่งตน หมายถึง เจตคติส่วนบุคคลอันเกิดจากกระบวนการจิตวิทยา และสังคมวิทยาของแต่ละบุคคล

สจวต และ ซันดีน (Sjuart and Sundeen. 1983 : 243) กล่าวว่า มโนภาพแห่งตน หมายถึง ความคิดความเชื่อถือเกี่ยวกับตนเองของบุคคล ซึ่งจะมีอิทธิพลต่อการสร้างความสัมพันธ์กับผู้อื่น

ดำรง ศิริเจริญ (2524 : 20) ได้สรุปความหมายของมโนภาพแห่งตนไว้ว่า เป็น ความรู้สึกที่บุคคลมีต่อตนเองในด้านต่างๆ รวมทั้งความรู้สึกเกี่ยวกับผลสัมฤทธิ์ของตนเองและความรู้สึกเกี่ยวกับลักษณะนิสัยและคุณสมบัติของตนเอง

ทิศนา แหมมณี (2526 : 64) ได้ให้ความหมายของมโนภาพแห่งตน สรุปได้ว่า หมายถึงความรู้สึกและความคิดเห็นเกี่ยวกับตนเอง อันเป็นผลมาจากการรับรู้ของตนที่มีต่อตนเอง เช่น การรับรู้ว่าเป็นคนเช่นไร มีความสามารถอะไร มีปัญหาหรือปมด้อยอะไร เป็นต้น ความเชื่อ ความรู้สึก หรือความคิดเห็นต่างๆ ที่รวมกันเข้านี้จะเป็นเครื่องบ่งชี้หรือเป็นตัวกำหนดพฤติกรรมของบุคคลนั้น

ผ่องศรี อิมสอน (2530 : 15) ได้สรุปความหมายของมโนภาพแห่งตนว่า หมายถึง ความรู้สึกนึกคิดและการรับรู้ของตนเองเกี่ยวกับตนเองว่าเป็นอย่างไรในด้านสภาพร่างกาย

นิสัย อารมณ์และความรู้สึก เจตคติ ค่านิยม ตลอดจนความสัมพันธ์กับบุคคลอื่นในสังคม ด้านการศึกษาและอาชีพตามความเป็นจริงในปัจจุบันและตามความคาดคิดเอาไว้ในอนาคต

โรมี (ลานิต รัตตัญญู. 2533 : 24 ; อ้างอิงจาก Raimy. 1948) เป็นคนแรกที่ได้ให้ความหมายของมโนภาพแห่งตน เขากล่าวว่ามโนภาพแห่งตนเป็นการรับรู้สิ่งต่างๆ ซึ่งถูกจัดให้เป็นระบบมากหรือน้อย เป็นผลมาจากการสังเกตเองทั้งในอดีตและปัจจุบัน มโนภาพแห่งตนเปรียบเสมือนแผนที่ที่บุคคลแต่ละคนใช้พิจารณาเพื่อเข้าใจตนเอง

รัตน ไกรสีหนาท (2534 : 19) ได้สรุปความหมายมโนภาพแห่งตนไว้ว่า เป็นความรู้ ความเข้าใจ ความรู้สึกนึกคิด เจตคติที่บุคคลมีต่อตนเองในทุกๆ ด้านทั้งในด้านดีและไม่ดี ซึ่งเป็นผลมาจากการเรียนรู้จากประสบการณ์ที่ตนได้มีความสัมพันธ์กับสังคมและสิ่งแวดล้อม ทำให้บุคคลเข้าใจตนเอง ซึ่งมีผลต่อการแสดงพฤติกรรมของบุคคล

สมศรี จัตววัฒนา (2534 : 13) ได้สรุปความหมายของมโนภาพแห่งตนไว้ว่า มโนภาพแห่งตน หมายถึง ความคิดเห็นของบุคคลที่มีต่อตนเองในด้านร่างกาย และจิตใจ ทั้งในด้านดีและไม่ดี ซึ่งเป็นผลมาจากการเรียนรู้จากประสบการณ์ต่างๆ ที่ตนได้มีความสัมพันธ์กับสังคมและสิ่งแวดล้อม มโนภาพแห่งตนไม่ใช่ตนเพราะบุคคลอาจมีความคิดเห็นเกี่ยวกับตนได้ไม่ตรงกับที่ตนเองเป็นจริงๆ ก็ได้

มยุรี สิงห์โทธราช (2536 : 11) ได้สรุปความหมายของมโนภาพแห่งตนไว้ว่า มโนภาพแห่งตนหมายถึง การรับรู้และความเข้าใจที่บุคคลมีต่อตนเอง ทั้งทางด้านสุขภาพร่างกายและทางด้านลักษณะนิสัยของตนเอง ซึ่งอาจจะเป็นการรับรู้ทั้งทางดีและไม่ดี ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับการเรียนรู้หรือประสบการณ์ที่เขาได้มีความสัมพันธ์กับบุคคลอื่นหรือสภาพแวดล้อม ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันและอาจคาดคิดเอาไว้ถึงอนาคต

ลักขณา สิริวัฒน์ (2544 : 134 – 135) ได้สรุปความหมายของมโนภาพแห่งตนไว้ว่ามโนภาพแห่งตน หมายถึง ความคิดเห็น ความรู้สึก เจตคติที่บุคคลมีต่อตนเอง ซึ่งพัฒนามาจากปฏิสัมพันธ์ระหว่างอินทรีย์กับสิ่งแวดล้อม จะเปลี่ยนแปลงโดยอาศัยวุฒิภาวะและการเรียนรู้ อันเกิดจากประสบการณ์ที่บุคคลตอบสนองความต้องการนั่นเอง ทำให้บุคคลก็ต้องประเมินผลการกระทำของตนเอง เปรียบเทียบกับคนอื่นๆ ทำให้เกิดมโนภาพแห่งตนหรืออัตมโนคติขึ้น

1.1.2 ลักษณะของมโนภาพแห่งตน

ไวลี (สมศรี จัตววัฒนา. 2534 : 11 ; อ้างอิงจาก Wylie. 1968) ได้แบ่งมโนภาพแห่งตนออกเป็น 2 ลักษณะ คือ

1. **ตนตามอัตภาพ (Actual – Self Concept)** คือ ทศนคติหรือความคิดเห็นเกี่ยวกับการรับรู้ของตนว่า ตนเป็นอย่างไร เช่น ฉันเป็นคนมีเหตุผล ฉันเป็นคนดี ตนตามอัตภาพแบ่งเป็น 2 ชนิด คือ

1.1 ทศนคติหรือความคิดเห็นเกี่ยวกับตนเองว่าคนอื่น ๆ ในสังคมรู้ว่าตนเป็นอย่างไร

1.2 ทศนคติหรือความคิดเห็นเกี่ยวกับตนเป็นคนอย่างไร

2. **ตนในอุดมคติหรือตามปณิธาน (Ideal – Self Concept)** หรือทศนคติหรือความคิดเห็นและความเข้าใจรับรู้เกี่ยวกับตนว่าอยากเป็นตามอุดมคติอย่างไร เช่น ฉันอยากเป็นคนที่สวยงามที่สุด ฉันปรารถนาจะมีความสุข ตนในอุดมคติแบ่งเป็น 2 ชนิด คือ

2.1 ทศนคติหรือความคิดเห็นเกี่ยวกับตนว่า ตนอยากจะเป็นตามอุดมคติอย่างไร

2.2 ทศนคติหรือความคิดเห็นเกี่ยวกับตนว่าอุดมคติของคนอื่น ๆ ในสังคมนั้นตั้งไว้สำหรับตนอย่างไร

ออซูเบล และโรบินสัน (Ausubel and Robinson, 1969 : 405) กล่าวว่า มโนภาพแห่งตน เป็นความรู้ ความเข้าใจ (Cognitive) และทศนคติท่าที (Affective) ของบุคคลที่มีต่อตนเอง และเป็นลักษณะที่ซับซ้อนมาก

บาร์ตัสเซค (Bartussek, 1972 : 185) กล่าวว่า มโนภาพแห่งตน เป็นผลรวมของทศนคติและค่านิยมเกี่ยวกับพฤติกรรม ความสามารถและคุณลักษณะของตน

ลักขณา สิริวัฒน์ (2544 : 134 – 135) ได้สรุปว่าอัตมโนคติประกอบด้วยองค์ประกอบ 3 ส่วน คือ

1. **ความคิดเห็นเกี่ยวกับตนเองตามสภาพที่เป็นจริง (Real Self)** เป็นความคิดเห็น ความรู้สึก เจตคติต่อตนเองว่า ตนคือใคร ตนเป็นอย่างไรในสภาพที่เป็นจริง

2. **ความคิดเห็นเกี่ยวกับตนเองโดยการคิดหรือประเมินตนเองว่า** คนที่อยู่ร่วมกับตนมองตนอย่างไร ประเมินค่าตนมากน้อยเพียงใด (Self Evaluation)

3. **ความคิดเห็นเกี่ยวกับตนเองในอุดมคติ (Self Ideal)** หมายถึง ภาพที่ตนอยากเห็นตนเองเป็นหรืออยากจะเป็น ซึ่งแต่ละบุคคลมีระดับความทะเยอทะยานไม่เท่ากัน ภาพที่ตนอยากเห็นตนเองเป็นนั้นจะบรรลุผลสำเร็จมากน้อยเพียงใด จะมีความสัมพันธ์กับความสามารถต่างๆ และโอกาสของบุคคลนั้น

จากลักษณะของมโนภาพแห่งตนที่บุคคลต่างๆ ได้กล่าวมาพอสรุปได้ว่า ลักษณะของมโนภาพแห่งตน เป็นผลรวมจากทัศนคติ ค่านิยม ความรู้สึก ที่บุคคลมีต่อตนเอง ซึ่งจะมีอิทธิพลต่อการสร้างความสัมพันธ์กับผู้อื่น

1.1.3 องค์ประกอบที่มีอิทธิพลต่อมโนภาพแห่งตน

นักจิตวิทยาและนักการศึกษาได้กล่าวถึงองค์ประกอบที่มีอิทธิพลต่อมโนภาพแห่งตนซึ่งพอสรุปได้ดังนี้

ซูรังค์ จันท์เนม (2519 : 41 – 43) ได้สรุปถึงองค์ประกอบของมโนภาพแห่งตนในแต่ละบุคคลไว้ 3 ประการ ดังนี้

1. ประสบการณ์ในอดีตของแต่ละบุคคล
2. การอบรมเลี้ยงดู
3. ขนบธรรมเนียมประเพณีและวัฒนธรรมในสังคมนั้น

บุคคลจะสะสมลักษณะต่างๆ ดังกล่าวจนเกิดเป็นความคิดที่มีต่อตนเองนั้นบางครั้งก็มองตนเองอย่างละเอียดถี่ถ้วน มองถูกต้องตามความจริง (Real Self) แต่บางครั้งก็มองตนเองดีเกินความจริงไปมาก ซึ่งเรียกตนเองในอุดมคติ (Ideal Self) และความรู้สึกนึกคิดของนักเรียนที่มีต่อตนเองอาจแตกต่างกันออกไปดังนี้คือ

1. มีความรู้สึกว่าตนเองดีเด่นกว่าผู้อื่น มักพบมากในนักเรียนที่ได้รับการตามใจ โดยได้รับทุกสิ่งทุกอย่างที่ต้องการ ลักษณะการมองเช่นนี้ อาจเป็นผลเสียทำให้นักเรียนเกิดความประมาทและอาจขาดความอดทน เมื่อพบกับความผิดหวังที่เกิดขึ้น

2. มีความรู้สึกว่าตนเองเป็นผู้ต่ำต้อยกว่าผู้อื่น เป็นการมองตรงกันข้ามกับประเภทแรก มักพบมากในนักเรียนที่ถูกบิดามารดาทอดทิ้ง ขาดความรัก ความอบอุ่น จากบิดามารดา ผลเสียที่ตามมาคือ จะขาดความไว้วางใจบุคคลที่เขาเกี่ยวข้องเป็นคนหวาดระแวง ขาดความสุข และทำลายบุคลิกภาพของตนเองไปมาก

3. มีความรู้สึกว่าตนเองเป็นคนที่มีคุณค่า มักพบมากในนักเรียนที่ได้รับการยกย่องจากผู้ใหญ่เช่น บิดามารดา ครูอาจารย์ นักเรียนจะรู้สึกภูมิใจในตัวเอง เพราะผู้ใหญ่มองตนอย่างยกย่องและเห็นว่าตนมีค่า ลักษณะการมองตนดังกล่าว ช่วยให้นักเรียนมองโลกในแง่ดี มีความสุขในสังคม

4. มีความรู้สึกเกลียดชังตนเอง มักพบในนักเรียนที่ถูกพ่อแม่ ฆาตกร ทำทารุณต่างๆ หรือนักเรียนที่มีพ่อเลี้ยง แม่เลี้ยง ที่ขาดความรับผิดชอบในตัวนักเรียน ขาดการอบรมเลี้ยงดูที่อบอุ่น ทำให้เติบโตไปพร้อมกับความอาฆาตพยาบาท

เอนกกุล กรี่แสง (2521 : 170) ได้กล่าวถึงองค์ประกอบที่มีอิทธิพลต่อมโนภาพแห่งตนไว้ดังนี้

1. ความมุ่งหวังของพ่อแม่
2. เจตคติต่อสมาชิกในครอบครัว
3. ปัญหาทางครอบครัว
4. ลักษณะทางเศรษฐกิจ
5. ลักษณะทางร่างกาย
6. ระดับวุฒิภาวะ
7. อิทธิพลจากสื่อมวลชน
8. ความต้องการของโรงเรียน
9. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน
10. เจตคติต่อเพื่อน
11. เจตคติของเพื่อน
12. ความเชื่อทางศาสนา

นรินทร์ แจ่มจำรัส (2527 : 29 – 31) ได้กล่าวถึงลักษณะบางประการของบุคคลที่เป็นปัจจัยก่อให้เกิดมโนภาพแห่งตนได้ อาทิเช่น แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ ความเป็นผู้นำ การปรับตัว เป็นต้น

แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ หมายถึง ความปรารถนาที่จะทำสิ่งใดสิ่งหนึ่งให้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี แข่งขันด้วยมาตรฐานอันดีเยี่ยม หรือทำดีกว่าบุคคลอื่น พยายามเอาชนะอุปสรรคต่างๆ สบายใจเมื่อประสบความสำเร็จ วิตกกังวลเมื่อทำไม่สำเร็จ และแสงเดือน บุญไทร (2514 : 40 – 49) ได้ศึกษาถึงความสัมพันธ์ระหว่างการเรียนรู้เกี่ยวกับมโนภาพแห่งตนกับแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์พบว่า ผู้ที่มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์สูง จะมีมโนภาพแห่งตนสูงด้วย

ความเป็นผู้นำ หมายถึง บุคคลที่ได้รับความสำเร็จในการชักชวน หรือทำให้ผู้อื่นตามเขาได้ นอกจากนี้ยังเป็นผู้ริเริ่ม หรือส่งเสริมให้มีการเปลี่ยนแปลง การกระทำของกลุ่มอย่างได้ผล และช่วยให้การปะทะสังสรรค์ของสมาชิกในกลุ่มเป็นไปอย่างดี ฮอฟแมน (นรินทร์ แจ่มจำรัส. 2527 : 30 ; อ้างอิงจาก Hoffman. 1978) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างลักษณะความเป็นผู้นำกับมโนภาพแห่งตน พบว่า บุคคลที่มีความเป็นผู้นำสูง ย่อมจะมีมโนภาพแห่งตนสูง ในทางตรงกันข้ามถ้าบุคคลนั้นไม่ค่อยมีความสัมพันธ์อันดีกับผู้อื่น ขาดความริเริ่มไม่เป็นตัวของตัวเอง ชักจูงผู้อื่นได้น้อยก็ จะรับรู้ได้ว่า ตนเองไม่ค่อยจะดีมีมโนภาพแห่งตนต่ำ

การปรับตัว หมายถึง การที่บุคคลสามารถที่จะอยู่ในสังคมได้อย่างเป็นสุข โดยการประพฤติปฏิบัติตนได้ตามแนวทางส่วนใหญ่ของสังคม ตลอดจนเข้าใจสภาพของตนเอง ทอมป์สัน (นรินทร์ แจ่มจำรัส. 2527 : 31 ; อ้างอิงจาก Thompson. 1974) ได้ทำการศึกษาการเปลี่ยนแปลง มโนภาพแห่งตนของนักเรียนที่มีการปรับตัวได้ดี และปรับตัวไม่ดี ซึ่งได้จากการประเมินของครู และการตอบแบบสอบถามมโนภาพแห่งตน ปรากฏว่านักเรียนที่มีคะแนนการปรับตัวได้ดี จะมีคะแนน มโนภาพแห่งตนสูงกว่านักเรียนที่ปรับตัวไม่ดี

ส่วนเฮิร์ลอค (อภิชาติ ประสารศรี. 2534 : 28 – 30 ; อ้างอิงจาก Hurlock. 1973) ได้กล่าวถึง องค์ประกอบหลักที่มีอิทธิพลต่อมโนภาพแห่งตนสรุปได้ดังนี้

1. อิทธิพลทางด้านลักษณะของร่างกาย ความเหมาะสมของรูปร่างลักษณะ ของร่างกายมีอิทธิพล ต่อบุคลิกภาพทั้งทางตรงและทางอ้อม คือเป็นตัวกำหนดความสามารถที่จะทำ อะไรๆ ได้หรือไม่ได้ ซึ่งนักเรียนจะมีเจตคติต่อลักษณะของร่างกายของตนเองอย่างไรนั้น เป็นผล เนื่องมาจากการยอมรับของบุคคลรอบๆ ข้าง

2. ข้อบกพร่องของร่างกาย เป็นความบกพร่องของทางร่างกายที่เกิดขึ้น ซึ่งจะมี ผลกระทบกระเทือนต่อจิตใจของนักเรียน และทำให้นักเรียนมีเจตคติต่อตนเองไปในทางลบ ขาดความ เชื่อมั่นในตนเอง เช่น พันหัก ตาเหล่ เป็นต้น

3. สุขภาพของร่างกาย นักเรียนที่มีสุขภาพดีมักจะสามารรถเข้าร่วมกิจกรรมของ กลุ่มได้ดีกว่านักเรียนที่อ่อนแอหรือนักเรียนที่มีสุขภาพไม่แข็งแรง ดังนั้นสุขภาพของร่างกายจึงเป็น เสมือนเงื่อนไขของร่างกายที่มีอิทธิพลต่อการพัฒนามโนภาพแห่งตนของนักเรียน

4. อารมณ์ เป็นความรู้สึกเกี่ยวกับความกดดันทางด้านจิตใจ ความวิตกกังวล ใจ อารมณ์ เคร่งเครียด ความแปรปรวนต่างๆ ความเหนื่อยอ่อน และความเบื่อหน่าย อันเป็นผลมา จากการปรับตัวทางสังคมส่วนความสุขและความพึงพอใจเป็นผลมาจากการยอมรับและเข้าใจที่บุคคล มีต่อตนเองและสภาพแวดล้อม

5. เครื่องแต่งกาย เป็นสิ่งที่สามารถบ่งบอกถึงสถานภาพของบุคคล ซึ่งถ้าการ แต่งกายนั้นได้รับการยอมรับจากสังคม ก็จะทำให้บุคคลนั้นมีความรู้สึกว่ามีคุณค่า

6. ชื่อจริงและชื่อเล่น เป็นสิ่งที่แสดงถึงความเป็นเอกลักษณ์ของบุคคล บุคคล จะมีความเชื่อมั่นและเกิดความภาคภูมิใจในตนเอง เช่น เมื่อชื่อของตนมีความคล้ายคลึงหรือ สอดคล้องกับชื่อบุคคลที่มีชื่อเสียง

7. สถิติปัญญา เป็นสิ่งที่บ่งบอกถึงความสามารถ ซึ่งบุคคลจะเกิดการ เปรียบเทียบกับบุคคลอื่นอยู่เสมอ และผู้ที่มีสถิติปัญญาต่ำก็ทำให้ตนเองเกิดความรู้สึกด้อยในตนเอง

8. ระดับความทะเยอทะยาน เป็นสิ่งที่มีอิทธิพลต่อมโนภาพแห่งตนของบุคคลมาก ซึ่งเกิดขึ้นมาจากการประสบความสำเร็จหรือความล้มเหลว บุคคลที่ประสบความสำเร็จจะเกิดความรู้สึกที่ภาคภูมิใจและตั้งใจที่จะมุ่งไปสู่เป้าหมายที่สูงๆ ขึ้นไป ซึ่งแตกต่างไปจากบุคคลที่ประสบกับความล้มเหลวที่มีแต่ความรู้สึกท้อถอย

9. รูปแบบของวัฒนธรรม จะมีผลต่อการกำหนดรูปแบบของพฤติกรรมที่บุคคลแสดงออก ซึ่งถ้าพฤติกรรมมีความสอดคล้องกับรูปแบบวัฒนธรรมของกลุ่มนั้น ก็จะได้รับการยอมรับจากกลุ่มชนนั้นๆ

10. อิทธิพลในสถานศึกษา เป็นสิ่งที่มีอิทธิพลต่อมโนภาพแห่งตนของบุคคลไม่น้อย เช่นกัน ได้แก่ ความโอ้อวดของอาคารสถานที่ ครู ผลการเรียน เป็นต้น เพราะสิ่งเหล่านี้มีผลต่อความเชื่อมั่นและความภาคภูมิใจของบุคคล

11. สถานภาพทางสังคม สิ่งนี้มีอิทธิพลทำให้บุคคลมีความต้องการที่จะพัฒนาบุคลิกภาพให้เป็นที่ยอมรับ เพราะการยอมรับหรือการเป็นที่นิยม (Popularity) ของกลุ่มจะทำให้นักเรียนเกิดความรู้สึกภาคภูมิใจและเป็นการเพิ่มระดับการยอมรับตนเอง

12. อิทธิพลในครอบครัว เนื่องจากครอบครัวเป็นสังคมแรกที่นักเรียนจะได้เรียนรู้ ดังนั้นเจตคติและพฤติกรรมที่บิดามารดาแสดงออกจึงมีอิทธิพลต่อการพัฒนาบุคลิกภาพของนักเรียนมากและมีผลต่อการพัฒนามโนภาพแห่งตนของนักเรียนด้วย

จากข้อความข้างต้น จะเห็นได้ว่า องค์ประกอบที่มีอิทธิพลต่อมโนภาพแห่งตนมากที่สุด คือ สภาพแวดล้อม ซึ่งสภาพแวดล้อมดังกล่าวสามารถแบ่งได้ 2 ลักษณะ คือ

1. สภาพแวดล้อมที่เกี่ยวกับบุคคล คือ การที่เขามีปฏิสัมพันธ์กับบุคคลอื่น ตั้งแต่วัยเด็กจนถึงวัยผู้ใหญ่ เช่น พ่อแม่ เพื่อน ครู เป็นต้น

2. สภาพแวดล้อมด้านกายภาพ คือ สิ่งแวดล้อมที่อยู่รอบๆ ตัวเรา เช่น อาคารสถานที่

พรณี (ชูทัย) เจนจิต (2533 : 502) ได้สรุปองค์ประกอบที่มีอิทธิพลต่อมโนภาพแห่งตนดังนี้

1. สภาพทางด้านร่างกาย
2. สติปัญญา
3. การยอมรับทางสังคม
4. อิทธิพลของครู
5. อิทธิพลทางวัฒนธรรม
6. อิทธิพลทางครอบครัว

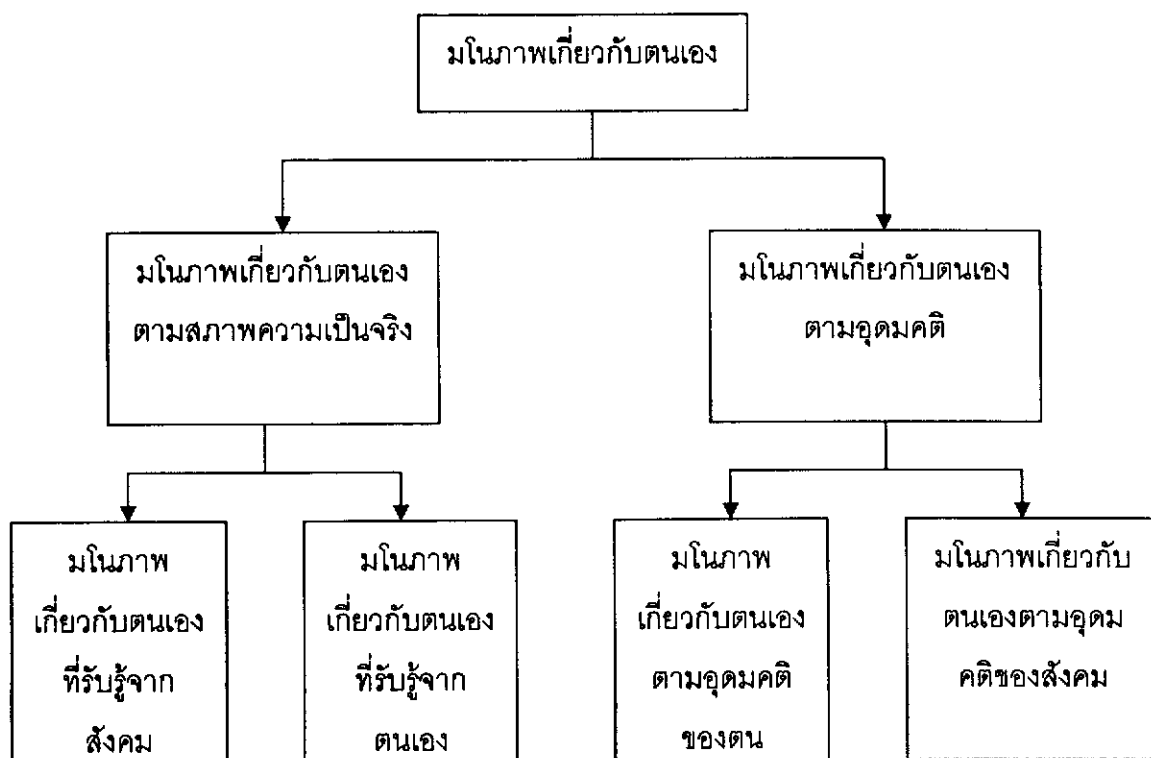
7. สัญลักษณ์ของสภาพทางครอบครัว
8. ความสำเร็จและความล้มเหลว
9. ประสบการณ์ในช่วงแรกของชีวิต

การปฏิสัมพันธ์ระหว่างตนเองกับบุคคลอื่นที่มีความสัมพันธ์ในสภาพแวดล้อมนี้ จะนำไปสู่การพัฒนามโนภาพแห่งตนและกลายมาเป็นศูนย์กลางของการรับรู้เกี่ยวกับตน ซึ่งเป็นแกนกลางของบุคลิกภาพและมีผลต่อรูปแบบพฤติกรรมของบุคคล

1.1.4 แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับมโนภาพแห่งตน

มโนภาพแห่งตนตามแนวคิดของไวลีย์

ในปี 1968 ไวลีย์ (บุญชม ศรีสะอาด. 2524 : 47 – 48 ; อ้างอิงจาก Wylie. 1968) ได้เสนอแนวคิดเกี่ยวกับมโนภาพแห่งตนไว้ดังนี้

ภาพประกอบ 1 โครงสร้างของมโนภาพแห่งตนของไวลีย์

ไวลีย์ แบ่งมโนภาพเกี่ยวกับตนเอง (General Self – Concept) ออกเป็น 2 ชนิด ได้แก่

1. มโนภาพเกี่ยวกับตนเองตามสภาพความเป็นจริง (Actual Self – Concept) คือทัศนคติหรือความรู้สึกนึกคิดที่มีต่อตนเองว่าในสภาพความเป็นจริงแล้วตนเป็นอย่างไรแบ่งออกเป็น 2 ชนิด คือ

1.1 มโนภาพเกี่ยวกับตนเองที่รับรู้จากสังคม (Social Self – Concept) คือ ทศณคติหรือความรู้สึกนึกคิดเกี่ยวกับตนเองว่าคนอื่น ๆ ในสังคมรับรู้ว่าเป็นคนอย่างไร เช่น (ข้าพเจ้ารู้สึกว่) คนอื่น ๆ เห็นว่าข้าพเจ้าเป็นคนมีเหตุผล...เพียงใด (ข้าพเจ้ารู้สึกว่) คนอื่น ๆ เห็นว่าข้าพเจ้าเป็นคนฉลาด...เพียงใด เป็นต้น

1.2 มโนภาพเกี่ยวกับตนเองที่รับรู้จากตนเอง (Private Self – Concept) คือ ทศณคติหรือความรู้สึกที่มีต่อตนเองว่าเป็นคนอย่างไร เช่น (ข้าพเจ้ารู้สึกว่) ข้าพเจ้าเป็นคนมีเหตุผล...เพียงใด (ข้าพเจ้ารู้สึกว่) ข้าพเจ้าเป็นคนฉลาด...เพียงใด เป็นต้น

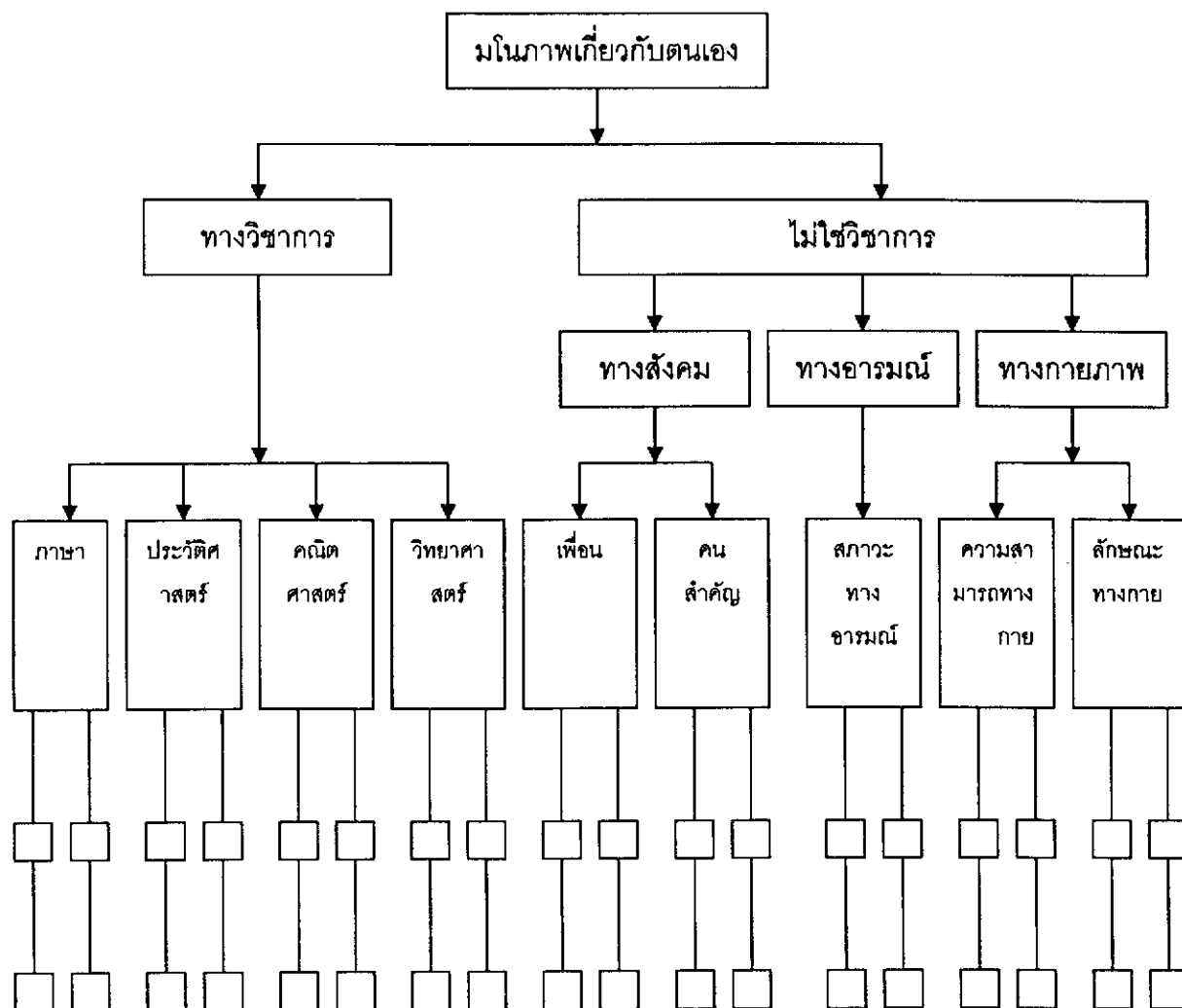
2. มโนภาพเกี่ยวกับตนเองตามอุดมคติ (Ideal Self – Concept) คือ ทศณคติหรือความรู้สึกนึกคิดเกี่ยวกับตนเองว่าอยากเป็นตามอุดมคติอย่างไร แบ่งออกเป็น 2 ชนิด คือ

2.1 มโนภาพเกี่ยวกับตนเองตามอุดมคติของคน (Own Ideal Self – Concept) คือ ทศณคติหรือความรู้สึกนึกคิดที่มีต่อตนเองว่าตนอยากเป็นตามอุดมคติอย่างไร เช่น (ข้าพเจ้ารู้สึกว่) ข้าพเจ้าอยากเป็นคนมีเหตุผล...เพียงใด (ข้าพเจ้ารู้สึกว่) ข้าพเจ้าอยากเป็นคนฉลาด...เพียงใด เป็นต้น

2.2 มโนภาพเกี่ยวกับตนเองตามอุดมคติของสังคม (Concept of Others' for me) คือ ทศณคติ หรือความรู้สึกนึกคิดว่คนอื่นในสังคมตั้งอุดมคติไว้สำหรับตัวเราอย่างไร เช่น (ข้าพเจ้ารู้สึกว่) คนอื่น ๆ เห็นว่าข้าพเจ้าควรจะเป็นคนที่มีเหตุผล...เพียงใด เป็นต้น

จากแนวความคิดของไวลี พอจะสรุปได้ว่า มโนภาพแห่งตนเป็นการมองตนเองของบุคคลใน 2 ด้าน คือ มองตนเองตามสภาพความเป็นจริง และมองตนเองตามอุดมคติของตนและแต่ละด้านได้แบ่งย่อยๆ ลงไปอีก

มโนภาพแห่งตนหลายมิติตามแนวคิดของ ชาเวลสัน, ฮับเนอร์ และสแตนต์ัน

ภาพประกอบ 2 การจัดลำดับชั้นของมโนภาพแห่งตนของชาเวลสัน ฮับเนอร์ และสแตนต์ัน

จากภาพประกอบ 2 จะเห็นว่า ชาเวลสัน, ฮับเนอร์ และสแตนต์ัน เสนอโครงสร้างของมโนภาพแห่งตน โดยแบ่งมโนภาพแห่งตนออกเป็น 2 องค์ประกอบใหญ่ๆ ได้แก่ มโนภาพเกี่ยวกับตนเองทางด้านการวิชาการ (Academic Self – Concept) และไม่ใช่ทางวิชาการ (Non Academic Self – Concept) มโนภาพแห่งตนด้านการวิชาการอาจแบ่งออกตามวิชาต่างๆ แล้วแบ่งออกตามเรื่องเฉพาะในแต่ละวิชานั้นๆ มโนภาพแห่งตนที่ไม่ใช่วิชาการอาจแบ่งออกเป็นมโนภาพแห่งตนทางสังคม อารมณ์ ทางกาย แล้วแบ่งออกเป็นลักษณะย่อยๆ อีกเช่นเดียวกับมโนภาพแห่งตนทางกาย องค์ประกอบย่อยที่สุด คือ พฤติกรรมในสถานการณ์ต่างๆ ที่ทำการประเมินผลออกมา

มาร์ช และโอนีล (Marsh and O’Niell, 1984 : 153 – 174) ได้ศึกษาความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้างของแบบทดสอบวัดมโนภาพแห่งตนแบบหลายมิติ (The Self – Concept Questionnaire III

: SDQ III) โดยการวิเคราะห์องค์ประกอบ กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนเกรด 11 และ 12 ในออสเตรเลีย จำนวน 2,436 คน ผลการศึกษาพบว่า แบบทดสอบวัดมโนภาพแห่งตนแบบหลายมิติ (SDQ III) วัดใน 13 องค์ประกอบตรงตามที่มาร์ชได้นิยามไว้ และมีความเที่ยงตรงตามองค์ประกอบ ดังนี้

1. ด้านคณิตศาสตร์ มีน้ำหนักองค์ประกอบตั้งแต่ .74 - .91
2. ด้านภาษา มีน้ำหนักองค์ประกอบตั้งแต่ .39 - .71
3. ด้านกิจกรรมในโรงเรียน มีน้ำหนักองค์ประกอบตั้งแต่ .45 - .80
4. ด้านการแก้ปัญหา มีน้ำหนักองค์ประกอบตั้งแต่ .52 - .59
5. ด้านความสามารถทางกาย มีน้ำหนักองค์ประกอบตั้งแต่ .85 - .90
6. ด้านความพอใจในรูปร่าง มีน้ำหนักองค์ประกอบตั้งแต่ .68 - .77
7. ด้านความสัมพันธ์กับเพื่อนเพศเดียวกันมีน้ำหนักองค์ประกอบตั้งแต่.40 - .46
8. ด้านความสัมพันธ์กับเพื่อนต่างเพศ มีน้ำหนักองค์ประกอบตั้งแต่ .68 - .85
9. ด้านความสัมพันธ์กับผู้ปกครอง มีน้ำหนักองค์ประกอบตั้งแต่ .70 - .81
10. ด้านศาสนาและคุณค่าทางจิตใจ มีน้ำหนักองค์ประกอบตั้งแต่ .35 - .81
11. ด้านความซื่อสัตย์ และความเชื่อมั่นในตนเอง มีน้ำหนักองค์ประกอบตั้งแต่ .39 - .64
12. ด้านความมั่นคงในอารมณ์ มีน้ำหนักองค์ประกอบตั้งแต่ .52 - .75
13. ด้านมโนภาพแห่งตนโดยทั่วไป มีน้ำหนักองค์ประกอบตั้งแต่ .56 - .73

ผลการศึกษาพบว่า แบบทดสอบมโนภาพแห่งตนแบบหลายมิติ SDQ III มีความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้างเพราะสามารถวัดได้ ทั้ง 13 องค์ประกอบ

นอกจากนี้ มาร์ช และสมิธ (Marsh and Smith. 1982 : 430 – 440) ยังได้ศึกษาความเที่ยงตรงเชิงเหมือน และความเที่ยงตรงเชิงจำแนกของแบบทดสอบการสำรวจมโนภาพแห่งตนของเชียร์ (SCI) แบบทดสอบวัดความภาคภูมิใจในตนเองของคูเปอร์สมิธ (SEI) แบบทดสอบวัดมโนภาพแห่งตนของเชียร์เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ซึ่งวัดใน 9 ด้าน คือ ความสามารถทางกาย ความพอใจในรูปร่างลักษณะ ความสัมพันธ์กับบุคคลอื่น ความรู้สึกที่ดีต่อสังคม ความสุขอุปนิสัยในการทำงาน กิจกรรมในโรงเรียน การคิดเอกลัทธิ การคิดเอนกนัย ส่วนแบบทดสอบของคูเปอร์สมิธ เป็นแบบประเมินตนเอง 2 ระดับ โดยให้ประเมินว่า ไซตัวฉัน (Like me) หรือไม่ใช่ตัวฉัน (Unlike me) ซึ่งวัดใน 5 ด้าน คือ ด้านครอบครัว เพื่อน โรงเรียน กิจกรรมทั่วไป และความซื่อสัตย์ กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนเกรด 4, 5 และ 6 ในออสเตรเลีย จำนวน 549 คน

ผลการศึกษาพบว่า สัมประสิทธิ์ความเชื่อมั่นของแบบทดสอบทั้ง 2 ฉบับ ในแต่ละด้านมีค่าตั้งแต่ .63 ถึง .88 ความเที่ยงตรงเชิงเหมือนมีค่าตั้งแต่ .36 ถึง .43 และความเที่ยงตรงเชิงเหมือนมีค่ามากกว่าความเที่ยงตรงเชิงจำแนก

มาร์ช (Marsh, 1990 (c) : 35 – 36) ได้วิเคราะห์องค์ประกอบเพื่อศึกษาความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้างของแบบทดสอบวัดมโนภาพแห่งตนแบบหลายมิติ (Self Description Questionnaire : SDQ II) ซึ่งวัดมโนภาพแห่งตนของนักเรียนเกรด 7 ถึง เกรด 10 ใช้กลุ่มตัวอย่าง 5,494 คน ผลจากการศึกษาพบว่า แบบทดสอบวัดมโนภาพแห่งตนแบบหลายมิติ (SDQ II) จะวัดใน 11 องค์ประกอบและมีความเที่ยงตรงตามองค์ประกอบ ซึ่งพิจารณาจากค่าน้ำหนักองค์ประกอบดังนี้

องค์ประกอบที่ 2 ด้านลักษณะทางกายภาพ มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบระหว่าง .68 - .74

องค์ประกอบที่ 3 ด้านความสัมพันธ์กับเพื่อนต่างเพศมีค่าน้ำหนักองค์ประกอบระหว่าง .69 - .78

องค์ประกอบที่ 4 ด้านความสัมพันธ์กับเพศเดียวกัน มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบระหว่าง .57 - .68

องค์ประกอบที่ 5 ด้านความสัมพันธ์กับผู้ปกครอง มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบระหว่าง .68 - .77

องค์ประกอบที่ 6 ด้านความซื่อสัตย์และคุณค่าทางจิตใจ มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบระหว่าง .61 - .71

องค์ประกอบที่ 7 ด้านความมั่นคงทางอารมณ์ มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบระหว่าง .57 – .60

องค์ประกอบที่ 8 ด้านความสามารถทางคณิตศาสตร์ มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบระหว่าง .72 - .80

องค์ประกอบที่ 9 ด้านความสามารถทางภาษา มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบระหว่าง .53 – .75

องค์ประกอบที่ 10 ด้านการเรียนและกิจกรรมทั่วไปในโรงเรียน มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบระหว่าง .48 - .64

องค์ประกอบที่ 11 ด้านคุณลักษณะทั่วไป มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบระหว่าง .49 - .64

ในปัจจุบันการศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับมโนภาพแห่งตน ได้มีผู้รวบรวมเป็นทฤษฎีต่างๆ ซึ่งพรณี (จุฑาย) เจนจิต. (2532 : 188) ได้รวบรวมไว้ดังนี้

1. ทฤษฎีของเจมส์ (James' Theory)

เจมส์ เป็นนักจิตวิทยาคนแรกที่เป็นผู้ให้คำว่า "ตน" (Self) มีความหมายกระจ่างชัด เขาพูดถึงเกี่ยวกับ "มโนภาพแห่งตน" แต่ใช้คำว่า "ความรู้สึกเกี่ยวกับตนเอง" หรือ "การยอมรับตน" ซึ่งเขาได้อธิบายเกี่ยวกับการแสดงพฤติกรรมว่าเป็นไปเพื่อให้เกิดการยอมรับนับถือตนเอง (Self – Esteem) โดยอธิบายว่า ตน (Self) ประกอบไปด้วย ฉัน (I) และ ตัวฉัน (me) ซึ่งฉันนั้นหมายถึง ตน ซึ่งเป็นผู้แสดง (Self – as – Subject) หรือผู้รู้ (Knower) และคำว่า ตัวฉัน (me) จะหมายถึงตน ซึ่งเป็นผู้ถูกกระทำ (Self – as – Object) หรือผู้ถูกรู้ เจมส์มองตนในลักษณะที่สอง คือ ในลักษณะผู้ถูกกระทำ เพราะเขาเห็นว่าใช้อธิบายพฤติกรรมได้กว้างขวางกว่า เขาได้สร้างกฎของเจมส์ (Jame' Law) ในปี 1890 ซึ่งเขาอธิบายว่า การแสดงพฤติกรรมของคนจะเป็นไปอย่างไรมันขึ้นอยู่กับว่าแต่ละคนมองตนเองว่าเป็นอย่างไร ตนจะเป็นผู้ประเมินความสำเร็จ หรือความล้มเหลวของตนเอง จากการที่ได้รับความเห็นชอบจากผู้อื่นหรืออีกนัยหนึ่งคนเราจะรู้สึกว่าคุณค่าหรือมีความสามารถหรือไม่ จากท่าทีที่ผู้อื่นให้การยอมรับหรือไม่ให้การยอมรับ

กล่าวโดยสรุป เจมส์จะมองตนเองในฐานะเป็นผู้แสดง และผู้กระทำการแสดง พฤติกรรมจะขึ้นอยู่กับว่าแต่ละคนมองตนเองอย่างไร โดยจะมีการประเมินตนเองว่าประสบความสำเร็จ หรือความล้มเหลวจากการที่ได้มีความสัมพันธ์กับบุคคลอื่นๆ

2. ทฤษฎีของอีริคสัน (Erikson' Theory)

อีริคสัน (Erikson) เป็นนักจิตวิทยาในกลุ่มจิตวิเคราะห์สมัยใหม่ที่ทำให้ความสนใจอย่างแท้จริงเกี่ยวกับเรื่องของตน ในฐานะเป็นผู้ถูกกระทำและอธิบายโดยใช้คำว่า "เอกลักษณ์" แทนคำว่า "ตน" โดยอธิบายว่า การแสดงพฤติกรรมของคนนั้นเป็นไปเพื่อการหาเอกลักษณ์ของตนเอง ลักษณะของคนที่ทำเอกลักษณ์ของตนเองได้ คือรู้ว่าตนเองคือใคร มีความต้องการอะไร มีจุดมุ่งหมายอะไรในชีวิต โดยตระหนักถึงความสามารถของตนเอง ซึ่งเขาได้ชี้ให้เห็นถึงอิทธิพลของสังคมที่มีผลต่อการหาเอกลักษณ์ของบุคคลจากประสบการณ์ที่เด็กได้รับความสำเร็จได้รับการยอมรับจากสังคม เด็กจะค่อยๆ พัฒนาเอกลักษณ์ของตนเองโดยผ่านกระบวนการถือตนตามแบบอย่าง (Identification) ดังนั้น เด็กจึงควรได้รับการติดต่อช่วยเหลือจากผู้ใหญ่เพื่อเขาจะได้เลียนแบบได้ อีริคสันได้อธิบายเกี่ยวกับพัฒนาการของการหาเอกลักษณ์โดยผ่านขั้นทั้ง 8 ในทฤษฎีบุคลิกภาพของเขา โดยที่เน้นว่าในช่วงวัยรุ่นเป็นขั้นที่สำคัญที่สุดในการหาเอกลักษณ์ของตนเองได้ ซึ่งในการอธิบายเกี่ยวกับพัฒนาการของบุคลิกภาพของ อีริคสัน มิได้อธิบายเพื่อความต้องการทางด้านสรีระเท่านั้น

แต่ได้รวมไปถึงสิ่งที่สังคมวัฒนธรรมได้ให้อะไรกับเด็กบ้างในช่วงของพัฒนาการแต่ละขั้นนั้นจึงเป็นเรื่องของจิตสังคมประกอบกัน

กล่าวโดยสรุปทฤษฎีของอิริคสันเชื่อว่า การแสดงพฤติกรรมของคนนั้นก็เพื่อหาเอกลักษณ์ของตน โดยสังคมจะมีอิทธิพลต่อการหาเอกลักษณ์ของบุคคล ถ้าเด็กได้ประสบความสำเร็จหรือได้รับการยอมรับจากสังคมก็จะทำให้เกิดเอกลักษณ์ของตนเอง ในช่วงของวัยรุ่นเป็นขั้นที่สำคัญในการหาเอกลักษณ์ ถ้าบุคคลใดสามารถหาเอกลักษณ์ของตนเองได้จะสามารถพัฒนาตนเองให้ประสบความสำเร็จได้ในอนาคต

3. ทฤษฎีของคูลีย์ (Cooley' Theory)

ตามทัศนะของคูลีย์เริ่มแรกเขาให้ความสำคัญกับบุคคลมากกว่าสังคม ต่อมาได้เห็นว่าทั้งบุคคลและสังคมเปรียบเสมือนคู่แฝด นั่นคือทั้งบุคคลและสังคมต่างมีอิทธิพลซึ่งกันและกัน คูลีย์จึงให้นิยามของ "ตน" ไว้ดังนี้ "บุคคลจะมีความรู้สึกเกี่ยวกับตนเองว่าเป็นเช่นไรนั้น ขึ้นอยู่กับการตีความของผู้นั้นต่อปฏิกิริยาต่างๆ ที่ผู้อื่นมีต่อตนเองโดยเฉพาะอย่างยิ่งต่อบุคคลที่มีความสำคัญในชีวิตของเขา" คูลีย์จึงได้เสนอทฤษฎี กระจกส่องตน (Looking – Glass Self) "มโนภาพแห่งตนได้รับอิทธิพลจากความเชื่อที่ว่าคนอื่น ๆ คิดอย่างไรกับตน กระจกจะสะท้อนให้เห็นภาพที่คนอื่น ๆ คิดอย่างไรกับเรา หรือประเมินเราว่าอย่างไร กระจกส่องตน เกิดจากการที่บุคคลได้มีปฏิสัมพันธ์กับคนรอบๆ ข้าง เช่น จากการวิสาสะกัน การได้มีโอกาสพบปะติดต่อกับคนอื่น ๆ จะได้ข้อมูลซึ่งนำมาใช้ประเมินตนเองดังนั้น มโนภาพแห่งตนจะก่อรูปแบบขึ้นจากการลองผิดลองถูก ซึ่งมีการเรียนรู้ทั้งค่านิยม เจตคติ ตลอดจนบทบาทต่างๆ คูลีย์พยายามที่จะอธิบายเกี่ยวกับความรู้สึกต่างๆ ที่แต่ละอันเนื่องมาจากสัมพันธ์ภาพทางสังคม ไม่ว่าจะเป็นรูปร่างหน้าตา ความคิด จุดมุ่งหมาย ความทะเยอทะยาน ภาษาและวัฒนธรรม ตลอดจนการตีความพฤติกรรมต่างๆ ที่บุคคลรอบข้างมีต่อตัวเขา ดังนั้น "ตน" และ "สังคม" ต่างมีอิทธิพลซึ่งกันและกัน

กล่าวโดยสรุป คูลีย์จะมองมโนภาพแห่งตนที่เกิดจากการมองตนเอง และมองผู้อื่นด้วยซึ่งจะกล่าวในลักษณะของสัมพันธ์ภาพที่ต้องอาศัยซึ่งกันและกัน โดยสังคมจะเป็นตัวกำหนดพฤติกรรมของบุคคล

4. ทฤษฎีของมิด (Mead' Theory)

มิดได้อาศัยแนวความคิดทั้งจากเจมส์ และคูลีย์มาขยายแนวความคิดของเขาเกี่ยวกับเรื่อง "ตน" ให้ละเอียดยิ่งขึ้น โดยให้ความสำคัญกับบุคคล และสังคมเช่นเดียวกับคูลีย์เขาเห็นด้วยกับแนวความคิดของคูลีย์และเจมส์ แต่มีข้อแตกต่าง คือ การแสดงพฤติกรรมในลักษณะของผู้ถูกกระทำ จะเป็นเรื่องของแรงขับ เป็นความต้องการ เป็นการแสดงความเป็นตัวของตัวเองในลักษณะที่ยังไม่ขัดเกลา ซึ่งเปรียบได้กับ id ตามแนวคิดของฟรอยด์ ส่วนการแสดงพฤติกรรมใน

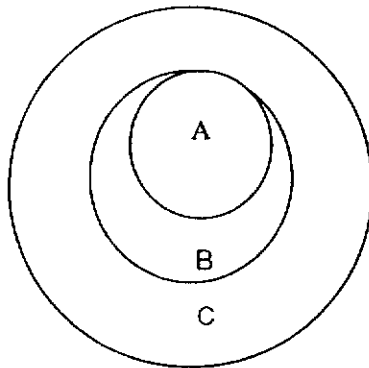
ลักษณะของผู้ถูกระทำ จะเป็นเรื่องของสมาชิกในกลุ่มสถานะบทบาทและปฏิสัมพันธ์กับบุคคลอื่น การแสดงพฤติกรรมในลักษณะผู้ถูกระทำ และจะพัฒนาขึ้นมาเป็นพฤติกรรมในลักษณะของผู้ถูกระทำ เนื่องจากที่ได้รับอิทธิพลจากสังคมนั่นเอง สำหรับมีมุมมองบุคคลในลักษณะของผู้ถูกระทำที่มีความสัมพันธ์กับสังคม และพร้อมที่จะแสดงพฤติกรรมที่สอดคล้องกับความคาดหวังของสังคม ด้วยเหตุนี้สังคมจึงสามารถควบคุมพฤติกรรมของแต่ละบุคคลเพราะบุคคลซึมซับอิทธิพลต่างๆจากกระบวนการทางสังคมและวัฒนธรรมเข้ามาสู่ตน ดังนั้นจึงถือว่า "ตน" เป็นโครงสร้างของสังคมที่มีภาษาเป็นตัวสำคัญระหว่าง "ตน" และ "สังคม" ซึ่งมีอธิบายว่าบุคคลแต่ละคนจะพัฒนาเจตคติเกี่ยวกับตนเองในลักษณะที่สอดคล้องกับผู้อื่นมีต่อตน และแต่ละคนให้คุณค่าตนเองดังเช่นที่ผู้อื่นให้ ถ้าคนอื่นปฏิเสธไม่ยอมรับ เขาก็พร้อมที่จะไม่ยอมรับตนเองเช่นเดียวกัน คนจะรับรู้ตนเองเป็นเช่นไรจากท่าทีที่คนรอบข้างมีต่อตน ดังนั้นทั้งบุคคลและสังคมจึงเปลี่ยนเป็นสิ่งที่แยกจากกันไม่ได้

กล่าวโดยสรุปมีดจะมองบุคคลในลักษณะเป็นผู้ถูกระทำที่สัมพันธ์กับความคาดหวังของสังคม สังคมสามารถควบคุมพฤติกรรมของแต่ละบุคคล โดยที่บุคคลจะซึมซับสิ่งต่างๆจากสังคมเข้ามาสู่ตนดังนั้นแต่ละคนจะพัฒนาเจตคติเกี่ยวกับตนเองให้สอดคล้องกับการที่ผู้อื่นมีต่อตน

5. ทฤษฎีของสไนกส์และโคมส์ (Snygg and Combs' Theory)

ทฤษฎีมโนภาพแห่งตนของโคมส์และสไนก (รัตนา ไกรสีหนาท. 2534 : 20 ; อ้างอิงจาก Combs and Snygg. 1959) โคมส์และสไนกอธิบายสรุปได้ว่ามโนภาพแห่งตนเป็นความคิดและการรับรู้ในความสามารถของบุคคลและทุกๆ สิ่ง เกี่ยวกับตน โดยมีความเชื่อว่าบุคคลพยายามที่จะไปสู่ความสำเร็จในการปรับมโนภาพแห่งตน เพื่อคงไว้ซึ่งสุขภาพจิตที่สมบูรณ์ บนพื้นฐานความพยายามนี้เอง การรับรู้เกี่ยวกับตนจึงมีอิทธิพลอย่างยิ่งในการอธิบายถึงพฤติกรรมของบุคคลโดยเชื่อว่า การแสดงออกของบุคคลในทุกสถานการณ์ขึ้นอยู่กับ การรับรู้ และการควบคุมการรับรู้ของแต่ละบุคคล ดังนั้นมโนภาพแห่งตน จึงมีผลโดยตรงต่อพฤติกรรมของบุคคลโดยบุคคลจะปฏิเสธหรือบิดเบือนการรับรู้ที่ไม่สอดคล้องกับมโนภาพแห่งตน แต่จะเลือกรับรู้และแสดงพฤติกรรมที่สอดคล้องกับมโนภาพแห่งตนเท่านั้น

โคมส์และสไนก อธิบายกระบวนการของมโนภาพแห่งตน ตามแผนภูมิกระบวนการรับรู้เกี่ยวกับตนหรือมโนภาพแห่งตน ซึ่งเสนอเป็นภาพประกอบได้ดังนี้

ภาพประกอบ 3 แผนภูมิแสดงการเรียนรู้เกี่ยวกับมโนภาพแห่งตน

จากภาพประกอบที่ 3 สามารถอธิบายสรุปได้ดังนี้

1. วงกลม A เป็นบริเวณการรับรู้ในสิ่งที่สำคัญ และเป็นแก่นแท้ของตน (Inner Cell of the Self Concept) เช่น “ฉันเป็นผู้หญิง” เป็นต้น
2. วงกลม B รวมบริเวณวงกลม A เข้าไว้ด้วยกัน เป็นบริเวณการรับรู้ปรากฏการณ์ทั้งสิ้นเกี่ยวกับตน (Phenomenal Self or เป็น Physical Self) ทั้งในขณะรู้ตัวและไม่รู้ตัวเช่น “ฉันเป็นผู้หญิงและฉันก็มีอารมณ์ขันด้วย” เป็นต้น
3. วงกลม C เป็นการรับรู้ในภาพรวมทั้งหมดเกี่ยวกับตนทั้งด้านร่างกาย จิตใจ ความรู้สึกนึกคิด โดยรวมเอาการรับรู้ของวงกลม A และ B เข้าไว้ด้วยกัน (Inner Cell and Phenomenal Self) เช่น บุคคลรับรู้ว่า “ฉันเป็นผู้หญิงและฉันยังมีอารมณ์ขัน นอกจากนี้ฉันมีบุคลิกภาพที่เป็นมิตรอีกด้วย” เป็นต้น นอกจากนี้การรับรู้ในส่วนนี้ยังรวมถึงการรับรู้ที่บุคคลอื่นมีต่อตนอีกด้วย ซึ่งการรับรู้ในการกระทำ ความคาดหวังที่บุคคลอื่นมีต่อตนมีผลต่อมโนภาพแห่งตนของบุคคลซึ่งจะเป็นการส่งเสริมหรือคุกคามได้ทั้งสิ้น ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับการกระทำหรือความคาดหวังนั้น

โคมส์และสติกอธิบายธรรมชาติของมโนภาพแห่งตนว่า

1. มโนภาพแห่งตน มีผลต่อการรับรู้ของบุคคลโดยบุคคลจะเลือกรับรู้ในสิ่งที่สอดคล้องมโนภาพแห่งตน และแสดงพฤติกรรมการรับรู้ นั้น ๆ
2. มโนภาพแห่งตน ผันแปรไปตามความถูกต้องและชัดเจนของการรับรู้ของบุคคล ซึ่งการรับรู้ของบุคคลจะถูกต้องชัดเจนเพียงใดขึ้นอยู่กับความรู้ (Knowledge) การจูงใจ (Motivation) และประสบการณ์หรือทักษะที่เคยมีมา

3. บางครั้งการรับรู้เกี่ยวกับตนเอง อาจปรากฏ ออกมามากกว่าที่บุคคลรับรู้ อย่างแท้จริงเพราะบุคคลอาจต่อต้านตนเองตามการรับรู้ และพยายามที่จะเบี่ยงเบนตนเองไปจากการรับรู้

4. มโนภาพแห่งตนของบุคคลอาจมีความสม่ำเสมอคงที่ แต่ไม่ใช่สิ่งตายตัว สามารถเปลี่ยนแปลงได้ตามกาลเวลา และบทบาทในแต่ละสังคม แต่จะไม่เปลี่ยนแปลงขึ้นลงได้บ่อยๆ

6. ทฤษฎีของโรเจอร์ส (Rogers' Theory)

ทฤษฎีมโนภาพแห่งตนของโรเจอร์ส (Burns. 1979 : 37 – 44 ; citing Rogers. 1951 : 131 – 136) โรเจอร์ส ได้อธิบายแนวความคิดเกี่ยวกับมโนภาพแห่งตนไว้ว่ามโนภาพแห่งตน คือการมองตนเอง โดยการรับรู้และไตร่ตรอง จากเจตคติและการจินตนาการเป็นตัวกระตุ้นที่สำคัญที่นำไปสู่การสร้างพฤติกรรม เขาแบ่งออกเป็น 2 ส่วน คือ I และ Me โดยเขาอธิบายว่า I เป็นส่วนของผู้กระทำ Me จะเป็นส่วนของผู้ถูกกระทำ และ Me จะเป็นส่วนที่สำคัญในการเกิดมโนภาพแห่งตน (Self – Concept)

หลักทฤษฎีมโนภาพแห่งตนของโรเจอร์สมีดังนี้

1. "ตน" พัฒนาขึ้นมาจากการปะทะสังสรรค์ระหว่างอินทรีย์และสิ่งแวดล้อม
 2. "ตน" พัฒนาเป็นบุคลิภาพจากการใช้เหตุผลและประสบการณ์ส่วนตัว
 3. มโนภาพแห่งตน คือการเรียบเรียงการรับรู้ของ Me ซึ่งส่งผลต่อการเกิดบุคลิภาพและพฤติกรรม
 4. มโนภาพแห่งตนเป็นตัวกำหนดที่สำคัญที่สุดของอินทรีย์ที่จะได้ตอบสนองสิ่งแวดล้อมเพราะมโนภาพแห่งตนเป็นตัวควบคุมการตีความจากสภาพแวดล้อม
 5. ความรู้สึกยกย่องตนเองเกิดจากการเรียนรู้ที่ถูกประเมินจากผู้อื่นและเป็นองค์ประกอบที่สำคัญของการสร้างจินตนาการให้เป็นจริง
 6. อินทรีย์จะพยายามแสดงพฤติกรรมไปตาม "ตน" เพื่อให้เกิดการเข้ากันได้
 7. มโนภาพแห่งตนอาจเปลี่ยนแปลงได้โดยอาศัยวุฒิภาวะและการเรียนรู้
- โรเจอร์ส เชื่อว่ามโนภาพแห่งตนในภาพรวมประกอบด้วยส่วนสำคัญ 2 ส่วน ซึ่งมีผลต่อการเกิดบุคลิภาพ คือ

1. มโนภาพแห่งตนอย่างที่คุณคิดว่าตนเป็น (Actual – Self) คือ การรับรู้ต่อตนเองโดยใช้ตนเองตัดสิน ซึ่งการรับรู้ต่อตนเองนั้นอาจตรงกับสภาพความเป็นจริงหรือไม่ตรงกับสภาพความเป็นจริงก็ได้ แต่ที่สำคัญคือตรงกับความรู้ ความเข้าใจของอินทรีย์

2. มโนภาพแห่งตนอย่างที่ดีคืออยากจะเป็น (Ideal – Self) คือการรับรู้ต่อตนเองในแง่ของความปรารถนาของอินทรีย์ มโนภาพแห่งตนส่วนนี้มีความสำคัญต่อการสร้างจินตนาการให้เป็นจริงของอินทรีย์

โรเจอร์ส ยังกล่าวว่ามโนภาพแห่งตนเป็นความคิดความรู้สึกตลอดจนการรับรู้เกี่ยวกับตนเองที่สามารถถูกประเมินได้จากการรับรู้ตนเอง 3 ด้านคือ

1. ด้านสัมฤทธิ์ผล (Academic Value) คือความรู้สึกต่อตนเองในด้านสติปัญญาทักษะและความสามารถในด้านต่างๆ

2. ด้านการปรับอารมณ์ (Emotional Adjustment) คือความรู้สึกต่อตนเองตามความกดดันทางอารมณ์ เช่น ความวิตกกังวล ความเครียด ความสุข ความภาคภูมิใจ ความเศร้า ฯลฯ

3. ด้านความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล (Interpersonal Relationship) คือความรู้สึกต่อตนเองในด้านความสัมพันธ์กับคนอื่น ความสามารถในการคบเพื่อนและความสามารถในการร่วมงานกับเพื่อน

โรเจอร์สให้ความสำคัญเกี่ยวกับตน เพราะถือว่าเป็นแกนสำคัญที่จะอธิบายการแสดงพฤติกรรมของแต่ละบุคคล เขาชี้ให้เห็นถึงโลกส่วนตัวซึ่งมีผลต่อการกระทำมากกว่าอิทธิพลจากสิ่งเร้าภายนอกและเน้นการแสดงพฤติกรรมว่าเนื่องจากการรับรู้ตนเองตลอดจนประสบการณ์ และการตีความสิ่งต่างๆ ที่มีอยู่รอบตน โดยเชื่อว่าตนเองเกิดมาพร้อมกับความดีมีความสามารถ เข้าใจสิ่งต่างๆ ด้วยตนเอง ตลอดจนมีแรงจูงใจภายในที่จะพัฒนาไปข้างหน้าไปสู่การรู้จักตัวเองตรงตามสภาพแต่ก่อนจะไปถึงจุดนั้นบุคคลจะต้องมีความพอเพียงในความต้องการที่จะได้รับการยอมรับจากผู้อื่น ตลอดจนการยอมรับในตนเอง โรเจอร์สได้อธิบายการแสดงพฤติกรรมอันเนื่องมาจากมโนภาพแห่งตนเป็น 2 ลักษณะ คือ

1. มโนภาพแห่งตนที่เกิดจากการเรียนรู้ (Perceived Self – Concept) เป็นความรู้สึกว่าตนเองเป็นใคร เป็นอย่างไร เป็นมโนภาพแห่งตนที่เกิดจากการรับรู้ปฏิกริยาของผู้อื่นมากกว่าที่จะเป็นจริง (Real Self – Concept)

2. มโนภาพแห่งตนที่ต้องการจะเป็น (Ideal Self – Concept) เป็นสิ่งที่ผู้นั้นยึดอยากจะเป็น

7. ทฤษฎีของซัลลิแวน (Sullivan' Theory)

ซัลลิแวนมีความคิดเห็นว่าตลอดเวลาที่มนุษย์ดำรงชีวิตอยู่นั้น จำเป็นต้องมีความสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน (Inter – Personal Relation) กับสิ่งแวดล้อม ในวัยเด็กคนเรามีความสามารถในการเปลี่ยนแปลงความสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมน้อยมาก แต่เมื่อโตขึ้นก็มี

ความสามารถในการปรับตัวสูงขึ้นเพราะสิ่งแวดล้อมเป็นผู้สอนให้ก่อน เขาเชื่อถือว่าบุคคลสามารถเรียนรู้ที่จะสร้าง "ตน" โดยต้องอาศัยความร่วมมือจากคนใกล้ชิด เช่น บิดามารดา หรือผู้ปกครองผู้ที่ใกล้ชิดเหล่านี้จะเป็นผู้ช่วยเสริมความมั่นคงทางจิตใจให้แก่เด็กถ้าขาดสิ่งที่จะช่วยส่งเสริมสร้างความเชื่อมั่นในตนเองในวัยเด็กไปแล้ว จะมีผลต่อการพัฒนาในขั้นต่อไป ทฤษฎีของชัลลิแวนจะเน้นถึงความสัมพันธ์ของเด็กที่มีต่อสิ่งแวดล้อม และสังคมซึ่งถือว่าอิทธิพลต่อการพัฒนาจิตใจ

กล่าวโดยสรุป ทฤษฎีของชัลลิแวนจะเน้นถึงความสัมพันธ์ของบุคคลกับสิ่งแวดล้อมโดยในวัยเด็กจะยังมีการเปลี่ยนแปลงน้อย แต่เมื่อโตขึ้น การได้รับประสบการณ์จะทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลง พ่อแม่หรือผู้ปกครองจะเป็นผู้ช่วยส่งเสริมให้เด็กได้เกิดความเชื่อมั่นในตนเอง และจะเกิดการพัฒนาในแนวทางที่ถูกต้องต่อไป

แนวคิดและทฤษฎีที่ เกี่ยวข้องกับมโนภาพแห่งตน จากความคิดเห็นของนักจิตวิทยาและนักการศึกษาข้างต้นดังกล่าวพอสรุปได้ว่า มโนภาพแห่งตนเป็นส่วนหนึ่งของบุคลิกภาพเป็นความรู้สึกที่บุคคลมีต่อตนเอง ซึ่งอาจจะตรงกับความจริงหรือไม่ตรงก็ได้ ความรู้สึกนี้มีอิทธิพลต่อการปรับตัวและพฤติกรรมด้านต่างๆ ของบุคคล หรืออาจกล่าวได้ว่า มโนภาพแห่งตนเกิดจากประสบการณ์ของบุคคลซึ่งสามารถพัฒนาและเปลี่ยนแปลงได้

1.1.5 การพัฒนามโนภาพแห่งตน

อีริคสัน (พรณี (ชูชัย) เจนจิต. 2533 : 197 ; อ้างอิงจาก Erikson. 1963) กล่าวพอสรุปได้ว่า ถ้าประสบการณ์ในช่วงแรกกับบุคคลซึ่งเป็นคนสำคัญของเด็กเป็นไปด้วยดี เด็กได้รับการยอมรับ เด็กจะเริ่มพัฒนาความรู้สึกเกี่ยวกับตนเองในฐานะที่เป็น "บุคคล" การที่เด็กจะพัฒนาเกี่ยวกับความสามารถในการที่จะรับผู้อื่นได้นั้น ขึ้นอยู่กับความรักความเอื้ออาทรที่เด็กได้รับ เด็กจะพัฒนาความรู้สึกนึกคิดเกี่ยวกับตนเองเมื่อรับรู้ว่าเป็นที่ต้องการ เป็นที่ชอบพอ มีคุณค่าหรือการที่คนอื่น ๆ เห็นว่าเขาเป็นคนดี การที่เด็กแต่ละคนจะรู้สึกว่าตนเองดีหรือไม่ดีนั้น บุคคลรอบข้างเป็นผู้ที่มีอิทธิพลอย่างยิ่ง เด็กจะแสดงพฤติกรรม ความคาดหวังของบุคคลที่มีความสำคัญต่อชีวิตของเด็ก และจะแทรกซึมเข้าสู่มโนภาพเกี่ยวกับตนเองของเด็ก

เจอร์ซิล (Jersild. 1966 : 16) กล่าวถึงการพัฒนามโนภาพแห่งตนไว้ว่า ระยะเวลาที่เด็กเริ่มมีมโนภาพแห่งตนก็คือ ระยะเวลาที่เด็กสามารถแยกตนเองออกจากสิ่งของ และบุคคลอื่นได้ และระยะนี้จะเป็นระยะที่เด็กเริ่มจำ หรือคิดสิ่งที่ต่างกันในจุดมุ่งหมาย เจตคติ และความตั้งใจของบุคคลอื่นกับตนเอง

เคนโด (Kando. 1977 : 78) ให้ความเห็นว่า จากการปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่นเด็กจะเกิดการเรียนรู้ที่จะเลียนแบบของบุคคลที่ใกล้ชิด เริ่มจากการเลียนแบบบทบาทของพ่อแม่ ด้วยการยอมรับเอาเอกลักษณ์ของพ่อแม่และยึดถือเป็นโลกของตนเอง ขณะเดียวกันเด็กก็จะเรียนรู้บทบาท

ของตนเองด้วยการเลียนแบบบทบาทที่พ่อแม่กำหนดให้ เพราะฉะนั้นพ่อแม่จึงเป็นบุคคลที่ฝึกให้เด็ก รู้จักประพฤติปฏิบัติตนให้เหมาะสมกับบทบาทของตนเองในสังคม

รัตนา ไกรสีหนาท (2534 : 19) ได้สรุปว่า มโนภาพแห่งตนของบุคคลพัฒนามา จากตน ในวัยเด็กบุคคลที่ใกล้ชิดกับเด็กมีอิทธิพลต่อการพัฒนามากที่สุด มโนภาพแห่งตนจะ เปลี่ยนแปลงตามสิ่งแวดล้อม ซึ่งบุคคลนั้นยอมรับรู้ และมีความสอดคล้องกับเจตคติของเขา การ ประเมินตนเองจากการตีความว่าคนอื่นคิดอย่างไรต่อตนเอง มีความสำคัญต่อการพัฒนาและ เปลี่ยนแปลงมโนภาพแห่งตน

จะเห็นว่า การพัฒนามโนภาพแห่งตนจะพัฒนาไปตามวุฒิภาวะ ความสามารถ ประสบการณ์ที่บุคคลได้รับทุกขั้นตอนของประสบการณ์ชีวิต และวัยเด็กจะเป็นระยะที่สำคัญของการ ปูพื้นฐานมโนภาพแห่งตนมากกว่าวัยอื่น เมื่อเด็กมีพัฒนาการและประสบการณ์เพิ่มขึ้นอิทธิพลทาง สังคมจะมีบทบาทต่อการพัฒนาการเกี่ยวกับมโนภาพแห่งตนของเด็ก ซึ่งจะเห็นว่ามโนภาพแห่งตนจะ มีผลต่อพฤติกรรมของเด็กและเป็นส่วนสำคัญในการสร้างบุคลิกภาพ

1.1.6 การวัดมโนภาพแห่งตน

การวัดมโนภาพแห่งตน (ลัวัน และอังคณา สายยศ. 2528 : 154 – 191) ได้อธิบาย ถึง ประเภทเครื่องมือในการวัดต่างๆ ไว้ดังนี้

1. การสังเกต (Observation) เครื่องมือวัดประเภทนี้จะต้องใช้ตัวบุคคล หรือ ครูมาทำหน้าที่วัด คือ ใช้ตาและหูเป็นเครื่องมือสำคัญ ในการติดตามเฝ้าดูการแสดงพฤติกรรมของ บุคคลหรือกลุ่มคน เมื่อได้พฤติกรรมที่สังเกตได้ก็บันทึกเอาไว้เพื่อกันการหลงลืม แล้วเก็บไว้สำหรับ เป็นข้อมูลในการวิจัยต่อไป

2. การสัมภาษณ์ (Interview) เป็นการวัดโดยใช้การสนทนอย่างมีจุดมุ่งหมาย ตามวัตถุประสงค์ที่เรากำหนดไว้ล่วงหน้าก่อน ระหว่างผู้ถูกสัมภาษณ์ และผู้สัมภาษณ์ ผู้สัมภาษณ์ที่ ดีต้องฟังมากกว่าพูดเองและไม่หุเบา และยึดแนวทางตามวัตถุประสงค์ที่จะวัดและบันทึกไว้อย่าง ถูกต้อง เครื่องมือการสัมภาษณ์ก็เช่นเดียวกัน คือ ใช้ตัวบุคคลหรือครูเป็นผู้วัด แต่การสัมภาษณ์ใช้ ปากเป็นเครื่องมือในการวัด เมื่อได้ผลอย่างไรก็บันทึกเอาไว้

3. แบบสอบถามและแบบสำรวจต่างๆ เครื่องมือประเภทนี้ประกอบด้วยแบบ ตรวจสอบรายการ (Checklist) แบบสำรวจ (Inventory) และแบบสอบถาม แต่ละประเภทต่างก็มีผู้ นิยมใช้เป็นเครื่องมือในการวัดมาก

4. มาตราจัดอันดับหรือการจัดอันดับคุณภาพ (Rating scale) การจัดอันดับ คุณภาพเป็นเครื่องมือที่ใช้ประเมินค่าของสถานการณ์ หรือคุณลักษณะต่างๆ ที่ไม่สามารถวัดออกมา เป็นตัวเลขโดยตรงได้ เช่น การวัดความสะอาดร่างกาย ความประพฤติ หรือการทดสอบภาคปฏิบัติ

เป็นต้น ลักษณะเหล่านี้เมื่อวัดแล้วต้องแปลงแต่ละลักษณะออกมาเป็นระดับต่างๆ กัน อาจจะออกมาเป็นคุณลักษณะของสิ่งนั้น เช่น ดีมาก, ดี, ปานกลาง, กลาง, ไม่ดี, ไม่ดีเลย หรือออกมาเป็นระดับตัวเลข โดยเรียงจากค่าดีมาก ไปจนถึงไม่ดีเลย ดังนี้ 5, 4, 3, 2, 1

5. แบบทดสอบ (Test) คือ ชุดของข้อคำถามที่สร้างอย่างมีระบบเพื่อใช้วัดพฤติกรรมของนักเรียนอาจจะวัดทางด้านสมอง (Affective domain) ทางด้านอารมณ์ (Cognitive domain) และทางด้านความเคลื่อนไหวทางร่างกาย (Psychomotor domain)

เทคนิคที่ใช้วัดมโนภาพแห่งตนนี้ แมคแคนด์เลส (McCandless. 1967 : 260 – 263) ได้อธิบายไว้ว่าสามารถใช้วิธีการวัดได้หลายแบบ เช่น แบบตรวจสอบมาตราส่วนประมาณค่า Q – sort และกลวิธีระบายความในใจ ส่วนพรทิพย์ เกษะนันท์ (2517 : 14 – 16) ได้รวบรวมเทคนิคที่ใช้วัดมโนภาพแห่งตน ไว้ดังนี้

1. แบบการฉายออก (Projective technique) ซึ่งเป็นวิธีการที่ให้ผู้คนได้แสดงออกด้วยความรู้สึกไร้สำนึก โดยเจ้าตัวเองไม่รู้สึกรัดแย้ง และบุคคลอื่นๆ ก็อาจไม่รู้ วิธีการเหล่านี้ คือ การวาดภาพ เติมประโยคให้สมบูรณ์ การเล่าเรื่องจากภาพ การใช้แบบทดสอบต่างๆ เช่น มาตราส่วนประมาณค่า Q – sort เป็นต้น

2. แบบมีแบบแผน (Informal technique) การใช้เทคนิคแบบนี้วัดมโนภาพแห่งตน จะใช้ทั้งแบบเป็นคำพูดและไม่เป็นคำพูด

การวัดมโนภาพแห่งตนจึงอาจเลือกใช้เทคนิคการวัดอย่างใดอย่างหนึ่ง ดังกล่าวมาแล้ว ส่วนมากมักใช้การวัดมโนภาพแห่งตนอย่างมีแบบแผน โดยใช้แบบทดสอบแบบต่างๆ ลักษณะของแบบทดสอบวัดมโนภาพแห่งตนมีหลายลักษณะซึ่ง เจอร์ซิลด์ (Jersild. 1952 : 31) ได้ศึกษามโนภาพแห่งตนของนักเรียนชั้นประถมศึกษา มัธยมศึกษา และนิสิตนักศึกษาระดับมหาวิทยาลัย จากการสำรวจ โดยให้กลุ่มตัวอย่างเหล่านี้เขียนอธิบายสิ่งที่ชอบ และไม่ชอบเกี่ยวกับตนเอง ซึ่งกลุ่มตัวอย่างนี้ได้เขียนเกี่ยวกับลักษณะทางด้านร่างกาย สุขภาพอนามัย บ้านและครอบครัว ความสนุกสนานในการพักผ่อนหย่อนใจ ความสามารถในทางกีฬา การเล่นต่างๆ ความสามารถทางการเรียน ทักษะติดต่อโรงเรียน ความสามารถพิเศษ ทักษะคติทางสังคมและความสัมพันธ์กับผู้อื่น ความชอบและไม่ชอบเกี่ยวกับตน บุคลิกลักษณะและความรู้สึกส่วนตัว ผลการสำรวจพบว่า เด็กที่มีอายุน้อยมีมโนภาพแห่งตนเกี่ยวกับร่างกาย รูปร่าง หน้าตา และการแต่งกายเป็นส่วนใหญ่ แต่เด็กที่มีอายุมากขึ้นจะมีมโนภาพแห่งตนด้านความรู้สึก และความสัมพันธ์กับผู้อื่นเป็นส่วนใหญ่

จากการสำรวจข้างต้น สแตรง (Strang. 1957 : 67 – 128) ได้นำวิธีการของเจอร์ซิลด์ (Jersild. 1952 : 31) มาดัดแปลงเพื่อใช้ศึกษามโนภาพแห่งตนของเด็กวัยรุ่น โดยให้วัยรุ่น

ที่เป็นกลุ่มตัวอย่างเขียนรายงาน 3 เรื่อง คือ ฉันคิดว่าฉันเป็นคนอย่างไร คนอื่นคิดว่าฉันเป็นอย่างไร และฉันอยากเป็นคนอย่างไร ผลการสำรวจพบว่า เด็กวัยรุ่นตอนปลายซึ่งมีอายุประมาณ 18–21 ปี จะสามารถประเมินตนเองได้มากและลึกซึ้งกว่าเด็กวัยรุ่นตอนต้น นอกจากนั้นยัง ได้จำแนกมโนภาพแห่งตนของเด็กวัยรุ่นออกเป็น 4 ด้าน คือ

1. ด้านความสามารถ รูปร่าง บทบาท รูปร่างหน้าตา การแต่งกาย อารมณ์ ความเชื่อถือ และความทะเยอทะยาน

2. การแสดงออกทางอารมณ์

3. ลักษณะตนเองทางด้านสังคม

4. ลักษณะตนเองในอุดมคติ เช่น คิดอยากจะเป็นคนอย่างไร

ซึ่งในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ผู้วิจัยเลือกใช้เครื่องมือประเภท แบบสอบถาม ในการวัดมโนภาพแห่งตนของนักเรียนช่วงชั้นที่ 2

1.2 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับมโนภาพแห่งตน

งานวิจัยภายในประเทศ

ในประเทศได้มีผู้ทำการวิจัยเกี่ยวกับมโนภาพแห่งตน ไว้หลายท่าน ดังนี้

รุ่งนภา ทิฆะ (2522:45) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างมโนภาพแห่งตน ความเชื่ออำนาจภายในภายนอกตน และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชาย 200 คน นักเรียนหญิง 200 คน อายุ 10–13 ปี จากนักเรียน ป. 3–6 ในจังหวัดฉะเชิงเทรา ผลการวิจัยปรากฏว่า มโนภาพแห่งตนความเชื่ออำนาจภายใน – ภายนอกตน ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสัมพันธ์กันในทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ นักเรียนที่มีมโนภาพแห่งตนและความเชื่ออำนาจภายใน – ภายนอกตนสูงมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่าและแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญกับนักเรียนที่มีมโนภาพแห่งตนและความเชื่ออำนาจภายใน – ภายนอกตนต่ำ มโนภาพแห่งตนและความเชื่ออำนาจภายใน – ภายนอกของนักเรียนชายและนักเรียนหญิงไม่มีความแตกต่างกัน

อมรสุตา ราชกรกิจ (2528:36) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างมโนภาพแห่งตนกับความเข้าใจในการอ่านของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนสาธิต สังกัดทบวงมหาวิทยาลัยในกรุงเทพมหานคร ปีการศึกษา 2528 จำนวน 136 คน ผลการวิจัยปรากฏว่า มโนภาพแห่งตนของนักเรียนหญิงและนักเรียนชายแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยที่ สงศรี ศรีมุกดา (2511) ได้แปลแบบทดสอบของเพียร์และแฮร์ริส แล้วนำมาศึกษามโนภาพแห่งตนของเด็กไทยในระดับประถมศึกษาปีที่ 4 และ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 พบว่ามีความเชื่อมั่น .88

นิจวรรณ ท่างาม (2533 : 451 – 452) ได้ทำการวิจัยเกี่ยวกับมโนภาพแห่งตนและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ในจังหวัดเชียงราย โดยให้กลุ่มตัวอย่าง

จำนวน 437 คน และใช้แบบสอบถามมโนภาพแห่งตนฉบับมาตรฐานของเพียร์ – แฮร์ริส ซึ่งปรับปรุงโดยกรรณิการ์ ภูประเสริฐ และศิริบุรณ์ ศรีทานันท์ ผลการวิจัยพบว่าคะแนนมโนภาพแห่งตนด้านพฤติกรรม ด้านสติปัญญา และสถานภาพในโรงเรียนด้านความเป็นคนน่านิยม และมโนภาพแห่งตนโดยรวมมีความสัมพันธ์ทางบวกกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนอย่างมีนัยสำคัญ และพบว่านักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่แตกต่างกัน มีคะแนนมโนภาพแห่งตนด้านพฤติกรรม และด้านสติปัญญา และสถานภาพในโรงเรียนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ โดยนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง มีคะแนนมโนภาพตนสูงกว่านักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ

สมศรี จัตรวัฒนา (2535:50) ได้สร้างแบบทดสอบวัดมโนภาพแห่งตนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในกรุงเทพมหานคร โดยใช้รูปแบบการสร้างแบบทดสอบจากแบบสำรวจของเจอร์ซิลด์ (Jersild. 1952) แบบทดสอบ The Children' s Self – Concept Scale (Piers and Harris. 1969) แบบทดสอบ Self – Concept Report Scale (Combs, super and Courson. 1963) และแบบทดสอบ Self Description Questionnaire (Marsh and Smith. 1981) เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 2 ระดับ เขียนประโยคบอกเล่าบรรยายคุณลักษณะของบุคคลทั้งทางบวกและทางลบ จำนวน 126 ข้อ คำนวณค่าความเชื่อมั่นจากสูตร KR – 20 ได้ .91 ที่มโนภาพแห่งตนทางบวกมากกว่านักเรียนหญิง

งานวิจัยในต่างประเทศ

ในต่างประเทศได้มีผู้ทำการวิจัยเกี่ยวกับมโนภาพแห่งตน ไว้หลายท่าน ดังนี้

สแตรง (Strang. 1957 : 67 – 128) ได้นำวิธีการของเจอร์ซิลด์มาดัดแปลงเพื่อใช้ศึกษามโนภาพแห่งตนของเด็กวัยรุ่น โดยให้เด็กวัยรุ่นกลุ่มตัวอย่างเขียนรายงาน 3 เรื่อง คือ "ฉันคิดว่าฉันเป็นคนอย่างไร" "คนอื่นคิดว่าฉันเป็นคนอย่างไร" และ "ฉันอยากเป็นคนอย่างไร" ผลการสำรวจพบว่าเด็กวัยรุ่นตอนปลายซึ่งมีอายุประมาณ 18 – 21 ปี จะสามารถประเมินตนเองได้มากและลึกซึ้งกว่าเด็กวัยรุ่นตอนต้น นอกจากนั้นยังมีจำแนกมโนภาพแห่งตนของเด็กวัยรุ่นออกเป็น 4 ด้าน คือ

1. ด้านความสามารถ รูปร่าง บทบาท รูปร่างหน้าตา การแต่งกาย อารมณ์ ความเชื่อถือและความทะเยอทะยาน
2. การแสดงออกทางอารมณ์
3. ลักษณะตนเองทางด้านสังคม
4. ลักษณะตนเองในอุดมคติ เช่น คิดอยากเป็นคนอย่างไร

โคมบี้, ซูเปอร์, และโคสัน (Combs Super and Courson. 1963) ได้สร้างแบบทดสอบวัดมโนภาพแห่งตนสำหรับเด็กวัยรุ่นที่มีชื่อเสียงมากฉบับหนึ่ง ลักษณะของแบบทดสอบเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ประกอบด้วยข้อความที่เขียนเป็นประโยคบอกเล่าเกี่ยวกับตนเองทั้ง

ในทางบวกและทางลบ จำนวน 18 คู่ เช่น “คนทั่วไปอยากให้อันอยู่เคียงข้างเขา” “ไม่มีใครสนใจว่า จะมีฉันหรือไม่” “ฉันไม่คิดว่าฉันจะเป็นคนฉลาด” ผู้ถูกทดสอบจะเป็นผู้ประเมินตนเองแบบทดสอบ ฉบับนี้ไม่ได้รายงานค่าความเชื่อมั่นไว้ แต่ตรวจสอบความเที่ยงตรงตามสภาพ โดยหาค่าสหสัมพันธ์ ระหว่างคะแนนการประเมินตนเองของครูกับคะแนนการประเมินค่าที่นักเรียนตอบ ซึ่งในการศึกษาครั้งนี้พบว่าไม่นัยสำคัญทางสถิติ แต่ต่อมาได้มีการปรับปรุงให้เหมาะสมและนำมาใช้กับงานวิจัยทั่วไป

เพียร์สัน และแฮร์ริส (Piers and Harris. 1964 :69) ได้สร้างแบบทดสอบที่มีชื่อเสียงมาก ฉบับหนึ่ง คือ The Piers – Harris. Self – Concept Scale เป็นแบบทดสอบวัดมโนภาพแห่งตน สำหรับเด็กอายุระหว่าง 8 – 16 ปี โดยนำคุณลักษณะของเด็กที่ได้จากการสำรวจของเจอร์ซิลด์ มา เขียนประโยคบอกเล่าครอบคลุมลักษณะเกี่ยวกับตนทั้งในทางบวกและทางลบจำนวนเท่าๆ กัน ซึ่งแต่ละประโยคจะมีระดับความเข้มของการประเมินมโนภาพแห่งตนแตกต่างกัน เพียร์ และแฮร์ริส ได้ จัดแบ่งข้อความในแบบนี้ออกเป็น 7 องค์ประกอบ คือ แสดงลักษณะทางด้านพฤติกรรมทางสังคม แสดงลักษณะทางสติปัญญาและสถานภาพในโรงเรียน แสดงลักษณะทางรูปร่างลักษณะและ คุณลักษณะ แสดงลักษณะทางความวิตกกังวล แสดงลักษณะความเป็นคนที่น่านิยมนแสดงลักษณะ ความสุขและความพอใจและแสดงลักษณะที่เป็นส่วนรวมข้อความของแบบทดสอบมีคำตอบ 2 คำตอบ คือ จริงและไม่จริง ผู้ตอบแบบทดสอบต้องเลือกคำตอบเดียว คือ ถ้าข้อความตรงกับความจริงของผู้ตอบก็ให้เขียนเครื่องหมาย / ในช่องจริงและถ้าข้อความใดไม่ตรงกับความเป็นจริงของผู้ตอบก็ให้เขียนเครื่องหมาย / ในช่องไม่จริงสำหรับการให้คะแนน ถ้าคำตอบข้อใดแสดงว่าบุคคลนั้น มีความคิดเห็นเกี่ยวกับตนเองในทางลบ ข้อนั้นจะไม่ได้คะแนน แบบทดสอบฉบับนี้หาค่าความเชื่อมั่น แบบสอบซ้ำได้ .77

คูเปอร์สมิธ (Coopersmith. 1967:82) ได้สร้างแบบทดสอบวัดมโนภาพแห่งตนที่เรียกว่า The Self – Esteem Inventory เพื่อใช้กับเด็กอายุระหว่าง 10 – 16 ปี แบบทดสอบนี้มี 58 ข้อ แต่ละข้อได้จากการตรวจสอบของผู้เชี่ยวชาญ โดยประเมินความเข้มของข้อความที่แสดงถึงความมีมโนภาพแห่งตนว่าสูง – ต่ำ เพียงใด จากนั้นนำไปให้กลุ่มตัวอย่างประเมินตนเองแบบมาตราส่วน ประมาณค่า 2 ระดับ แบบทดสอบแบ่งเป็น 4 ด้าน คือ มโนภาพด้านสังคม มโนภาพกับเพื่อนสนิท มโนภาพกับพ่อแม่ และมโนภาพกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในการตอบเพียงแต่พิจารณาข้อความนั้น ว่า “ใช่ฉัน” หรือ “ไม่ใช่ฉัน” แบบทดสอบนี้มีค่าความเชื่อมั่น .88 ถ้าได้คะแนนสูงแสดงว่ามีมโนภาพแห่งตนสูง

ไดสัน (Daison. 1967:56) ได้ศึกษามโนภาพแห่งตนของนักเรียนกลุ่มต่างๆ ที่จัดแบ่งตามระดับความสามารถทางการเรียน โดยใช้กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้น 7 จากโรงเรียน 2 ประเภท คือ โรงเรียนที่จัดกลุ่มนักเรียนที่มีความสามารถหลายระดับคละกัน จำนวน 323 คน และโรงเรียนที่

จัดกลุ่มนักเรียนตามระดับความสามารถ จำนวน 324 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือ Index of Adjustment and value และแบบวัดมโนภาพแห่งตนด้านการเรียน ผลการวิจัยปรากฏว่านักเรียนชาย หญิง ไม่มีความแตกต่างในด้านการยอมรับตนเอง และมโนภาพแห่งตนทางด้านการเรียน นักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงจะมีมโนภาพแห่งตนสูงกว่านักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ

เปอร์คีย์ (Purkey. 1970:43) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างมโนภาพแห่งตนและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนพบว่า มีความสัมพันธ์กันในทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งหมายความว่าผู้ที่มีมโนภาพทางที่ดีจะมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง และผู้ที่มีมโนภาพแห่งตนในทางที่ไม่ดีจะมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ

เนลส์ (Nail. 1971 : 138 – A) ศึกษาในภาพแห่งตนกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนจากกลุ่มตัวอย่างที่เป็นนักเรียนเกรด 6, 7, 8 และ 9 จำนวน 975 คน โดยใช้ The State Assument Test และ National Standardized Test วัดมโนภาพแห่งตนและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนตามลำดับพบว่า เมื่อโรงเรียนจัดโครงการให้นักเรียนได้มีการพัฒนามโนภาพแห่งตนแล้ว ทุกชั้นมีมโนภาพแห่งตนเพิ่มขึ้นและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก็สูงขึ้นตาม ซึ่งสรุปได้ว่า การเพิ่มมโนภาพแห่งตนในทางที่ดีก็จะช่วยเพิ่มผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนด้วย ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของโคช (Koch. 1970 : A) ที่ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างเกรด 6 จำนวน 602 และครู จำนวน 26 คน ในรัฐวิสคอนซินพบว่า มโนภาพแห่งตนและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์ความสัมพันธ์ในทางบวก ซึ่งหมายความว่าผู้ที่มีมโนภาพแห่งตนในทางที่ดีจะมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์สูง และผู้ที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์ต่ำจะมีมโนภาพแห่งตนในทางที่ไม่ดี

เฮเนน (Henien. 1978:158.) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างมโนภาพแห่งตนด้านความสามารถในโรงเรียนกับผลสัมฤทธิ์ทางวิชาการ และการบรรลุผลทางการศึกษาด้วยการศึกษาระยะยาวกับเด็กนักเรียน เกรด 10 แต่ละปีจะวัดมโนภาพแห่งตนด้านความสามารถในโรงเรียน สถิติปัญญาสถานภาพทางเศรษฐกิจและสังคม ผลสัมฤทธิ์ทางวิชาการและการบรรลุผลทางการศึกษา จนครบ 4 ปี พบว่า มโนภาพแห่งตนด้านความสามารถในโรงเรียนสัมพันธ์ทางวิชาการและการบรรลุผลทางการศึกษาอย่างมีนัยสำคัญ ผู้มีผลสัมฤทธิ์สูงมีมโนภาพแห่งตนในทางที่ดีมากกว่าผู้ที่มีผลสัมฤทธิ์ต่ำ

สจวต (Stewart. 1978 : 1518 – A) ได้นำแบบทดสอบของเพียร์สันและแฮร์ริสมาวิเคราะห์หาค่าความถี่ โดยใช้วิธีแบบทดสอบซ้ำในช่วงระยะ 12 สัปดาห์ กับกลุ่มตัวอย่างที่มีอายุตั้งแต่ 8 ปี 3 เดือน ถึง 12 ปี 5 เดือน ซึ่งกำลังศึกษาในระดับประถมศึกษา และอีกกลุ่มหนึ่งมี

อายุ 12 ปี ถึง 15 ปี 7 เดือน ในระดับมัธยมศึกษา และมอเรน (Moran. 1978 : 6020 – A) ได้ศึกษาเปรียบเทียบคุณภาพของแบบทดสอบวัดมโนภาพแห่งตน 3 ฉบับ คือ

1. Barksdale Self – Esteem Test
2. The Tennessee Self – Concept Scale
3. The Piers – Harris Children's Self – Concept Scale

มอเรน ศึกษาเกี่ยวกับกลุ่มตัวอย่างนักเรียนระดับ 7 ที่มีฐานะทางเศรษฐกิจต่ำ โดยใช้วิธีวิเคราะห์องค์ประกอบพบว่า The Piers – Harris Children's Self – Concept Scale เป็นเครื่องมือที่ใช้วัดมโนภาพแห่งตนได้โดยไม่ต้องใช้เครื่องมืออื่นประกอบ

ปาโซ (Pasao. 1979:169) ได้สร้างแบบประเมินที่ชื่อว่า The Pasao Self – Concept Rating Scale สำหรับเด็กวัยรุ่นประเทศฟิลิปปินส์ เป็นแบบประเมินชนิด 5 ระดับ ข้อความที่ใช้ประเมินข้อความที่บรรยายคุณลักษณะและความคิดต่างๆ เกี่ยวกับเด็กมัธยม จำนวน 100 ข้อ แบ่งเป็น 10 องค์ประกอบแบบทดสอบนี้วิเคราะห์ค่าความเชื่อมั่นจากสูตรสัมประสิทธิ์สัมพันธ์แอลฟา (Alpha Coefficient) ได้ .93

มิลล์ (อาจารย์ วัชชวัลคุ. 2527 : 20 ; อ้างอิงจาก Mill. 1975) ได้ศึกษามโนภาพแห่งตนเกี่ยวกับตนเองและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนระดับประถมศึกษาในชั้นเรียนปกติ กับที่เรียนแบบไม่มีชั้นเรียน ผลการศึกษาปรากฏว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนกับมโนภาพเกี่ยวกับตนเองมีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ทั้งในผู้เรียนที่เรียนในชั้นเรียนปกติ และผู้เรียนที่เรียนแบบไม่มีชั้นเรียน

มวัมเวนดา และมวัมเวนดา (มยุรี สิงห์โทธราช. 2536 : 30 ; อ้างอิงจาก Mwamwenda and Mwamwenda. 1988) ทำการวิจัยความสัมพันธ์ระหว่างมโนภาพแห่งตนกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนระดับประถมศึกษา ซึ่งเป็นเพศชายจำนวน 1,042 คน และนักเรียนเพศหญิงจำนวน 1,517 คน ผลการศึกษาพบว่า นักเรียนที่มีระดับมโนภาพแห่งตนสูง จะมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในวิชาคณิตศาสตร์ ภาษาอังกฤษ วิทยาศาสตร์ และสังคมศาสตร์ ดีกว่านักเรียนที่มีระดับมโนภาพแห่งตนต่ำอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับองค์ประกอบที่มีอิทธิพลต่อมโนภาพแห่งตน

2.1 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับเพศ

ความหมายของเพศ

ความหมายของเพศได้มีผู้ให้ความหมายไว้ดังนี้

ชัยวัฒน์ ปัญญาพงศ์, สุรีย์ กาญจนวงศ์ และจารุณี นະวิโรจน์ (2524: 70) ได้กล่าวว่า เรื่องเพศเป็นปรากฏการณ์ธรรมชาติที่เกิดขึ้นตลอดชีวิต โดยเริ่มตั้งแต่วัยทารกและมีพัฒนาการเป็นไปตามขั้นตอนในแต่ละวัย การศึกษาเรื่องเพศจะทำให้เข้าใจพฤติกรรมทางเพศ

เวบสเตอร์ (รัตนา พุ่มสุวรรณ. 2544 : 19 ; อ้างอิงจาก Webster'Dictionary F.1994.Webster's Encyclopedia Unabridged Dictionary of English Lanuage.) กล่าวว่าเพศหมายถึง

1. การแบ่งสิ่งมีชีวิตโดยเฉพาะมนุษย์แบ่งออกเป็นเพศชาย หรือเพศหญิง
2. ลักษณะโครงสร้างของร่างกายของสิ่งมีชีวิต ซึ่งเกิดจากการสืบพันธุ์ของมารดา โดยการแยกและการรวมกันทางโครโมโซม จนแสดงให้เห็นการเปลี่ยนแปลงเป็นชายหรือเป็นหญิง
3. ขอบเขตระหว่างพฤติกรรมระหว่างบุคคล โดยเฉพาะกับชายหรือหญิง เกี่ยวข้องกันโดยตรงกับการอยู่ร่วมกัน
4. สัญชาตญาณทางเพศ และการแสดงออกของสัญชาตญาณนั้น อาจออกมาในรูปแบบของการมีเพศสัมพันธ์

เคอร์เคนดอลล์ (สุชาติ โสมประยูร. 2531 : 3 ; อ้างอิงจาก Kirkendall. 1965. sex in the Adolescent year.) ได้อธิบายความหมายและขอบเขตในเรื่องเพศไว้ดังนี้

1. เรื่องเพศเป็นแรงผลักดันที่สำคัญอย่างหนึ่ง ที่ทำให้คนเรามีความปรารถนาที่จะประสบความสำเร็จ และสามารถทำหรือแสดงพฤติกรรมในรูปแบบต่าง ๆ ได้ เพื่อให้บรรลุตามที่ตั้งใจไว้
2. เรื่องเพศเป็นแรงกระตุ้น หรือเร้าใจที่ทรงพลังอย่างยิ่งที่ทำให้เพศชาย และเพศหญิง มีความสนใจซึ่งกันและกัน เพื่อให้ประกอบการต่าง ๆ เป็นไปด้วยความราบรื่น
3. เรื่องเพศเป็นสิ่งที่สามารถกำหนดบทบาท กิริยาท่าทาง ลักษณะการดำเนินชีวิตของคนเราอย่างเห็นได้ชัด นอกเหนือไปจากความสามารถที่เพียงแต่จะแบ่งมนุษย์ออกเป็นเพศชายหรือเพศหญิง ให้แตกต่างกันเท่านั้น แต่ทั้งนี้ไม่ได้หมายความว่าเพศใดจะยิ่งหย่อนไปกว่ากัน
4. เรื่องเพศเป็นเรื่องธรรมชาติที่แฝงอยู่ในร่างกาย และจิตใจของคนเราอย่างลึกซึ้งและถาวร ซึ่งจะแสดงบทบาทที่สำคัญ และเห็นได้ในชีวิตรัก และการครองเรือน
5. เรื่องเพศเป็นสิ่งที่สามารถดลบันดาลให้ชีวิตมีความต่อเนื่องกัน จากช่วงชีวิตหนึ่งไปสู่อีกช่วงชีวิตหนึ่ง โดยกระบวนการทางการสืบพันธุ์ ซึ่งความต่อเนื่องนี้ จะช่วยให้ลักษณะชีวิตหลายสิ่งหลายอย่างของพ่อแม่สามารถถ่ายทอดไปสู่ลูกได้

จากที่กล่าวมาสรุปได้ว่า เพศ หมายถึง ลักษณะที่กำหนดสิ่งมีชีวิตให้ทราบว่าเป็นชายหรือหญิงตามโครงสร้างร่างกายของมนุษย์ รวมถึงการแสดงสัญชาตญาณตามธรรมชาติตามขั้นตอนของชีวิตในแต่ละวัย

ความแตกต่างระหว่างเพศกับมโนภาพแห่งตน

จากการวิจัยของ บอลล์ (Ball, 1963 : 1070) ซึ่งได้ทำการศึกษายอมรับตนเองของนักเรียนในโรงเรียนมัธยมแบบประสมตอนปลาย พบว่าการยอมรับตนเองของนักเรียนไม่สัมพันธ์กับเพศ และเซฟเฟอร์ (Shafer, 1961 : 317) ก็พบว่าการยอมรับตนเองของนิสิตฝึกหัดครูไม่ได้ขึ้นอยู่กับเพศ เช่นเดียวกับการศึกษาของ ดายสัน (Dyson, 1965 : 1475) ที่ศึกษาเด็กชั้นประถมศึกษาปีที่ 7 ผลการวิจัยพบว่าทั้งเด็กชายและเด็กหญิงไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติในเรื่องการยอมรับตนเอง

ถึงแม้ว่าดายสันจะพบว่าเด็กชายและเด็กหญิงมีการยอมรับตนเองไม่แตกต่างกัน และเซฟเฟอร์ พบว่าความสัมพันธ์ระหว่างการยอมรับตนเองของนิสิตฝึกหัดครูไม่ได้ขึ้นอยู่กับเพศ แต่วัฒนธรรมและประเพณีของไทยได้ให้การยอมรับเพศชายมากกว่าเพศหญิง เพราะฉะนั้นเพศชายจึงไม่แต่เพียงได้เปรียบเพศหญิงโดยธรรมชาติเท่านั้น แต่ยังได้เปรียบเพศหญิงในสังคมความเป็นอยู่ของคนไทยอีกโสดหนึ่งด้วย เพศชายจึงน่าจะมีการยอมรับตนเอง หรือมโนภาพแห่งตนแตกต่างไปจากเพศหญิง

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับเพศ

บอลล์ (Ball, 1963 : 1070) ได้ทำการศึกษากับกลุ่มตัวอย่างที่เป็นนักเรียนไฮสกูลของโรงเรียนมัธยมแบบประสม 228 คน โดยใช้ College Ability Test กับ Bill's Index of Adjustment and Values เป็นเครื่องมือสำหรับรวบรวมข้อมูล พบว่า

1. การยอมรับตนเองของเด็กวัยรุ่นไม่สัมพันธ์กับ เพศ ความสามารถ และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

2. ความแตกต่างระหว่างตนตามปณิธาน (Ideal Self) และตนตามอัตภาพ (Real Self) มีความสัมพันธ์กับระดับความสามารถและความแตกต่างทางเพศอย่างมีนัยสำคัญ คือเด็กหญิงที่มีความสามารถสูงในกลุ่มตัวอย่างจะมีความแตกต่างของคะแนนระหว่างตนตามปณิธานกับตนตามอัตภาพน้อยกว่าเด็กหญิงที่มีความสามารถต่ำ แต่เด็กชายตรงกันข้ามกับเด็กหญิง

ผลการศึกษาของบอลล์นั้นสอดคล้องกับผลการค้นคว้าของ Dyson (บังอร เสดนนท์, 2512 : 20) ซึ่งศึกษากับเด็กชั้นประถมศึกษาปีที่ 7 ประมาณ 567 คน ใน 2 โรงเรียนโดยแยกเป็นกลุ่มวิวิธพันธ์ 323 คน กลุ่มเอกพันธ์ 244 คน ตามความสามารถทางวิชาการและผลสัมฤทธิ์โดยให้มีความคล้ายคลึงกันในด้านอายุ สถิติปัญญา ประสบการณ์ สิ่งแวดล้อมในโรงเรียน และระดับ

เศรษฐกิจในชุมชน เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล คือ Index of Adjustment and Values และ Word rating list ผลปรากฏว่าเด็กชายและเด็กหญิงมีการยอมรับตนเองไม่แตกต่างกัน และเด็กที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงก็มีการยอมรับตนเองไม่ต่างไปจากเด็กที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ

สำหรับการค้นคว้าในประเทศไทยนั้น บังอร เสดนนท์ (2512 : 20) ได้วิจัยเรื่องการยอมรับตนเองของเด็กอายุระหว่าง 13 – 16 ปี ซึ่งกำลังเรียนอยู่ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ในโรงเรียนแห่งหนึ่งของจังหวัดพระนคร โดยใช้แบบสอบถามการยอมรับตนเอง ซึ่งสร้างขึ้นเองเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล พบว่าตัวแปรที่มีอิทธิพลต่อการยอมรับตนเองของเด็กในกลุ่มตัวอย่างเรียงตามลำดับดังนี้คือ การเลี้ยงดูของพ่อแม่ สถานภาพทางสังคม เพศ หน้าที่พิเศษ ตำแหน่งที่ได้รับในโรงเรียน ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน สภาพทางครอบครัว นอกจากนั้นยังพบอีกว่าเด็กที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง มีการยอมรับตนเองต่ำ ซึ่งการค้นพบครั้งนี้ค้านกับผลการวิจัยของคนอื่นๆ ดังที่กล่าวไว้แล้วตอนต้น ทำให้เป็นที่น่าสงสัยว่าสำหรับเด็กไทยในวัฒนธรรมไทยซึ่งนิยมการนอบน้อมถ่อมตัว และมีความเกรงใจจะทำให้เด็กที่มีผลสัมฤทธิ์สูงมีการยอมรับตนเองต่ำ

2.2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับบุคลิกภาพแสดงตัวและเก็บตัว

ความหมายของบุคลิกภาพการแสดงตัว และการเก็บตัว

จุง (สถิต วงศ์สุวรรณ. 2544 : 61 – 63 ; อ้างอิงจาก Jung.1875 – 1961) กล่าวว่าบุคคลที่มีบุคลิกภาพแบบแสดงตัว หมายถึง พวกที่คิดเรื่องภายนอกตัวเอง มีลักษณะเป็นคนที่แสวงหาและชอบทำกิจกรรมร่วมกับผู้อื่น ชอบการสังสรรค์ ชอบการเข้าสังคมอยู่กับคนหมู่มาก ชอบเกี่ยวสัมพันธ์กับผู้อื่น ชอบคบหาสมาคมกับคนอื่น ๆ มีการยอมรับและปรับตัวเองให้เข้ากับสังคมได้ เป็นคนที่พูดคุยนุกสนานเป็นกันเอง ชอบพูดคุยกับคนอื่น มีลักษณะเปิดเผย คบคนง่าย ใจกล้า ชอบที่จะแสวงหาประสบการณ์ชีวิตโดยการเข้าไปมีส่วนร่วมกิจกรรมจริง ๆ มากกว่าการอ่านหนังสือหรือนั่งนึกคิดเอาเองตามลำพัง ชอบเด่น ชอบดัง แต่งตัวดีพิถีพิถัน เป็นคนเปิดเผย ชอบการเปลี่ยนแปลงพร้อมที่จะเปลี่ยนแปลงไปตามสถานการณ์ใหม่อยู่เสมอ ชอบเผชิญหน้ากับปัญหาต่าง ๆ ชอบทำอะไรโดยไม่วางแผนล่วงหน้า ชอบนำตัวเองไปพัวพันอยู่กับสิ่งแวดล้อม หรือกับบุคคลอื่น ๆ โดยทั่วไปชอบสมาคม การเข้าร่วมกลุ่ม สังคมเก่ง ไม่ชอบอะไรที่ซ้ำซาก-จำเจ สนใจและตื่นตัวต่อสิ่งแวดล้อม เปลี่ยนแปลงความเคยชินหรือลักษณะนิสัยของตนเองได้ง่าย เพื่อให้เหมาะสมกับสถานการณ์ที่เปลี่ยนไป สนใจสิ่งต่าง ๆ ง่าย แต่ความสนใจไม่ค่อยยั่งยืน ชอบความตื่นเต้น มีอารมณ์อ่อนไหวเร็ว การแสดงออกซึ่งอารมณ์เห็นได้ชัดเจน ไม่ว่า เสียใจ ดีใจ เศร้า โศก โกรธ เบื่อง่าย ปรับตัวเก่ง อารมณ์ดี มีไมตรีจิต มีความเป็นมิตร ชอบแสดงตนชอบอยู่ในหมู่เพื่อน สนใจสิ่งแวดล้อม ชอบแสดงความรู้สึก ชอบทำกิจกรรม เชื่อโดยการพิสูจน์ ไม่มีเกณฑ์แน่นอนตายตัวในการปรับตัวและการปฏิบัติตน ถ้าเกิดความคับข้องใจจะปรับตัวในรูปก้าวร้าว (Aggression) มักปรับตัวด้วยวิธีที่ชดเชย มีอุปนิสัยที่

เปลี่ยนแปลงได้ตามสถานการณ์ที่เหมาะสม พร้อมทั้งจะเปลี่ยนเพื่อรับสถานการณ์ใหม่ ๆ ปรับตัวได้ดีในสถานการณ์ใหม่ ๆ มีความเชื่ออยู่บนรากฐานของความจริงและข้อมูลที่ได้ บุคคลความจริงแห่งโลกภายนอกตัวซึ่งสัมผัสและรู้สึกได้ ชอบการค้นคว้าหาความจริง ไม่พะวงถึงตนเองมากนัก ถือว่าตัวตนไม่ใช่ตัวกูของกู จึงไม่โกรธเกลียด รักใคร่ง่าย ๆ ชอบสนุกสนานเฮฮาไร้เรอ ชอบเข้าหา เล่นหัวในทำนองเกเรนิดหน่อย แต่หาไม่เจตนาที่จะทำให้ผู้อื่นเดือดร้อนไม่ พูดดังฟังชัด คล่องตัว ว่องไว กระฉับกระเฉง พูดคุยเก่ง ใฝ่หัด ชอบบังคับข่มขู่ให้คนอื่นทำตามใจตน มีอำนาจเหนือคนอื่น ชอบเป็นหัวหน้า ชอบเจ้ากี้เจ้าการในเรื่องต่าง ๆ ปากคอกออกจะเราะร้าย ทำอะไรมักจะโง่งน้าง ตามใจตัวเอง จึงไม่ใคร่เป็นตัวของตัวเอง ไม่ชอบขัดใจคน เอาอย่างไรเอากัน ไม่ใคร่พิจารณาอะไรอย่างรอบคอบถี่ถ้วน สังคมเขาทำกันอย่างไรก็ทำตามเขาอย่างนั้นด้วยความสบายใจ ไม่ต้องฝืนใจทำ ไม่เป็นพวกขัดสังคมนะ พวกนี้ไม่ว่าจะเป็นด้านความคิด อารมณ์ และการกระทำต่าง ๆ จะเกี่ยวข้องแต่เรื่องภายนอกตัวเองเป็นส่วนใหญ่ ความคิด และมโนคติต่าง ๆ จะมุ่งไปแต่เรื่องที่เป็นความจริงทั้งสิ้น ไม่มาเรื่องเพื่อฝันที่เลื่อนลอย พอใจสบายใจในเรื่องที่มีระเบียบแบบแผนและขนบธรรมเนียมที่กำลังถือปฏิบัติกันอยู่

มอลโร (Momroe. 1960: 808) กล่าวว่า บุคคลที่มีบุคลิกภาพแบบแสดงตัว หมายถึง บุคคลที่มีลักษณะโต้ตอบกับภายนอก กระฉับกระเฉง ข่างพูด คิดถึงเรื่องของสังคมและพยายามที่จะมีความเกี่ยวข้องกับสังคมเสมอ ๆ มักร่วมมือและช่วยเหลือกิจกรรมต่าง ๆ ของสังคม

แอลพอร์ท (Allport. 1960 : 7 – 8) กล่าวว่า บุคคลที่มีบุคลิกภาพแบบแสดงตัว หมายถึง บุคคลที่พุ่งความสนใจออกนอกตัวเอง สนใจบุคคลอื่นหรือสิ่งแวดล้อม ชอบแสดงออก ชอบสมาคมกับบุคคลอื่น เป็นคนเปิดเผยกล้าหาญ ชอบผจญและกระทำสิ่งต่าง ๆ ตามสภาพความเป็นจริงปรับตัวให้เข้ากับ สถานการณ์ใหม่ ๆ ได้ ไม่ค่อยวิพากษ์วิจารณ์ตนเอง ทำอะไรขึ้นอยู่กับการโลกภายนอก คือ ฝึกหัดปฏิบัติจริงเป็นหลัก

ออสเชล (Ausubel. 1968 : 47) กล่าวว่า บุคคลที่มีบุคลิกภาพแบบแสดงตัว หมายถึงลักษณะของบุคคลที่ชอบแสดงตัว ชอบเข้าสังคม และสังสรรค์ มีเพื่อนมาก ไม่ชอบอ่านหนังสือหรือศึกษาโดยลำพัง ชอบกิจกรรมที่สนุกสนานไร้เรอใจ ชอบการเปลี่ยนแปลงไม่จำเจ มองโลกในแง่ดี เป็นคนแสดงอารมณ์และความรู้สึกเปิดเผย มีแนวโน้มที่จะมีพฤติกรรมก้าวร้าว

สตรอม (Strom. 1969 : 215) กล่าวว่า บุคคลที่มีบุคลิกภาพแบบแสดงตัว หมายถึง บุคคลซึ่งสามารถทำงานร่วมกับบุคคลอื่น ๆ อย่างมีประสิทธิภาพ และยังช่วยชักจูงคนอื่นให้เห็นค่านิยมอันนี้ด้วย

กาญจนา ควรสุภา (2516 : 98) กล่าวว่า บุคคลที่มีบุคลิกภาพแบบแสดงตัว หมายถึง ลักษณะของบุคคลซึ่งสนใจในคนอื่นและโลกภายนอก เป็นพวกที่มีกำลังมาก ช่างพูด ถือดี ยืนหยัด มีการกระทำที่หุนหัน ใจเร็ว และสามารถทำตนเองให้เป็นที่ยอมรับของสังคมได้ดี

ซูซีฟ อ่อนโคกสูง (2516 : 7) กล่าวว่า บุคคลที่มีบุคลิกภาพแบบแสดงตัว หมายถึง ลักษณะของบุคคลที่พุ่งความสนใจออกนอกตนเอง เมื่อมีสิ่งเร้า ลักษณะดังกล่าวจะปรากฏมาในรูป พฤติกรรมต่าง ๆ เช่น สนใจบุคคลอื่นหรือสิ่งแวดล้อม ชอบแสดงออก ชอบการสมาคมกับผู้อื่น เข้ากับคนอื่นได้ง่าย เปิดเผย กล่าวหาญ ชอบผจญภัย ทำอะไรตามสภาพความเป็นจริง

นิพนธ์ แจ้งเอี่ยม (2519:15) กล่าวว่า บุคคลที่มีบุคลิกภาพแบบแสดงตัว หมายถึง ลักษณะที่บุคคลแสดงออกด้วยการสนใจคนอื่น และโลกภายนอก ไม่ค่อยห่วงตนเอง ชอบความสนุกสนาน รื่นเริง และการสมาคม ปรับตัวให้เข้ากับสถานการณ์ใหม่ ๆ ได้ง่าย เป็นคนกล้าหาญ รั่วเริง ทำอะไรมีจุดหมาย มองโลกในแง่ดีและเป็นคนแสดงอารมณ์และความรู้สึกอย่างเปิดเผย

สรุปบุคลิกภาพแสดงตัวเป็นข้อ ๆ ให้มองได้ง่ายขึ้นดังนี้

1. ถือคนส่วนมากในสังคมเป็นศูนย์กลาง ไม่ถือตัวเองเป็นหลัก เป็นพวกว่าอะไรตามกัน ไปไหนไปกัน ไม่ทำอะไรตามใจตัว
2. ชอบการทำงานเป็นหมู่พวก เป็นนักประชาธิปไตย ไม่ขัดแย้งมติของที่ประชุม
3. คิดและทำตามหลักความจริง-ตามข้อมูลต่าง ๆ ที่ได้มาจริง ๆ ทำตามแบบแผนที่เขาทำกันไม่ชอบฝ่าฝืนระเบียบ
4. ไม่สนใจตัวของตัวเองมากนัก
5. เป็นคนทันสมัย สมัยเปลี่ยนไปอย่างไรก็เปลี่ยนตามไปด้วย พร้อมทั้งจะเปลี่ยนนิสัยให้เป็นไปตามความเหมาะสม หรือตามสถานการณ์และสิ่งแวดล้อมใหม่ ๆ ไม่ตั้งตนยึดมั่นในอุดมการณ์เก่า ๆ เข้ากับสังคมที่เปลี่ยนแปลงได้โดยไม่มีความอึดอัดขัดใจแต่อย่างไร
6. มีอารมณ์ดี สนุกสนาน รื่นเริงเป็นอาจินต์ ไม่เครียดกับการใช้ความคิด ไม่โกรธ ไม่เกลียด ไม่รักใคร่ง่าย ๆ ปราดเปรี้ยวคล่องแคล่ว กินจุ
7. ทำอะไรเอาจริงเอาจัง ทุ่มเทกำลังลงไปทุกอย่าง ถ้างานล้มเหลวไม่สำเร็จก็ไม่เอะอะวอยวายโทษตัวเองหรือใคร ๆ
8. ไม่ชอบคิดถึงอดีต ไม่ครุ่นคิดเรื่องที่ล่วงแล้วให้เปลืองสมอง
9. ชอบหยอกล้อ ปากเปราะ

บุคลิกภาพการเก็บตัว

จุจ (สถิต วงศ์สวรรค์. 2544 : 61 – 63 ; อ้างอิงจาก Jung.1875 – 1961) บุคคลที่มีบุคลิกภาพแบบเก็บตัว หมายถึง เป็นบุคคลประเภทที่ชอบอยู่โดดเดี่ยว ชอบอยู่ตามลำพัง ชอบ

แยกตัวเองออกจากสังคม ชอบทำงานคนเดียว ใช้ความคิดของตนเองเป็นหลักในการสำรวจตัวเอง ควบคุมตนเอง คิดแต่เรื่องที่เกี่ยวข้องกับตนเอง สนใจเฉพาะเรื่องของตน ไม่ค่อยกล้าแสดงตัวต่อชุมชน มักเก็บความทุกข์ไว้กับตนเอง เก็บความรู้สึกเก่งไม่ค่อยจะแสดงออกมักจะหวาดระแวง มีความกดดันทางอารมณ์มีลักษณะเป็นหนอนหนังสือ ไม่ชอบสังคม (ไม่ชอบการสมาคม) ไม่ชอบติดต่อกับคนหมู่มาก ไม่ชอบทำตัวเด่นเมื่อออกจากสังคม ไม่ชอบการเปลี่ยนแปลง เปลี่ยนแปลงยาก ชอบทำอะไรตามระเบียบกฎเกณฑ์แบบแผนของสังคม มีหลักการที่แน่นอนในการที่จะควบคุมตนเอง มีความเชื่อมั่นในตนเองสูงมาก ทำอะไรมักขึ้นอยู่กับการตัดสินใจของตนเองเป็นใหญ่ ถือเอาความคิดของตนเองเป็นหลักเสมอ ถือเอาความคิดของตนเองเป็นใหญ่ ยึดถือตัวเองเป็นใหญ่ มักทำหรือคิดโดยผูกพันกับตนเองมากกว่าผู้อื่น หรือสิ่งแวดล้อมอื่น สนใจแต่เรื่องของตนเองมากกว่าสิ่งอื่น หรือบุคคลอื่นที่อยู่รอบข้าง ชอบนั่งคิด ชอบฝัน เก็บความรู้สึก ไม่แสดงอารมณ์ ไตร่ตรองแล้วจึงทำ ปรับตัวได้ค่อนข้างยาก เห็นแก่ตัวถ้ามีความรู้สึกขัดแย้งและเกิดความคับข้องใจจะปรับตัวในรูปของการถดถอย (Withdrawal) การหลีกเลี่ยง แยกตัวออกจากสังคม มักเป็นคนเก็บตัว เป็นพวกที่มีความคิด ความรู้สึกทางใจและการกระทำหรือพฤติกรรมต่าง ๆ เกี่ยวกับเรื่องของตัว ไม่ค่อยนึกถึงความจริงของโลกภายนอก นอกจากความจริงนั้น ๆ จะเผชิญไปพร้อมกับความคิดของตนเองเข้า จะทำการงานอะไรมักพิจารณาอย่างรอบคอบสุขุม คือหาทางหนีทีไล่ให้ดีเสียก่อน เป็นพวกที่มีหัวรุนแรงทั้งทางความคิด ความรู้สึก และทางการกระทำเป็นคนเจ้าปัญญาและชอบฝัน มีอารมณ์เบา ลึก โกรธ เกลียด รักง่าย แต่ไม่ใคร่แสดงออกมาให้เด่นชัด ดูเป็นคนเฉยๆ บางทีไม่เป็นคนก้าวร้าว ใจอวดตน ไม่ชอบพูดจาสามัคคีกับใคร เวลาเจ็บใจจะเจ็บรุนแรงมาก ไม่ค่อยหายโกรธง่ายๆ เวลารักก็รักอย่างดุเดือดลึกซึ้ง ในเรื่องที่ตนมีส่วนเกี่ยวข้องอยู่ ด้วยเมื่อเกิดเรื่องผิดร้ายเกิดขึ้นมักจะโทษตัวเองจึงทำให้เกิดปมด้อยได้ง่ายๆ การเลือกคู่ครองนึกถึงแต่ตนเองเป็นเกณฑ์ รักเขาโดยไม่มีเหตุผล ไม่คำนึงถึงฐานะ ชื่อเสียง หรือความหล่อเหลาสวยงามขอให้ถูกใจเป็นรักได้ทั้งนั้น ไม่พูดจาบาดใจใครคอยระมัดระวังคำพูด วางแผนล่วงหน้าในการทำงาน ไม่ค่อยมีการยืดหยุ่น อะลุ่มอล่วย เป็นบุคคลที่มีมาตรการและกฎเกณฑ์ที่แน่นอนในการควบคุมอุปนิสัยของตนเองและการปฏิบัติตน เป็นคนที่เชื่อมั่นในตนเองและทุกๆ อย่างที่ตนเองทำมักจะขึ้นอยู่กับตัวเอง เป็นบุคคลประเภทที่ผูกพันสิ่งต่างๆ เข้ากับตนเองมากกว่าที่จะผูกพันกับสังคม พูดน้อย มีนิสัยขี้อาย กลัวคนอื่นมอง ไม่กล้าทำอะไรมากนัก ชอบอยู่ตามลำพังมากกว่าอยู่ในหมู่เพื่อนฝูง เมื่อเกิดความคับข้องใจมักจะมีพฤติกรรมแบบหลบหนี แยกตัวเองออกไปเสียจากสังคม

ไอแซก (อูไร สิงโต. 2521 : 4 ; อ้างอิงจาก Eysenck. 1959.) กล่าวว่า บุคคลที่มีบุคลิกภาพแบบเก็บตัว หมายถึง เป็นคนเงียบ แยกตัวออกจากคนอื่น เจ้าระเบียบ ชอบหนังสือตำรา มากกว่าจะสนิทสนมกับเพื่อน มีแนวโน้มที่จะวางแผนล่วงหน้า ไม่ไว้วางใจในเหตุการณ์ ไม่ชอบความตื่นเต้น ดำเนินชีวิตประจำวันด้วยความเคร่งเครียด เอาจริงเอจัง ชอบแบบของชีวิตที่เป็น

พิธีทอง ควบคุมอารมณ์นาน ๆ ครั้งจึงจะมีพฤติกรรมก้าวร้าว ไม่เสียอารมณ์ง่าย เป็นคนซื่อสัตย์ บางครั้งมองโลกในแง่ร้ายให้ค่านิยมสูงกับจริยธรรม

อุไร สิงโต (2521 : 12) กล่าวว่า บุคคลที่มีบุคลิกภาพเก็บตัว หมายถึง ลักษณะของบุคคลที่ชอบเก็บตัว เป็นคนเงียบ แยกตัวจากผู้อื่น ชอบอ่านหนังสือมากกว่าจะสนทนากับเพื่อน ทำอะไรเต็มไปด้วยความระมัดระวังและมักมีแผนการล่วงหน้า เจ้าระเบียบ เป็นคนที่ซื่อตรง ซื่อาย ไม่ชอบความตื่นเต้น ควบคุมอารมณ์ไม่ใคร่แสดงอารมณ์ความรู้สึก อาจมองโลกในแง่ร้ายให้ค่านิยมกับจริยธรรมสูง

สรุปบุคลิกภาพเก็บตัวเป็นข้อ ๆ ให้มองได้ง่ายขึ้นดังนี้

1. ชอบทำงานเงียบ ๆ เพียงคนเดียว ไม่ชอบปรึกษาหารือ ไม่ชอบทำงานเป็นหมู่ เป็นพวกแต่มักจะทำงานได้ดีเป็นพิเศษเสียด้วย มีโครงการและวางแผนงานละเอียดลออ แต่ถ้ามีการผิดพลาดก็จะโทษโชคชะตาตัวเองไปจนถึงดินฟ้าอากาศ
2. มีความวิตกกังวลกระทั่งเรื่องไม่เป็นเรื่อง บางเรื่องไม่น่าวิตกทุกหรือจนวิตก เช่น กลัวว่าจะโชคร้าย กลัวคนจะนิทาว่าร้าย กลัวคนจะมองไม่เห็นด้วยและขัดขวาง เวลาจะติดต่อหรือจะทำอะไรวิตกกังวล กลัวจะไม่สำเร็จ
3. ชอบสนใจข่าวลือต่าง ๆ
4. ชอบวิพากษ์วิจารณ์คนอื่น แต่ไม่ยอมคิดนึกตรึกตรองว่างานที่ตัวเองทำลงไปนั้น ดีเลว ผิด ถูกอย่างไรบ้าง
5. ชอบเขียนมากกว่าชอบพูด เพราะเวลาเขียนมีเวลาคิดไตร่ตรองได้ และไม่ต้องเผชิญหน้ากับคนส่วนมาก
6. ชอบนั่งเฉย ๆ นั่งนี่ก็อยู่คนเดียว
7. ชอบให้อยู่ชั้น ชอบคำชมเชย
8. ถือตนเองเป็นศูนย์กลาง คนอื่นเป็นเพียงส่วนประกอบเท่านั้น

บุคลิกภาพแบบเก็บตัวแสดงตัวนี้ เป็นแบบของบุคลิกภาพของ คาร์ล จี จุง (Carl G. Jung) ซึ่งเป็นนักจิตแพทย์ชาวเมืองซูริคตั้งทฤษฎี "จิตวิทยาฝ่ายวิเคราะห์" (Analytical Psychology) จุงได้กล่าวถึงบุคลิกภาพไว้ว่า ทัศนคติโดยทั่วไปของคนเรามีอยู่ 2 อย่างคือหันเข้าหาตนเอง (Introvert) และหันออกจากตนเอง (Extravert) พวกหันออกจากตนเอง ได้แก่ บุคคลซึ่งสนใจโลกภายนอก พวกหันเข้าหาตนเอง ได้แก่ บุคคลซึ่งสนใจเรื่องภายในของตน ทัศนคติทั้งสองอย่างนี้ โดยทั่วไป อันหนึ่งจะเด่นและอยู่ในจิตสำนึก ขณะที่อีกอันหนึ่งอยู่ภายใต้และอยู่ในจิตไร้สำนึก (Hall, 1957: 86) ออลพอร์ท (Allport, 1961: 427 – 428) กล่าวว่าลักษณะพวกแสดงตัวของจุงนั้น จะเน้นความสำคัญของสิ่งภายนอก และความเป็นจริงทางสังคม ส่วนพวกเก็บตัวจะคิดแต่เรื่องของตนเอง นำเรื่องต่าง ๆ มา

สัมพันธ์กับตัวเอง จุงได้บรรยายลักษณะของพวกแสดงตัวว่า เป็นคนที่ปรับตัวให้เข้ากับสภาพการณ์ใหม่ ๆ ได้ ไม่ค่อยวิพากษ์วิจารณ์ตนเอง ทำอะไรขึ้นอยู่กับโลกภายนอกถือการฝึกหัดและยึดหลักความจำเป็นเป็นสำคัญ ส่วนพวกเก็บตัวการตัดสินใจขึ้นอยู่กับตนเอง ถือหลักทุกสิ่งต้องสมบูรณ์ เป็นคนไม่รู้จักยืดหยุ่น มีความรู้สึกละเอียดอ่อน มีการวิเคราะห์และวิพากษ์วิจารณ์ตนเอง การปรับตัวจะทำโดยการหลบหนี และเพื่อฝัน มอนโร (monroe.1960 : 808) กล่าวว่าจุงได้แบ่งลักษณะของคนเป็น 2 แบบ คือพวกเก็บตัว และพวกแสดงตัว พวกเก็บตัวแสดงลักษณะหันเข้าหาตนเอง ขณะที่พวกแสดงตัวมีลักษณะตอบโต้กับภายนอก คำทั้งสองคำนี้นำไปใช้กับแบบของการปรับตัวทางสังคมคือพวกหลบหนี ซื่อๆ กับพวกมีส่วนร่วม พวกเก็บตัวชอบที่จะใส่ใจในตนเองของเขาเอง มีความกลัว ซื่อๆ และเชื่องช้า ทำอะไรด้วยความระมัดระวัง พวกแสดงตัวเป็นพวกที่มีกำลังมาก กระฉับกระเฉง ข่างพูด ถือดี ยืนหยัด และมีการกระทำที่รุนแรงใจเร็ว

จุงกล่าวว่า คนเราต้องมีทัศนคติที่จะหันเข้าหาและหันออกจากตัวเองจนานำทั้งกันจึงจะเหมาะ ถ้าบุคคลเป็น introvert หรือ extrovert อย่างสุดขีด (extreme) ก็จะลำบากในการปรับตัวให้เข้ากับผู้อื่น อนึ่งจุงเชื่อว่า introvert กับ extrovert นั้นมีลักษณะดึงดูดซึ่งกันและกันในเบื้องต้น เพราะทัศนคติทั้งสองนี้ช่วยประกอบกันและกัน ให้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น ดังนั้นคนทั้งสองประเภทนี้จึงมักจะเลือกเพื่อน หรือเลือกคู่ซึ่งมีลักษณะตรงข้ามกับตน แต่แล้วก็เลิกร้างกันไปเนื่องจากไม่เข้าใจกัน (ประมวล คิดค้นสัน . 2511) นักจิตวิทยาสนใจในทฤษฎีบุคลิกภาพของจุงกันมาก มีข้อทดสอบหลายชนิดที่สร้างขึ้นเพื่อวัดลักษณะเก็บตัว และแสดงตัว พบว่า คนเราไม่ใช่มีแต่บุคลิกภาพแบบเก็บตัว และแบบแสดงตัวเท่านั้น เรายังมีบุคลิกภาพที่มีลักษณะเป็นกลาง ๆ ไม่เก็บตัวหรือแสดงตัวจนเกินไป ซึ่งเราเรียกว่า พวกแอมไบเวต (Ambivert) อีกพวกหนึ่ง ซึ่งโดยมากก็เป็นพวกแอมไบเวต ระหว่างพวกแสดงตัวและเก็บตัวนี้ไม่มีใครดีเลวกว่ากัน แต่ถ้าบุคคลเป็นคนเก็บตัวหรือแสดงตัวอย่างสุดขีด ก็ จะลำบากในการปรับตัวให้เข้าผู้อื่นและย่อมจะกลายเป็นโรคจิตไปในที่สุด พวกแสดงตัวมักจะเป็นโรคจิตชนิดมานิค ดีเพรสซีฟ (Manic Depressive) กล่าวคือ คนที่เป็นจะมีอาการตื่นเต้นมาก อารมณ์แรง ว่องไวเกินไป อยู่หนึ่งไม่ได้ ต่อมาก็ถึงระยะที่มีอาการเศร้าซึม ถ้ารุนแรงอาจฆ่าตัวตายได้ นอกจากนี้พวกแสดงตัวจะเป็นโรคประสาทชนิดฮิสทีเรีย (Hysteria) ซึ่งมีอาการลืม หรือหมดความรู้สึก และอาจแสดงออกทางอารมณ์ที่รุนแรงได้ โกรธง่าย ทำอะไรตามอารมณ์ และอารมณ์เปลี่ยนแปลงเร็วส่วนพวกเก็บตัวมักเป็นโรคประสาทชนิด ไซคาสทีเนีย (Psycasthenia) มีอาการกลัวสิ่งต่าง ๆ มีอาการทำอะไรซ้ำ ๆ ซาก ๆ บางครั้งตื่นเต้นหรือเศร้าโศกเกินไป มีความสงสัยมากเกินไป ผิดปกติและกลัวในสิ่งที่ไม่มีเหตุผล นอกจากนี้พวกเก็บตัวมักจะเป็นโรคจิตเภท (Schizophrenia) ซึ่งคนที่เป็นจะมีอาการเกียจคร้าน ชอบฝัน หมดความสนใจในสิ่งต่าง ๆ รอบตัว ไม่ต้องการปรับตัวให้

สังคมกับใคร พยายามกลับไปสู่สภาพของตนเมื่อเป็นเด็ก (ก่อ สวัสดิ์พานิชย์ และนาฏเจลิยว สุ มาวงศ์. 2506)

ทศพร ประเสริฐสุข (2508 : 67; อ้างอิงจาก Jung. 1967) ได้กล่าวถึงบุคลิกภาพว่า โดยทั่วไปบุคลิกภาพของคนเรามีอยู่ 2 ลักษณะ คือ หันเข้าหาตัวเอง ซึ่งเป็นพวกที่เก็บตัว และอีกลักษณะหนึ่ง คือ หันออกจากตัวเอง หรือเรียกว่า พวกแสดงตัว ลักษณะของพวกแสดงตัวจะเป็นบุคคลที่สนใจโลกภายนอกและความเป็นจริงทางสังคมเป็นสำคัญ เป็นพวกปรับตัวให้เข้ากับสถานการณ์ใหม่ๆ ได้ ไม่ค่อยวิจารณ์ตนเอง ทำอะไรขึ้นอยู่กับการโลกภายนอกคือ ฝึกหัดปฏิบัติจริงเป็นหลัก ส่วนพวกเก็บตัวก็จะสนใจแต่เรื่องของตนเองเป็นสำคัญ ไม่ว่าจะเป็นการตัดสินใจ หรือการทำงาน จึงเป็นคนที่มักกฎเกณฑ์ตายตัว ไม่ยืดหยุ่น ชอบวิจารณ์ลงโทษตัวเอง แต่ก็มีผลละเลียดอ่อน

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับบุคลิกภาพแบบเก็บตัว – แสดงตัว

ซูซีฟ อ่อนโคสูง (2516) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างบุคลิกภาพแสดงตัว ความวิตกกังวล ความเชื่อมั่นในตนเอง กับคุณธรรมแห่งพลเมืองดี ซึ่งทำการศึกษากับนักเรียนประถมศึกษาตอนต้น จำนวน 300 คน พบว่า เด็กชายมีลักษณะแสดงตัวมากกว่าเด็กหญิง แต่เกี่ยวกับบุคลิกภาพแสดงตัวของนักเรียนที่ผู้ปกครองประกอบอาชีพต่างกัน พบว่าลักษณะแสดงตัวไม่แตกต่างกัน และยังพบอีกว่าเด็กที่มีบุคลิกภาพแสดงตัวสูงจะมีความวิตกกังวลต่ำ และในทางตรงข้ามผู้ที่มีบุคลิกภาพในการแสดงตัวต่ำจะมีความวิตกกังวลสูง ส่วนด้านความเชื่อมั่นในตนเองนั้นพบว่า ลักษณะความเชื่อมั่นในตนเองมีความสัมพันธ์แบบเส้นตรงกับบุคลิกภาพแสดงตัว กล่าวคือ เด็กที่มีความเชื่อมั่นในตนเองสูงจะมีบุคลิกภาพแสดงตัวมากกว่าเด็กที่มีความเชื่อมั่นในตนเองต่ำ

2.3 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับลักษณะการเป็นผู้นำ

ทฤษฎีเบื้องต้นเกี่ยวกับลักษณะความเป็นผู้นำ

รอส และเฮนดรี (Menifield. 1961 : 100 – 104) สรุปว่าสังกับ (Concept) ที่เกี่ยวกับลักษณะความเป็นผู้นำ มี 3 อย่างใหญ่ๆ คือ

1. ลักษณะความเป็นผู้นำเป็นคุณสมบัติที่อยู่ภายในตัวผู้นำแต่ละคน (Leadership as trait within the individual leader) ในสมัยก่อน เชื่อว่าความเป็นผู้นำนั้นเป็นผลมาจากพันธุกรรม คือ มีลักษณะความเป็นผู้นำมาตั้งแต่เกิด (Leaders were born, not made) แต่ในปัจจุบันเชื่อว่าลักษณะความเป็นผู้นำนั้นสามารถที่จะปลูกฝังและเรียนรู้ให้เกิดขึ้นในตัวบุคคลได้ (Leader sare made, not born)

2. ลักษณะความเป็นผู้นำขึ้นอยู่กับกลุ่ม (Leaders are a function of the group) ลักษณะความเป็นผู้นำนั้นเป็นโครงสร้างทางสังคมหรือกลุ่มมากกว่าบุคคล กล่าวคือ สัมพันธภาพระหว่างบุคคล (Interindividual Relationship) ภายในกลุ่มหนึ่งๆ จะถูกกำหนดด้วยโครงสร้างของ

กลุ่มมากกว่าบุคลิกภาพของบุคคลเพียงคนเดียว ฉะนั้นความเป็นผู้นำจึงเป็นลักษณะธรรมชาติหรือเป็นคุณสมบัติหนึ่งของกลุ่ม

3. ลักษณะความเป็นผู้นำขึ้นอยู่กับสถานการณ์ (Leadership as a function of the situation) นอกจากความเป็นผู้นำจะอยู่ที่ลักษณะของแต่ละบุคคลและตรวจสอบได้จากบทบาทและหน้าที่ภายในกลุ่มแล้ว สถานการณ์ของกลุ่มที่เป็นอยู่ขณะนั้น ก็ก่อให้เกิดผู้นำขึ้นได้ ดังกับนี้สรุปได้ว่า สถานการณ์ทำให้เกิดผู้นำขึ้น

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับลักษณะการเป็นผู้นำ

วันเพ็ญ อายุการ (2512:39) ได้ศึกษาเด็กวัยรุ่นชาย 184 คน หญิง 123 คน อายุระหว่าง 13 – 20 ปี โดยให้แบบสำรวจบุคลิกภาพ และมาตราส่วนประมาณ การยอมรับตัวเอง พบว่าการยอมรับตนเองของผู้มีบุคลิกภาพแสดงตัวและเก็บตัวไม่ต่างกัน แต่เมื่อหาความสัมพันธ์แล้ว ปรากฏว่าสหสัมพันธ์ของเด็กที่แสดงตัวกับการยอมรับตนเอง มีสูงกว่าค่าสหสัมพันธ์ของเด็กที่เก็บตัวกับการยอมรับตนเอง

จากการค้นคว้าเดียวกันนี้ ปรากฏผลอีกว่า ลักษณะพฤติกรรมที่เด็กซึ่งมีบุคลิกภาพแบบแสดงตัวเลือกปฏิบัติมากตามลำดับดังนี้

1. มีคนรู้จักมาก
2. ปรับตัวเข้ากับสิ่งแวดล้อมใหม่ๆ ได้มาก
3. เข้ากับคนได้ทุกประเภท
4. เป็นผู้นำที่ดี
5. ชอบปฏิบัติการทดลอง ฯลฯ

คินสลิงเกอร์ (Kinslinger.1967 : 4155 – B) ได้หาความสัมพันธ์ระหว่างความเป็นผู้นำกับตัวแปร 3 ตัว คือ ความสนใจ การยอมรับตัวเอง (Self perception) ประวัติชีวิตโดยใช้ตัวแปรทั้ง 3 ตัวนี้เป็นตัวทำนายและความเป็นผู้นำเป็นตัวเกณฑ์ (Criteria) การศึกษาครั้งนี้ทำกับกลุ่มตัวอย่างที่เป็นผู้นำของสโมสรในมหาวิทยาลัย โดยการสุ่มตัวอย่างมาครึ่งหนึ่งจากผู้นำทั้งหมด และให้กลุ่มตัวอย่างทำข้อสอบ 3 ฉบับ คือ

1. Strong Vocational Interest Blank
2. Self Description Inventory
3. Life History Questionnaire

ผลการวิเคราะห์โดย Multiple Correlation กับผู้ถูกทดลองทั้งผู้หญิงและผู้ชายพบว่าตัวทำนายมีค่าสหสัมพันธ์แบบพหุคูณกับตัวเกณฑ์สูงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ นั่นคือความเป็นผู้นำมีความสัมพันธ์กับความสนใจ การยอมรับตนเองและประวัติชีวิตสูงอย่างมีนัยสำคัญ

เทอร์เนอร์และแวนเดอร์ลิท (Lindzey and Hall. 1965 : 494 – 498) ได้ศึกษาความสัมพันธ์กันระหว่าง "ตนตามอัตภาพ" และ "ตนตามปณิธาน" ของนักศึกษาที่เรียนวิชาจิตวิทยาเบื้องต้นจำนวน 175 คน ในขณะเดียวกันเขาก็ได้ศึกษาความสัมพันธ์ของลักษณะนิสัย (Trait) ของนักศึกษาเหล่านี้โดยใช้วิธีแบบของ Guildford – Zimmerman กับมโนภาพเกี่ยวกับตน ซึ่ง SIO Q – Sort วัด ผลปรากฏว่าผู้ที่มีความสอดคล้องกันระหว่างตนตามอัตภาพกับตนตามปณิธานมากจะมีลักษณะเหล่านี้มาก

1. General activity (แรงขับเคลื่อนแรง, พลังงานมาก, กระตือรือร้น)
2. Ascendancy (มีความเป็นผู้นำ)
3. Sociability (สังคมเก่ง คบคนง่าย)
4. Emotional stability (อารมณ์มั่นคง มองโลกในแง่ดี ไม่เป็นโรคประสาท)

ฟลาเฮอร์ตี (Flaherty. 1967 : 377 – 378) ได้วิจัยค้นหาลักษณะต่างๆ ของบุคลิกภาพของผู้เยาว์ที่แตกต่างจากผู้ที่ไม่เป็นผู้นำทางด้านใดบ้าง โดยให้นิสิตปี 1 กลุ่มหนึ่งจำนวน 111 คน ซึ่งเข้าเรียนในปี 1960 ตอบแบบสอบถาม California Psychological Inventory แล้วทิ้งช่วงไว้ 4 ปี จนกระทั่งนิสิตเหล่านี้เรียนอยู่ในชั้นปีที่ 4 ฟลาเฮอร์ตีจึงได้ใช้วิธีการสังคมมิติกับนิสิตกลุ่มนี้ ให้เลือกผู้ที่มีลักษณะเป็นผู้นำ และไม่เป็นผู้นำ ปรากฏว่าได้ผู้นำ 22 คน และไม่มีลักษณะเป็นผู้นำ 32 คน จึงนำเอากลุ่มผู้นำและกลุ่มไม่ใช่ผู้นำไปเปรียบเทียบกันในด้านบุคลิกภาพ ซึ่งได้วัดจาก California Psychological Inventory ผลปรากฏว่าผู้นำมีความแตกต่างจากผู้ที่ไม่เป็นผู้นำในด้านการยอมรับตนเอง และลักษณะความเข้มแข็งที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 99.9 ในด้านการสมาคมต่างกันที่ระดับความเชื่อมั่น ร้อยละ 99 ในขณะเดียวกันผู้นำก็มีความสามารถในด้านภาษาต่างจากผู้ไม่ใช่ผู้นำด้วยระดับความเชื่อมั่น ร้อยละ 95 แต่ความสามารถทางด้านคณิตศาสตร์แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

สไตร์ส (Stires. 1970 : 3551 – A) ได้ทำการทดลองเกี่ยวกับความเชื่อมั่นในความสามารถของตนเองกับความเป็นผู้นำ พบว่า ผู้นำที่มีความเชื่อมั่นในตัวเองมากจะเรียกศรัทธาจากผู้ร่วมงานโดยวิธียกย่องตนเองสูงเกินกว่าความเป็นจริง แสดงให้เห็นว่าผู้นำที่ดื้อนั้นจะมีความคิดความรู้สึกต่อตนเองตรงกับความเป็นจริงมากกว่า นั่นคือมโนภาพเกี่ยวกับตนสูงนั่นเอง

ลิตทิลไชค วรานูสันติกุล (2514 : 43 - 46) ได้ศึกษาเรื่องมโนภาพแห่งตนและลักษณะความเป็นผู้นำของเด็กนักเรียนในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 7 จำนวน 219 คน โดยแยกกลุ่ม

ตัวอย่างออกเป็น 2 กลุ่มใหญ่ คือ ในกรุง 117 คน กับในต่างจังหวัด 102 คน กลุ่มในกรุงแบ่งออกเป็นเพศชาย 63 คน กับเพศหญิง 53 คน กลุ่มต่างจังหวัดแบ่งออกเป็นเพศชาย 57 คน กับเพศหญิง 45 คน เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา ประกอบด้วยแบบสอบถาม 3 ฉบับ คือ

- ก. แบบสอบถามตนตามอัตภาพ
- ข. แบบสอบถามตนตามปณิธาน
- ค. แบบสอบถามลักษณะความเป็นผู้นำ

ผลของการศึกษาพบว่า

1. กลุ่มตัวอย่างที่มีลักษณะความเป็นผู้นำสูงมีตนตามอัตภาพสูงกว่ากลุ่มที่มีลักษณะความเป็นผู้นำต่ำ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01
2. คะแนนเฉลี่ยตนตามปณิธานของกลุ่มที่มีลักษณะความเป็นผู้นำสูงและต่ำ ไม่แตกต่างกัน
3. เด็กที่มีลักษณะความเป็นผู้นำสูงมีความแตกต่างระหว่างตนน้อยกว่าเด็กที่มีลักษณะความเป็นผู้นำต่ำ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01
4. เด็กชายและเด็กหญิงมีลักษณะความเป็นผู้นำไม่แตกต่างกัน
5. เด็กในกรุงมีลักษณะความเป็นผู้นำสูงกว่าในต่างจังหวัด ($p < .05$)
6. เด็กชายในกรุงมีลักษณะความเป็นผู้นำสูงกว่าเด็กชายในต่างจังหวัด ($p < .01$)
7. เด็กหญิงในกรุงมีลักษณะความเป็นผู้นำไม่แตกต่างกับเด็กหญิงในต่างจังหวัด
8. ตนตามอัตภาพสัมพันธ์กับลักษณะความเป็นผู้นำ ($p < .01$)
9. ตนตามปณิธานสัมพันธ์กับลักษณะความเป็นผู้นำ ($p < .05$)
10. ความแตกต่างระหว่างตนสัมพันธ์กับลักษณะความเป็นผู้นำ ($p < .01$)

นอกจากนั้นเขายังพบอีกว่าเด็กที่มีบุคลิกภาพแบบแสดงตัว ซึ่งเป็นบุคลิกภาพหนึ่งของผู้นำมีตนตามอัตภาพหรือมีภาพแห่งตนสูงกว่าเด็กที่มีบุคลิกภาพแบบเก็บตัวอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < .01$)

เจอร์ซิลด์ (Jersild, 1968 : 179) ได้อ้างถึงผลการศึกษาของ ลีวิน (Levine) ซึ่งศึกษาเรื่องการรับรู้ตนเองของเด็กที่มีอายุระหว่าง 6 - 12 ปี พบว่าเด็กที่มีสถานะทางเศรษฐกิจสังคมต่ำ และเด็กที่จัดอยู่ในประเภทเรียนอ่อน (poor students) มีมีภาพแห่งตนและความคิดเห็นเกี่ยวกับอนาคตต่างไปจากเด็กเรียนดี (good students) และเนื่องจากเด็กเรียนดีเป็นส่วนหนึ่งของคุณสมบัติของผู้นำ เพราะเด็กเรียนดีมักจะเป็นบุคคลที่ครูบาอาจารย์และเพื่อนๆ รักใคร่ จึงมีโอกาสดังกล่าวที่ได้รับเลือกให้เป็นผู้นำมากกว่าเด็กเรียนอ่อน ดังนั้นจึงอาจกล่าวได้ว่าผู้นำน่าจะมีมีภาพแห่งตนต่างไปจากผู้ที่ไม่เป็นผู้นำ

จากผลการวิจัยนี้จะเห็นว่าผู้นำมีการยอมรับตนเองหรือมโนภาพเกี่ยวกับตนเองสูง และในขณะเดียวกันก็มีความสามารถทางด้านภาษามากกว่าผู้ตาม ดังนั้นผู้เขียนจึงอยากจะศึกษาดูว่าสำหรับนักเรียนไทย ระหว่างมโนภาพเกี่ยวกับตนกับความเป็นผู้นำ จะเป็นไปในทางใด นอกจากนั้นผู้เขียนยังศึกษาความสัมพันธ์ของมโนภาพเกี่ยวกับตนกับลักษณะบุคลิกภาพแบบแสดงตัวและเก็บตัวอีกด้วย

2.4 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับสถานการณ์ภาพการสมรสของบิดามารดา

จรรยา สุวรรณทัต (2510 : 30 - 35) กล่าวว่า ผลอันเกิดจากการหย่าร้างในครอบครัวจะกระทบกระเทือนต่อทัศนคติและการมองดูโลกและชีวิตของเด็กเป็นอย่างมาก ในระยะแรก ๆ ผลอันนี้ดูคล้ายกับไม่มีความสำคัญแต่อย่างใด แต่ต่อมาภายหลังอาจเป็นผลเสียต่อบุคลิกภาพของเด็กหลาย ๆ อย่าง รวมทั้งกระทบกระเทือนต่อการตัดสินใจของเด็ก ในการเลือกคู่ครองของตนในอนาคต และเด็กที่ประสบปัญหาในการหย่าร้างของบิดามารดา มักมีปัญหามากกว่าเด็กที่มาจากครอบครัวที่บิดามารดาอยู่ด้วยกันโดยปกติสุข

การวิจัยของสกูลเลอร์ (Schooler. 1972 : 255 – 269) ได้ทำการทดสอบผลที่เกิดจากโครงสร้างของครอบครัวที่มีต่อค่านิยมของบุคคล และการรู้จักใช้สติปัญญา เพื่อไปสู่ความเป็นผู้ใหญ่ โดยการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างจำนวน 3,102 คน ผลปรากฏว่าคนที่มาจากครอบครัวแตกแยกหย่าร้างหรือแยกกันอยู่ เป็นคนวิตกกังวล ไม่ไว้วางใจคนและเคร่งครัดในคตินิยมมากกว่าคนอื่น ๆ ในกลุ่มตัวอย่าง โดยเฉพาะครอบครัวที่ไม่มีผู้ชายเป็นผู้ใหญ่อยู่ด้วย สมาชิกในครอบครัวจะมีความเสื่อมสภาพในการยึดหยุ่นด้านคตินิยม

นอกจากนี้ อรุณ เขาวนาศัย และคณะ (2519 : 19 – 22) ได้ศึกษาเรื่อง การติดตามนักศึกษาติดยาเสพติด ผู้ป่วยเป็นนักเรียนที่กำลังเรียนอยู่ 99 เปอร์เซ็นต์เป็นนักเรียนชาย ทุกคนจะถูกจับตัวไว้รักษาในโรงพยาบาลครบ 21 วัน ได้รายงานเกี่ยวกับสภาพทางครอบครัวของเยาวชนผู้ติดยาเสพติด ดังนี้

บิดามารดาแยกกัน	10%
ขัดแย้งกันเป็นส่วนมาก	35%
หย่าร้างกัน	29%
มีภรรยาบ่อย	3%
ไม่เป็นตัวเป็นตน	10%
อยู่ร่วมกันอย่างปกติ	13%

และรายงานสภาพทางอารมณ์ของบิดามารดาหรือผู้ปกครองผู้ติดยาเสพติด ดังนี้

เจ้าอารมณ์ จุนเจียว ใจไม่สบาย	42%
-------------------------------	-----

เฉย ๆ ไม่ยินดียินร้าย	31%
แสดงความรักและเอาใจใส่มากเกินไป	20%
ช่องว่างระหว่างวัย	7%

จากรายงานนี้ย่อมแสดงให้เห็นว่า สถานภาพการสมรสของบิดามารดาและสถานภาพทางอารมณ์ของบิดามารดา เป็นสาเหตุที่ทำให้เด็กไม่สบายใจ มีปัญหา จึงหาทางออกด้วยการเสพยาเสพติดโดยรู้เท่าไม่ถึงการณ์ และการติดยาเสพติดของเยาวชนในชาติ จึงกลายมาเป็นปัญหาใหญ่ของประเทศปัญหาหนึ่งที่ต้องแก้ไขโดยรีบด่วนในปัจจุบันนี้

ผลการศึกษาครั้งนี้แสดงให้เห็นอย่างชัดเจนว่าทั้งบิดาและมารดาต่างมีความสำคัญต่อเด็กเท่าเทียมกัน และต่างเป็นผู้ที่มีส่วนในการสร้างความรู้สึกรักใคร่ และแบบแผนพฤติกรรมให้เด็ก รวมทั้งการควบคุมอารมณ์อารมณ์ของเด็กด้วย บ้านที่ขาดบิดาหรือมารดาจะทำให้เด็กหมดโอกาสที่จะลอกเลียนแบบบทบาททางเพศของตน จึงเกิดความสับสนไม่แน่ใจในบทบาทของตน เป็นเหตุให้แสดงพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมกับบทบาทและสถานการณ์ที่เกิดขึ้น

2.5 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับบิดา มารดา ความหมายของสัมพันธภาพในครอบครัว

กุลวรรณ วิทยาวงศุจิ (2526 : 5 – 7) กล่าวว่า สัมพันธภาพในครอบครัว (Family Relations) หมายถึง ลักษณะพฤติกรรมที่พ่อแม่ปฏิบัติต่อลูก พฤติกรรมที่ลูกปฏิบัติต่อพ่อแม่ และพฤติกรรมที่พ่อและแม่ปฏิบัติต่อกัน โดยจำแนกพฤติกรรมที่แสดงถึงสัมพันธภาพในครอบครัวไว้ดังนี้

1. การพักผ่อนร่วมกันในครอบครัว หมายถึง การที่พ่อแม่และลูกได้มีกิจกรรมร่วมกันในการพักผ่อนหย่อนใจเมื่อมีเวลาว่าง
2. การมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นและรับรู้เรื่องราวต่างๆ หมายถึง การที่ลูกได้มีส่วนร่วมกับพ่อแม่ในการแสดงความคิดเห็นและรับรู้เกี่ยวกับทุกซอก ความลับในเรื่องต่างๆ ของพ่อแม่ เช่น ปัญหาทางการเงิน ปัญหาทางการงาน
3. การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ หมายถึง การที่ลูกได้มีส่วนร่วมกับพ่อแม่ในการตัดสินใจกระทำการสิ่งต่างๆ ภายในบ้าน เช่น การจัดระเบียบกฎเกณฑ์ภายในบ้าน
4. การเห็นชอบของพ่อแม่ หมายถึง พฤติกรรมที่พ่อแม่แสดงต่อลูกในลักษณะของการเห็นด้วยกับการกระทำ ความคิดเห็นของลูก เช่น การไม่ปฏิเสธข้อเสนอนะนะ ข้อคิดเห็น หรือการกระทำต่างๆ ของลูก
5. ความรักความห่วงใยของพ่อแม่ หมายถึง พฤติกรรมของพ่อแม่ที่ลูกรับรู้ว่าเป็นพฤติกรรมที่แสดงถึงความรัก ความห่วงใยที่มีต่อลูก เช่น การช่วยเหลือคลายปัญหาต่างๆ การให้ความเป็นกันเองกับลูก

6. ความไว้วางใจของพ่อแม่ หมายถึง พฤติกรรมของพ่อแม่ที่แสดงถึงความไว้วางใจในตัวลูกว่า สามารถปฏิบัติตนเองได้อย่างเหมาะสม สามารถช่วยเหลือตนเองได้ มีความรับผิดชอบต่อการกระทำของตนเอง

7. การที่พ่อแม่เห็นด้วยกับกิจกรรมต่างของเพื่อนๆลูก หมายถึง พฤติกรรมของพ่อแม่ที่แสดงถึงความเห็นด้วยกับการที่ลูกได้ไปมีกิจกรรมกับเพื่อนๆ โดยไม่ขัดขวางหรือเป็นอุปสรรค หรือแสดงออกถึงความไม่ไว้วางใจในการไปร่วมกิจกรรม

8. การที่ลูกยอมรับเกณฑ์มาตรฐานของพ่อแม่ หมายถึง การที่ลูกแสดงพฤติกรรมยอมรับมาตรฐานพฤติกรรมต่างๆ มาตรฐานการดำรงชีวิตของพ่อแม่ เช่น เห็นด้วยกับความคิดเห็นของพ่อแม่ในด้านการเรียน การทำงาน ค่านิยม ทัศนคติ และยินยอมกระทำตามเกณฑ์ที่พ่อแม่กำหนดด้วยความยินดี

9. ความรักและเคารพของลูกที่มีต่อพ่อแม่ หมายถึง พฤติกรรมของลูกที่แสดงต่อพ่อแม่ ซึ่งเป็นการแสดงถึงความรัก ความเคารพพ่อแม่โดยการเชื่อฟังพ่อแม่ ไม่ขัดใจ ไม่ทำให้พ่อแม่เสียใจ

10. การไม่มีข้อกำหนดมากเกินไป หมายถึง การที่พ่อแม่ไม่แสดงพฤติกรรมที่เห็นการกำหนด หรือจำกัดความประพฤติของลูกมากเกินไป

11. การไม่เข้มงวดกวดขันเกี่ยวกับระเบียบวินัยมากเกินไป หมายถึง การที่พ่อแม่ไม่แสดงการกระทำใดๆ ที่สื่อแสดงถึงความเข้มงวดในระเบียบวินัย เช่น การลงโทษอย่างรุนแรง การไม่ยินยอมในระเบียบวินัย การบังคับให้ลูกปฏิบัติตามกฎระเบียบวินัยอย่างเคร่งครัด โดยไม่คำนึงถึงความพร้อม

12. การปกป้องคุ้มครองมากเกินไป หมายถึง พฤติกรรมที่พ่อแม่อย่างแสดงต่อลูกมีการปกป้องคุ้มครองมากเกินไป เหมือนลูกไม่มีความสามารถดูแลตนเองได้ หรือเหมือนลูกเป็นเด็กเล็ก

13. การที่พ่อแม่ไม่ค่อยย้ำเตือนถึงความสำเร็จมากเกินไป หมายถึง พ่อแม่ไม่ค่อยย้ำเตือนหรือบอกร้าให้ลูกได้รับความสำเร็จในการทำงานมากเกินไป เช่น ไม่เคี่ยวเข็ญให้ลูกกระทำสิ่งต่างๆ มากเกินไป

14. การยินดีให้กำลังใจเพื่อความสำเร็จ หมายถึง การที่พ่อแม่ให้กำลังใจ ส่งเสริมหรือกระตุ้นให้ลูกประสบความสำเร็จในการเรียน การทำงาน ทั้งการกระทำและคำพูด

15. ความกลมกลืนของพ่อแม่ หมายถึง พฤติกรรมที่พ่อแม่กระทำต่อกันในขณะที่ไม่มีความขัดแย้งซึ่งกันและกัน มีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่กัน มีความรักใคร่สามัคคีกัน ถ้อยทีถ้อยอาศัยกัน

อัสรา อวรณ์ (2540 : 45) กล่าวว่า สัมพันธภาพในครอบครัว หมายถึง การที่บุคคลรู้สึกว่าจะได้รับความรัก การดูแลอย่างดีในครอบครัว มีความรู้สึกอบอุ่นปลอดภัยมั่นใจในตนเองถึง

ความสัมพันธ์กับอื่นในบ้าน ดังนั้นสัมพันธภาพในครอบครัวจึงมีอิทธิพลอย่างสำคัญต่อพฤติกรรมของบุคคลและการอยู่ร่วมกันในสังคมถ้าครอบครัวสมบูรณ์ด้วยระเบียบและคุณธรรมอันดีทุกประการแล้ว สมาชิกทุกคนก็จะเป็นสมาชิกที่ดีของสังคม สัมพันธภาพที่ดีของสมาชิกในครอบครัวขึ้นอยู่กับความร่วมมือ ร่วมใจของสมาชิกแต่ละคน เพราะความสัมพันธ์ที่แน่นแฟ้นในครอบครัว จะช่วยให้ความเป็นอยู่ในครอบครัวราบรื่น และทุกคนมีความสุขกายสบายใจ และมีสุขภาพจิตที่ดี ซึ่งสอดคล้องกับ อัญมณี สมตัว (2544 : 28) กล่าวว่า สัมพันธภาพที่ดีในครอบครัว เป็นความสัมพันธ์ที่ราบรื่นระหว่างบุคคลในครอบครัว ไม่ว่าจะเป็นระหว่าง พ่อ แม่ ลูก หรือผู้ปกครอง ซึ่งจะต้องมีความเชื่อใจกัน รักใคร่ผูกพันกัน มีเวลาให้แก่กัน ทำกิจกรรมร่วมกัน ตลอดจนรวมทั้งการอบรมสั่งสอน ชัดเจนลูกหลานให้เรียนรู้สิ่งต่างๆ และประพฤติตนเป็นคนดี

จรรยา สุวรรณทัต (2523 : 54-56) ได้กล่าวถึงปัจจัยที่มีส่วนในการสร้างความสัมพันธ์ในครอบครัวไว้ ดังนี้

1. สถานภาพทางเศรษฐกิจ - สังคมของครอบครัว กล่าวคือ ครอบครัวใดที่มีความมั่นคงทางเศรษฐกิจ ไม่ขัดสน ย่อมนำมาซึ่งความสงบสุขของครอบครัว เกิดความกลมกลืนสมัครสมานกันในครอบครัว

2. การรู้จักบทบาทและหน้าที่ต่อสมาชิกในครอบครัว ตลอดจนสามารถปฏิบัติการให้สอดคล้องกับบทบาทและหน้าที่ของตนเองทั้งพ่อแม่และตัวเด็กเอง

3. การรู้จักลักษณะธรรมชาติและความต้องการมูลฐานของเด็ก พ่อแม่ที่พยายามเข้าใจในลักษณะธรรมชาติของการเจริญเติบโต และมีความพร้อมที่จะช่วยเหลือเด็ก เมื่อเกิดปัญหา ย่อมมีส่วนช่วยความสัมพันธ์อันดี

4. ความคงเส้นคงวาของพ่อแม่ ในการวางระเบียบวินัย ปัจจัยนี้เน้นว่ามีอิทธิพลต่อสภาพแวดล้อมในครอบครัวโดยเฉพาะวัยรุ่น ซึ่งมีความอดทนน้อยต่อการไม่คงเส้นคงวาของพ่อแม่ ซึ่งเป็นต้นเหตุให้เกิดความคลอนแคลน ในการสร้างสัมพันธภาพระหว่างพ่อแม่และลูก

สุชา จันทน์เอม (2528 : 48) ได้กล่าวถึงครอบครัวกับการอบรมเลี้ยงดูต่อการคบเพื่อนต่างเพศของเด็กวัยรุ่นไว้ว่า เด็กที่เกิดจากพ่อแม่ซึ่งเป็นคนชั้นต่ำจะมีการควบคุมเด็กในด้านการคบเพื่อนต่างเพศน้อยที่สุด เด็กเหล่านี้จะมีเสรีภาพมาก เพราะพ่อแม่มักปล่อยลูกให้เป็นอิสระ เด็ก

จากเอกสารดังกล่าวข้างต้น สรุปได้ว่า สภาพแวดล้อมในครอบครัว ซึ่งประกอบด้วยความรัก ความอบอุ่น และความยอมรับบุคลิกิตาด้วยความเหมาะสม สมเหตุสมผล และสอดคล้องกับสถานการณ์ มีความสำคัญต่อพัฒนาการและความสมบูรณ์แห่งบุคลิกภาพของสมาชิกในครอบครัวนั้น

ซึ่งประสบการณ์ที่เด็กได้รับจากทางบ้านเป็นสิ่งสำคัญยิ่งต่อการพัฒนาในการดำเนินชีวิตในสังคมของเด็กต่อไป

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับบิดา มารดา

มโนภาพแห่งตนได้แก่คุณลักษณะ ด้านผลสัมฤทธิ์ ด้านอารมณ์ และด้านการปรับตัวทางสังคมของบุคคล คุณลักษณะเหล่านี้มิใช่มีติดตัวเขาแต่กำเนิดแต่พัฒนามาจากการปะทะสังสรรค์กับสิ่งแวดล้อมและยังอาจเปลี่ยนแปลงได้ตามสภาพของสังคม สิ่งแวดล้อมและลักษณะการปะทะสังสรรค์ของบุคคลนั้น ดังการศึกษาของ แลนดิส (Landis, 1954 : 105 – 106) ที่ศึกษาการปรับตัวของวัยรุ่น พบว่า เด็กที่มาจากครอบครัวที่พ่อแม่ปกครองแบบประชาธิปไตย ปรับตัวได้ดีกว่า เด็กที่มาจากครอบครัวที่พ่อแม่ปกครองแบบเข้มงวดอย่างเด่นชัดซึ่งสอดคล้องกับ แรดเก้ (Radke, 1964 : 1 – 12) ที่ศึกษาพบว่า เด็กที่ได้รับการฝึกความเป็นระเบียบ จะทำให้เด็กเป็นคนเจ้าระเบียบ เคารพกฎเกณฑ์มีอารมณ์มั่นคงและปรับตัวได้ดี เด็กที่ถูกปกครองแบบเข้มงวดจะทำให้เด็กมีความวิตกกังวลสูง อารมณ์ไม่มั่นคง ไม่เป็นตัวของตัวเอง ก้าวร้าวและมีเพื่อนน้อย ส่วนเด็กที่ได้รับอิสระจะเป็นคนก้าวร้าว ดื้อรั้นเป็นตัวของตัวเองและมีเพื่อนมาก

ซึ่งลักษณะการปรับตัว ความมั่นคงทางอารมณ์ และผลสัมฤทธิ์จากการวิจัยดังกล่าวเป็นองค์ประกอบของมโนภาพแห่งตน จึงสรุปได้ว่านักเรียนที่มีปฏิสัมพันธ์กับครูแบบประชาธิปไตยมีมโนภาพแห่งตนสูงที่สุด นักเรียนที่มีปฏิสัมพันธ์แบบปล่อยปละละเลยมีมโนภาพแห่งตนต่ำที่สุด และการปฏิสัมพันธ์แบบประชาธิปไตยสัมพันธ์ทางบวกกับมโนภาพแห่งตน ส่วนการปฏิสัมพันธ์แบบอัตตาธิปไตยและแบบปล่อยปละละเลยสัมพันธ์ทางลบกับมโนภาพแห่งตน

2.6 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับครู

ธเนศ ขำเกิด (2533 : 7) กล่าวถึง ความผูกพันและเป็นกันเองระหว่างครูกับนักเรียนว่า ครูควรแสดงพฤติกรรมทั้งในด้านคำพูด กิริยา ท่าทาง สีหน้าที่ยิ้มแย้มแจ่มใส ให้ความรัก ความเมตตาอย่างจริงใจ และมีเหตุผลด้วยความสม่ำเสมอ นักเรียนจะรู้และเข้าใจดีว่าครูของเขามีความรักและความจริงใจต่อเขาเพียงใด สิ่งเหล่านี้จะเป็นแม่แบบของนักเรียน และมีผลทางด้านจิตใจต่อการแสดงความเคารพรัก ความศรัทธาในครูของเขาด้วยความจริงใจ หากครูสามารถครองหัวใจของนักเรียนได้แล้ว ความรู้สึกที่ดีต่อกันจะสร้างสรรค์บรรยากาศในการเรียนการสอนที่สดชื่น มีความรัก ความผูกพัน เชื้ออาหาร และให้อภัยต่อกัน

ประทีป แสงเปี่ยมสุข (2533 : 2) ได้กล่าวถึงความสำคัญของสัมพันธภาพระหว่างครูกับนักเรียนว่า ความสำเร็จในการสอน ส่วนหนึ่งขึ้นอยู่กับสัมพันธภาพที่ดีของครูกับนักเรียน ภายใต้บรรยากาศที่อบอุ่น ปราศจากการข่มขู่ เด็กนักเรียนต้องเรียนอยู่ในโรงเรียน เด็กจึงมีชีวิต

ผูกพันอยู่กับครู การแสดงออก นิสัยใจคอ และทุกสิ่งทุกอย่างที่ครูปฏิบัติต่อนักเรียนย่อมมีอิทธิพลต่อการเรียนและสภาพจิตใจของเด็ก

พรเพ็ญ สุวรรณเดชา (2533 : 15) กล่าวว่า ถ้ามีการเสริมสร้างปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียนในทางที่ดีแล้ว จะช่วยให้นักเรียนมีพฤติกรรม และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเป็นไปตามจุดมุ่งหมายซึ่งการจัดการเรียนการสอนในปัจจุบัน ได้มุ่งเน้นให้นักเรียนแสดงออกในทางที่ถูกต้อง และสามารถปรับตัวให้เข้ากับสังคมได้ ดังนั้น การให้ความสำคัญต่อปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียน จึงเป็นแนวทางในการจัดสภาพการเรียนการสอนที่มีความเหมาะสมกับสภาพการศึกษาในปัจจุบันมากที่สุด

นารี ในภระ (2536 : 9) กล่าวว่าสัมพันธภาพระหว่างครูกับนักเรียนถือว่าสำคัญที่สุด นอกจากด้านการเรียนการสอน และการให้การอบรมแก่นักเรียนแล้ว ครูยังต้องมีสัมพันธภาพที่ดีกับนักเรียน ส่งเสริมให้กำลังใจ ให้คำแนะนำ มีความเมตตากรุณา มีเหตุผล มีบุคลิกภาพดี ให้ความรัก ความอบอุ่น เพื่อช่วยให้เด็กปรับตัวได้ดี และเสริมสร้างความสมบูรณ์ทางจิตใจให้แก่เด็ก

จากที่กล่าวมาข้างต้น สรุปได้ว่า สัมพันธภาพที่ดีระหว่างครูกับนักเรียน คือ การให้ความรัก ความเอาใจใส่ ความเป็นกันเอง และการให้คำปรึกษาเมื่อนักเรียนมีปัญหา ทำให้นักเรียนมีทัศนคติที่ดีต่อครู ตั้งใจและเอาใจใส่ต่อการเรียน และมีความรับผิดชอบด้านการเรียน

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับครู

สุมาลี วงศ์ปลุกแก้ว (2526 : 54) ศึกษาความสัมพันธ์ของครูกับนักเรียนในชั้นเรียนกับความรู้สึกรับผิดชอบและความเชื่อมั่นในตนเองของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ในกรุงเทพมหานคร จำนวน 634 คน พบว่า นักเรียนที่มีปฏิสัมพันธ์กับครูแบบประชาธิปไตยและแบบอัตตาธิปไตย มีความรู้สึกรับผิดชอบสูงกว่านักเรียนที่มีปฏิสัมพันธ์กับครูแบบปล่อยปละละเลย

2.7 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อน

สมชาย ธีธฤณกุล (2530 : 86 – 88) กล่าวถึงปัญหาสำคัญที่วัยรุ่นประสบได้แก่ ปัญหาเกี่ยวกับการคบเพื่อนทั้งเพื่อนในเพศเดียวกันและเพื่อนต่างเพศ ปัญหาการปฏิบัติตนกับเพื่อน ซึ่งปัญหานี้อาจส่งผลเกี่ยวกับการศึกษาได้

ณรงค์ เสียงประชา (2538 : 166) ให้แนวคิดเกี่ยวกับกลุ่มเพื่อนไว้ว่า กลุ่มเพื่อนจะช่วยให้เด็กได้เรียนรู้สิ่งใหม่ ๆ ที่อาจไม่ได้รับจากครอบครัว หรือผู้ใหญ่ เช่น เพศศึกษา ความเสมอภาค ความเป็นผู้นำในกลุ่มเพื่อน เด็กจะเป็นตัวของตัวเองมากขึ้น เด็กจะเลือกคบเพื่อนที่ถูกใจ และอาจนำเอาพฤติกรรมต่าง ๆ ของเพื่อนมาใช้เป็นแนวปฏิบัติของตนเอง

พะยอม ธีธฤต (2540 : 8) ให้ความหมายของสัมพันธกับกลุ่มเพื่อนว่า หมายถึง พฤติกรรมที่นักเรียนปฏิบัติต่อกันในห้องเรียน ได้แก่ การช่วยเหลือซึ่งกันและกัน การให้กำลังใจ การ

ยอมรับความแตกต่างระหว่างบุคคล การแลกเปลี่ยนความคิดเห็น และการร่วมมือกันในด้านวิชาการ และด้านทั่ว ๆ ไป

สมพร พรหมจรรย์ (2540 : 9) กล่าวว่า สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อน หมายถึง พฤติกรรมที่นักเรียนและเพื่อนปฏิบัติต่อกันด้านการเรียนทั้งในและนอกห้องเรียน ได้แก่ การช่วยเหลือพึ่งพาซึ่งกันและกัน การแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกันทางการเรียน ความห่วงใยใกล้ชิดซึ่งกันและกัน การทำกิจกรรมต่าง ๆ ร่วมกันในกลุ่มเพื่อนเพื่อให้เกิดความสำเร็จด้านการเรียน

ชนนุช บุญสิทธิ์ (2541 : 5) กล่าวว่า สัมพันธภาพกับเพื่อน หมายถึง พฤติกรรมที่แสดงออกถึงความสามารถของนักเรียนทั้งด้านการใช้วิชา การแสดงกิริยาท่าทางอันประกอบด้วย ลักษณะของการให้ความช่วยเหลือ รู้จักเคารพในสิทธิของผู้อื่น รู้จักและเข้าใจตนเอง สนใจในความรู้สึกของเพื่อน ยอมรับความแตกต่างระหว่างบุคคล รับฟังความคิดเห็นของเพื่อนเพื่อก่อให้เกิดความสัมพันธอันดีกับเพื่อน ซึ่งจะส่งผลให้การทำงานกลุ่มและการปฏิบัติกับเพื่อนเป็นไปอย่างเหมาะสม

จากเอกสารดังกล่าว สรุปได้ว่า สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อน เป็นพฤติกรรมปฏิสัมพันธ์ที่เกิดขึ้นได้ทั้งกับเพื่อนเพศเดียวกันและเพื่อนต่างเพศ ซึ่งหากมีสัมพันธภาพที่ดีก็จะส่งผลดีต่อบุคคลนั้น ๆ แต่ในทางตรงข้ามหากมีสัมพันธภาพที่ไม่ดีก็จะก่อให้เกิดปัญหาต่าง ๆ ตามมา

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อน

กราวลันด์ (พวงสร้อย วรากุล. 2522 : 29 ; อ้างอิงจาก Grouniuncl. 1959 Sociometry in the Classroom) พบว่าเมื่อเด็กเข้าโรงเรียนจนสู่วัยผู้ใหญ่ ประสบการณ์การเข้าสังคมย่อมกว้างขวางออกไป ตามลำดับ หากทุกสิ่งทุกอย่างได้พัฒนาไปตามปกติ กล่าวคือ เมื่อถึงวัยเข้าเรียนเด็กได้มีโอกาสมีความสัมพันธ์กับเพื่อนในวัยเดียวกัน ได้รับการยอมรับนับถือจากเพื่อนเด็กจะได้รู้ถึงบทบาทของตนว่าควรจะปฏิบัติตนอย่างไร เมื่อต้องการอยู่กับเพื่อน การที่เด็กอยู่ร่วมกับเพื่อนได้จะทำให้เด็กอบอุ่นใจ มีความมั่นใจ เกิดความเชื่อมั่นในตนเอง

กอสลิน (Gopslin. 1962 : 283 – 296) ได้ทำการวิจัยพบว่า เด็กที่เป็นที่ยอมรับในกลุ่มเพื่อนจะมีลักษณะคล่องแคล่ว ว่องไว สนใจต่อสิ่งรอบตัว ร่าเริง เข้ากับคนง่าย เชื่อมั่นในตัวเอง ใจต่อความรู้สึก และสนใจผู้อื่น

เดอคอสเตอร์ (ชนนุช บุญสิทธิ์. 2541 : 28 ; อ้างอิงมาจาก Decoter. 1981) ได้ศึกษาสัมพันธภาพระหว่างเพื่อนของนักเรียน ในโรงเรียนมัธยมศึกษา พบว่า นักเรียนที่มีความพึงพอใจในการสัมพันธระหว่างเพื่อนในชั้นเรียนต่ำจะรับรู้เกี่ยวกับตนเองไม่ดี

จากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องดังกล่าวข้างต้น สรุปได้ว่า เพื่อนมีความสำคัญในการสร้างการรับรู้เกี่ยวกับตนเองไปในทางที่ดีหรือไม่ดีได้ แต่ทั้งนี้ก็ขึ้นอยู่กับประสบการณ์ของนักเรียนด้วย

บทที่ 3

วิธีดำเนินการศึกษาค้นคว้า

การกำหนดประชากรและเลือกกลุ่มตัวอย่าง

ขอบเขตในการศึกษาค้นคว้า

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้เป็นนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 ของโรงเรียนบ้านนาวกิ่งอำเภอช้างกลาง จังหวัดนครศรีธรรมราช จำนวนทั้งสิ้น 283 คน เป็นนักเรียนชาย 136 คน และนักเรียนหญิง 147 คน ซึ่งใช้เป็นกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าในครั้งนี้ คือ แบบสอบถามองค์ประกอบที่มีอิทธิพลต่อมโนภาพแห่งตน ซึ่งแบ่งออกเป็น 7 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 แบบสอบถามข้อมูลส่วนตัว

ตอนที่ 2 แบบสอบถามบุคลิกภาพ

ตอนที่ 3 แบบสอบถามความเป็นผู้นำ

ตอนที่ 4 แบบสอบถามสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับบิดา มารดา

ตอนที่ 5 แบบสอบถามสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับครู

ตอนที่ 6 แบบสอบถามสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อน

ตอนที่ 7 แบบสอบถามมโนภาพแห่งตน

วิธีการสร้างเครื่องมือ และการหาคุณภาพเครื่องมือ

ตอนที่ 1 แบบสอบถามข้อมูลส่วนตัว

ลักษณะแบบสอบถามข้อมูลส่วนตัว

คำชี้แจง แบบสอบถามนี้เป็นแบบสอบถามข้อมูลทั่วไปของนักเรียน เมื่อนักเรียนอ่านข้อความแล้ว ให้ทำเครื่องหมาย ✓ ลงใน () ให้ตรงกับความเป็นจริง

1. เพศ

() ชาย

() หญิง

2. ระดับชั้นที่กำลังศึกษา

- () ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4
- () ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5
- () ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

3. สถานภาพของบิดา มารดา

- () บิดามารดาอยู่ด้วยกัน
- () บิดามารดาหย่าร้างกัน
- () มารดาหรือบิดาถึงแก่กรรม

ขั้นตอนในการสร้างเครื่องมือตอนที่ 2 แบบสอบถามบุคลิกภาพ

2.1 ผู้วิจัยศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับบุคลิกภาพเพื่อเป็นแนวทางในการสร้างนิยามศัพท์เฉพาะ

2.2 ผู้วิจัยได้ศึกษาแบบสอบถามที่เกี่ยวข้องกับบุคลิกภาพ ของ เดือนใจ สินอำไพสิทธิ์ (2542 : 104 – 105)

2.3 ผู้วิจัยได้สร้างแบบสอบถามโดยใช้แนวคิดที่ได้จากข้อ 2.1 และข้อ 2.2 ซึ่งลักษณะของแบบสอบถามบุคลิกภาพ เป็นแบบสอบถามชนิดมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ตามแบบของลิเคอร์ท (Likert) มี 5 ระดับ ได้แก่ จริงที่สุด จริง จริงบ้าง จริงน้อย และ จริงน้อยที่สุด

ตัวอย่างแบบสอบถามบุคลิกภาพ

คำชี้แจง

แบบสอบถามนี้สอบถามเกี่ยวกับบุคลิกภาพแสดงตัว – เก็บตัว เมื่ออ่านข้อความแล้ว ให้ทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องขวามือ ช่องใดช่องหนึ่งใน 5 ช่อง ที่ตรงกับความเป็นจริงของนักเรียนมากที่สุด ดังนี้

จริงที่สุด	หมายถึง	ตรงกับความเป็นจริงของนักเรียนมากที่สุด
จริง	หมายถึง	ตรงกับความเป็นจริงของนักเรียนมาก
จริงบ้าง	หมายถึง	ตรงกับความเป็นจริงของนักเรียนบ้างและไม่จริงบ้าง
จริงน้อย	หมายถึง	ตรงกับความเป็นจริงของนักเรียนน้อย
จริงน้อยที่สุด	หมายถึง	ตรงกับความเป็นจริงของนักเรียนน้อยที่สุด

ตัวอย่าง

ข้อ	ข้อความ	จริงที่สุด	จริง	จริงบ้าง	จริงน้อย	จริงน้อยที่สุด
0	ข้าพเจ้าเป็นคนเปิดเผยไม่อ้อมค้อม	✓				
00	ข้าพเจ้าชอบอยู่เมืองใหญ่			✓		

เกณฑ์การให้คะแนน

ผู้วิจัยตรวจและให้คะแนนตามความหมายของคำถามในแต่ละข้อดังนี้

1. ข้อความที่มีความหมายทางบวกให้คะแนนดังนี้

จริงที่สุด	ให้	5	คะแนน
จริง	ให้	4	คะแนน
จริงบ้าง	ให้	3	คะแนน
จริงน้อย	ให้	2	คะแนน
จริงน้อยที่สุด	ให้	1	คะแนน

2. ข้อความทางลบ ให้คะแนนดังนี้

จริงที่สุด	ให้	1	คะแนน
จริง	ให้	2	คะแนน
จริงบ้าง	ให้	3	คะแนน
จริงน้อย	ให้	4	คะแนน
จริงน้อยที่สุด	ให้	5	คะแนน

เกณฑ์ในการแปลความหมาย

ใช้เกณฑ์ในการแปลความหมายบุคลิกภาพ (อัจฉรา วงศ์วัฒนามงคล. 2533: 57 – 58)

ดังนี้

คะแนนเฉลี่ย 3.00 - 5.00 หมายถึง มีบุคลิกภาพแบบแสดงตัว

คะแนนเฉลี่ย 1.00 - 2.99 หมายถึง มีบุคลิกภาพแบบเก็บตัว

ขั้นตอนในการสร้างเครื่องมือตอนที่ 3 แบบสอบถามความเป็นผู้นำ

3.1 ผู้วิจัยศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับลักษณะความเป็นผู้นำเพื่อเป็นแนวทางในการสร้างนิยามศัพท์เฉพาะ

3.2 ผู้วิจัยได้ศึกษาแบบสอบถามที่เกี่ยวข้องกับลักษณะความเป็นผู้นำ ของ ดวงเนตร ไพบุลย์ (2541 : 77 – 81)

3.3 ผู้วิจัยได้สร้างแบบสอบถามโดยใช้แนวคิดที่ได้จากข้อ 3.1 และข้อ 3.2 ลักษณะของแบบสอบถามความเป็นผู้นำ เป็นแบบสอบถามชนิดมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ตามแบบของลิเคอร์ท (Likert) มี 5 ระดับ ได้แก่ จริงที่สุด จริง จริงบ้าง จริงน้อย และ จริงน้อยที่สุด

ตัวอย่างแบบสอบถามความเป็นผู้นำ

คำชี้แจง

แบบสอบถามนี้สอบถามเกี่ยวกับความเป็นผู้นำของนักเรียน เมื่ออ่านข้อความแล้ว ให้ทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องขวามือ ช่องใดช่องหนึ่งใน 5 ช่อง ที่ตรงกับความเป็นจริงของนักเรียนมากที่สุด ดังนี้

จริงที่สุด	หมายถึง	ตรงกับความเป็นจริงของนักเรียนมากที่สุด
จริง	หมายถึง	ตรงกับความเป็นจริงของนักเรียนมาก
จริงบ้าง	หมายถึง	ตรงกับความเป็นจริงของนักเรียนบ้างและไม่จริงบ้าง
จริงน้อย	หมายถึง	ตรงกับความเป็นจริงของนักเรียนน้อย
จริงน้อยที่สุด	หมายถึง	ตรงกับความเป็นจริงของนักเรียนน้อยที่สุด

ข้อ	ข้อความ	จริงที่สุด	จริง	จริงบ้าง	จริงน้อย	จริงน้อยที่สุด
0	ข้าพเจ้ามีการวางแผนการทำงานร่วมกันกับเพื่อนเสมอ					
00	ข้าพเจ้าไม่รับฟังความคิดเห็นของสมาชิกในกลุ่ม เพราะคิดว่าความคิดของตัวเองคืออยู่แล้ว					

เกณฑ์การให้คะแนน

ผู้วิจัยตรวจและให้คะแนนตามความหมายของคำถามในแต่ละข้อดังนี้

1. ข้อความที่มีความหมายทางบวกให้คะแนนดังนี้

จริงที่สุด	ให้	5	คะแนน
จริง	ให้	4	คะแนน
จริงบ้าง	ให้	3	คะแนน
จริงน้อย	ให้	2	คะแนน
จริงน้อยที่สุด	ให้	1	คะแนน

2. ข้อความทางลบ ให้คะแนนดังนี้

จริงที่สุด	ให้	1	คะแนน
จริง	ให้	2	คะแนน
จริงบ้าง	ให้	3	คะแนน
จริงน้อย	ให้	4	คะแนน
จริงน้อยที่สุด	ให้	5	คะแนน

เกณฑ์ในการแปลความหมาย

ใช้เกณฑ์ในการแปลความหมายความเป็นผู้นำ (วิเชียร เกตุสิงห์ . 2538 : 9) ดังนี้

คะแนนเฉลี่ย 3.67 - 5.00 หมายถึง มีความเป็นผู้นำมาก

คะแนนเฉลี่ย 2.34 - 3.66 หมายถึง มีความเป็นผู้นำปานกลาง

คะแนนเฉลี่ย 1.00 - 2.33 หมายถึง มีความเป็นผู้นำน้อย

ขั้นตอนในการสร้างเครื่องมือตอนที่ 4 แบบสอบถามสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับบิดา มารดา

4.1 ผู้วิจัยศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับบิดา มารดาเพื่อเป็นแนวทางในการสร้างนิยามศัพท์เฉพาะ

4.2 ผู้วิจัยได้ศึกษาแบบสอบถามที่เกี่ยวข้องกับสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับบิดา มารดาของ ประกายทิพย์ พิชัย (2539 : 86) และอดิเทพ ศรีสุวรักษ์ (2545 : 73 - 74)

4.3 ผู้วิจัยได้สร้างแบบสอบถามโดยใช้แนวคิดที่ได้จากข้อ 4.1 และข้อ 4.2 ลักษณะของ

แบบสอบถามสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับบิดา มารดา เป็นแบบสอบถามชนิดมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ตามแบบของลิเคอร์ท (Likert) มีระดับ 5 ระดับได้แก่ จริงที่สุด จริง จริงบ้าง จริงน้อย และ จริงน้อยที่สุด

ตัวอย่างแบบสอบถามสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับบิดา มารดา
คำชี้แจง

แบบสอบถามนี้สอบถามเกี่ยวกับสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับบิดา มารดา ให้นักเรียนอ่านแล้วให้ทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องใดช่องหนึ่งใน 5 ช่อง ที่ตรงกับความเป็นจริงมากที่สุด แบบสอบถามนี้แบ่งเป็น 5 ระดับ คือ

จริงที่สุด	หมายถึง	ตรงกับความเป็นจริงของนักเรียนมากที่สุด
จริง	หมายถึง	ตรงกับความเป็นจริงของนักเรียนมาก
จริงบ้าง	หมายถึง	ตรงกับความเป็นจริงของนักเรียนบ้างและไม่จริงบ้าง
จริงน้อย	หมายถึง	ตรงกับความเป็นจริงของนักเรียนน้อย
จริงน้อยที่สุด	หมายถึง	ตรงกับความเป็นจริงของนักเรียนน้อยที่สุด

ข้อ	ข้อความ	จริงที่สุด	จริง	จริงบ้าง	จริงน้อย	จริงน้อยที่สุด
0	<u>การปฏิบัติตนของนักเรียนต่อบิดา มารดา</u> ข้าพเจ้าไม่พอใจเมื่อผู้ปกครองถามถึงเรื่องส่วนตัว					
00	<u>การปฏิบัติตนของบิดามารดา ต่อนักเรียน</u> ผู้ปกครองคอยให้คำปรึกษาเรื่องการปฏิบัติ					

เกณฑ์การให้คะแนน

ผู้วิจัยตรวจและให้คะแนนตามความหมายของคำถามในแต่ละข้อดังนี้

- ข้อความที่มีความหมายทางบวกให้คะแนนดังนี้

จริงที่สุด	ให้	5	คะแนน
จริง	ให้	4	คะแนน

จริงบ้าง	ให้	3	คะแนน
จริงน้อย	ให้	2	คะแนน
จริงน้อยที่สุด	ให้	1	คะแนน
2. ข้อความทางลบ ให้คะแนนดังนี้			
จริงที่สุด	ให้	1	คะแนน
จริง	ให้	2	คะแนน
จริงบ้าง	ให้	3	คะแนน
จริงน้อย	ให้	4	คะแนน
จริงน้อยที่สุด	ให้	5	คะแนน

เกณฑ์ในการแปลความหมาย

ใช้เกณฑ์ในการแปลความหมายสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับบิดา มารดา (วิเชียร เกตุสิงห์ . 2538 : 9) ดังนี้

คะแนนเฉลี่ย 3.67 – 5.00 หมายถึง สัมพันธภาพในครอบครัวดี

คะแนนเฉลี่ย 2.34 - 3.66 หมายถึง สัมพันธภาพภายในครอบครัวดีพอใช้

คะแนนเฉลี่ย 1.00 – 2.33 หมายถึง สัมพันธภาพภายในครอบครัวไม่ดี

ขั้นตอนในการสร้างเครื่องมือตอนที่ 5 แบบสอบถามสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับครู

5.1 ผู้วิจัยศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับครูเพื่อเป็นแนวทางในการสร้างนิยามศัพท์เฉพาะ

5.2 ผู้วิจัยได้ศึกษาแบบสอบถามที่เกี่ยวข้องกับสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับครู ของ ประกายทิพย์ พิชัย (2539 : 86) และอดิเทพ ศรีสุอารักษ์ (2545 : 74 – 75)

5.3 ผู้วิจัยได้สร้างแบบสอบถามโดยใช้แนวคิดที่ได้จากข้อ 5.1 และข้อ 5.2 ลักษณะของแบบสอบถามสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับครู เป็นแบบสอบถามชนิดมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ตามแบบของลิเคอร์ท (Likert) มีระดับ 5 ระดับได้แก่ จริงที่สุด จริง จริงบ้าง จริงน้อย และจริงน้อยที่สุด

ตัวอย่างแบบสอบถามสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับครู

คำชี้แจง

แบบสอบถามนี้สอบถามเกี่ยวกับสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับครู เมื่ออ่านข้อความแล้ว ให้ทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องขวามือของใดช่องหนึ่งใน 5 ช่องที่ตรงกับความเป็นจริงของนักเรียนมากที่สุด แบบสอบถามนี้แบ่งเป็น 5 ระดับ คือ

จริงที่สุด	หมายถึง	ตรงกับความเป็นจริงของนักเรียนมากที่สุด
จริง	หมายถึง	ตรงกับความเป็นจริงของนักเรียนมาก
จริงบ้าง	หมายถึง	ตรงกับความเป็นจริงของนักเรียนบ้างและไม่จริงบ้าง
จริงน้อย	หมายถึง	ตรงกับความเป็นจริงของนักเรียนน้อย
จริงน้อยที่สุด	หมายถึง	ตรงกับความเป็นจริงของนักเรียนน้อยที่สุด

ข้อ	ข้อความ	จริงที่สุด	จริง	จริงบ้าง	จริงน้อย	จริงน้อยที่สุด
0	<u>การปฏิบัติตนของนักเรียนต่อครู</u> ข้าพเจ้าให้ความเคารพครู					
00	<u>การปฏิบัติตนของครูต่อนักเรียน</u> ครูให้ความสนใจเฉพาะนักเรียนที่เรียนเก่ง					

เกณฑ์การให้คะแนน

ผู้วิจัยตรวจและให้คะแนนตามความหมายของคำถามในแต่ละข้อดังนี้

1. ข้อความที่มีความหมายทางบวกให้คะแนนดังนี้

จริงที่สุด	ให้	5	คะแนน
จริง	ให้	4	คะแนน
จริงบ้าง	ให้	3	คะแนน
จริงน้อย	ให้	2	คะแนน
จริงน้อยที่สุด	ให้	1	คะแนน

2. ข้อความทางลบ ให้คะแนนดังนี้

จริงที่สุด	ให้	1	คะแนน
จริง	ให้	2	คะแนน
จริงบ้าง	ให้	3	คะแนน

จริงน้อย	ให้	4	คะแนน
จริงน้อยที่สุด	ให้	5	คะแนน

เกณฑ์ในการแปลความหมาย

ใช้เกณฑ์ในการแปลความหมายสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับครู (วิเชียร เกตุสิงห์ . 2538 : 9) ดังนี้

คะแนนเฉลี่ย 3.67 - 5.00 หมายถึง สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับครูดี

คะแนนเฉลี่ย 2.34 - 3.66 หมายถึง สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับครูดีพอใช้

คะแนนเฉลี่ย 1.00 - 2.33 หมายถึง สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับครูไม่ดี

ขั้นตอนในการสร้างเครื่องมือตอนที่ 6 แบบสอบถามสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อน

6.1 ผู้วิจัยศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อนเพื่อเป็นแนวทางในการสร้างนิยามศัพท์เฉพาะ

6.2 ผู้วิจัยได้ศึกษาแบบสอบถามที่เกี่ยวข้องกับสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อน ของ ประกายทิพย์ พิชัย (2539 : 86) และอดิเทพ ศรีสุอารักษ์ (2545 : 73 – 74)

6.3 ผู้วิจัยได้สร้างแบบสอบถามโดยใช้แนวคิดที่ได้จากข้อ 6.1 และข้อ 6.2 ลักษณะของแบบสอบถามสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อน เป็นแบบสอบถามชนิดมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ตามแบบของลิเคอร์ท (Likert) มีระดับ 5 ระดับ ได้แก่ จริงที่สุด จริง จริงบ้าง จริงน้อย และ จริงน้อยที่สุด

ตัวอย่างแบบสอบถามสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อน

คำชี้แจง

แบบสอบถามนี้สอบถามเกี่ยวกับสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อนเมื่ออ่านข้อความแล้ว ให้ทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องขวามือ ช่องใดช่องหนึ่งใน 5 ช่องที่ตรงกับความเป็นจริงมากที่สุด ดังนี้

จริงที่สุด	หมายถึง	ตรงกับความเป็นจริงของนักเรียนมากที่สุด
จริง	หมายถึง	ตรงกับความเป็นจริงของนักเรียนมาก
จริงบ้าง	หมายถึง	ตรงกับความเป็นจริงของนักเรียนบ้างและไม่จริงบ้าง
จริงน้อย	หมายถึง	ตรงกับความเป็นจริงของนักเรียนน้อย
จริงน้อยที่สุด	หมายถึง	ตรงกับความเป็นจริงของนักเรียนน้อยที่สุด

ข้อ	ข้อความ	จริงที่สุด	จริง	จริงบ้าง	จริงน้อย	จริงน้อยที่สุด
0	เมื่อข้าพเจ้าไม่เข้าใจบทเรียนเพื่อนจะไม่เคยช่วยอธิบาย					
00	ข้าพเจ้ากับเพื่อนเข้ากันไม่ได้					

เกณฑ์การให้คะแนน

ผู้วิจัยตรวจสอบและให้คะแนนตามความหมายของคำถามในแต่ละข้อดังนี้

1. ข้อความที่มีความหมายทางบวกให้คะแนนดังนี้

จริงที่สุด	ให้	5	คะแนน
จริง	ให้	4	คะแนน
จริงบ้าง	ให้	3	คะแนน
จริงน้อย	ให้	2	คะแนน
จริงน้อยที่สุด	ให้	1	คะแนน

2. ข้อความทางลบ ให้คะแนนดังนี้

จริงที่สุด	ให้	1	คะแนน
จริง	ให้	2	คะแนน
จริงบ้าง	ให้	3	คะแนน
จริงน้อย	ให้	4	คะแนน
จริงน้อยที่สุด	ให้	5	คะแนน

เกณฑ์ในการแปลความหมาย

ใช้เกณฑ์ในการแปลความหมายสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อน (วิเชียร เกตุสิงห์ . 2538 : 9) ดังนี้

คะแนนเฉลี่ย	3.67 – 5.00	หมายถึง	สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อนดี
คะแนนเฉลี่ย	2.34 - 3.66	หมายถึง	สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อนดีพอใช้
คะแนนเฉลี่ย	1.00 – 2.33	หมายถึง	สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อนไม่ดี

ขั้นตอนในการสร้างเครื่องมือตอนที่ 7 แบบสอบถามมโนภาพแห่งตน

7.1 ผู้วิจัยศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับมโนภาพแห่งตนเพื่อเป็นแนวทางในการสร้างนิยามศัพท์เฉพาะ

7.2 ผู้วิจัยได้ศึกษาแบบสอบถามที่เกี่ยวข้องกับมโนภาพแห่งตน ของ สุภาพร อ่อนน้อม (84 - 86 : 2545)

7.3 ผู้วิจัยได้สร้างแบบสอบถามโดยใช้แนวคิดที่ได้จากข้อ 7.1 และข้อ 7.2 ลักษณะของแบบสอบถามมโนภาพแห่งตน เป็นแบบสอบถามชนิดมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ตามแบบของลิเคอร์ท (Likert) มีระดับ 3 ระดับ ได้แก่ จริง จริงบ้างไม่จริงบ้าง และ ไม่จริง

ตัวอย่างแบบสอบถามวัดมโนภาพแห่งตน

คำชี้แจง

แบบสอบถามนี้สอบถามเกี่ยวกับมโนภาพแห่งตนเมื่ออ่านข้อความแล้ว ให้ทำเครื่องหมาย✓ ลงในช่องใดช่องหนึ่งใน 3 ช่อง ที่ตรงกับความเป็นจริงมากที่สุด แบบสอบถามนี้แบ่งเป็น 3 ระดับ คือ

จริง	หมายความว่า	ข้อความนั้นเป็นจริงตามความรู้สึกหรือความคิดเห็นเกี่ยวกับตนเองของนักเรียน
จริงบ้างไม่จริงบ้าง	หมายความว่า	ข้อความนั้นเป็นจริงบ้าง ไม่จริงบ้างตามความรู้สึกหรือความคิดเห็นเกี่ยวกับตนเองของนักเรียน
ไม่จริง	หมายความว่า	ข้อความนั้นเป็นเท็จตามความรู้สึกหรือความคิดเห็นเกี่ยวกับตนเองของนักเรียน

ข้อ	ข้อความ	จริง	จริงบ้าง ไม่จริงบ้าง	ไม่จริง
	<u>ด้านความสามารถ</u>			
0	ข้าพเจ้ามีความสามารถทางร่างกายและการ			
	ประสานกล้ามเนื้อได้อย่างดี			
00	ข้าพเจ้าเป็นคนมีสุขภาพดี			
	<u>ด้านลักษณะทางด้านร่างกาย</u>			
0	ข้าพเจ้ามีใบหน้าที่สวยงาม			
00	ข้าพเจ้ามีรูปร่างหน้าตาดี			

ข้อ	ข้อความ	จริง	จริงบ้าง ไม่จริงบ้าง	ไม่จริง
	ด้านการเรียนและกิจกรรมทั่วไปในโรงเรียน			
0	ข้าพเจ้าเรียนรู้ได้เร็ว			
00	ข้าพเจ้าไม่กล้าออกไปตอบปัญหานำชั้นเรียน			

เกณฑ์การให้คะแนน

1. ข้อความทางบวก

ความรู้สึกรู้สึกหรือความคิดเห็น	จริง	ให้ 2 คะแนน
ความรู้สึกรู้สึกหรือความคิดเห็น	ค่อนข้างจริง	ให้ 1 คะแนน
ความรู้สึกรู้สึกหรือความคิดเห็น	ไม่จริง	ให้ 0 คะแนน

2. ข้อความทางลบ

ความรู้สึกรู้สึกหรือความคิดเห็น	จริง	ให้ 0 คะแนน
ความรู้สึกรู้สึกหรือความคิดเห็น	ค่อนข้างจริง	ให้ 1 คะแนน
ความรู้สึกรู้สึกหรือความคิดเห็น	ไม่จริง	ให้ 2 คะแนน

เกณฑ์ในการแปลความหมาย

ใช้เกณฑ์ในการแปลความหมายมโนภาพแห่งตน (วิเชียร เกตุสิงห์ . 2538 : 9) ดังนี้

คะแนนเฉลี่ย 1.67 - 2.00 หมายถึง มโนภาพแห่งตนดี

คะแนนเฉลี่ย 1.34 - 1.66 หมายถึง มโนภาพแห่งตนดีพอใช้

คะแนนเฉลี่ย 0.00 - 1.33 หมายถึง มโนภาพแห่งตนไม่ดี

การหาคุณภาพเครื่องมือ

1. ผู้วิจัยสร้างแบบสอบถามให้สอดคล้องกับนิยามศัพท์เฉพาะและจุดมุ่งหมาย แล้วนำไปหาความเที่ยงตรงเชิงประจักษ์ (Face Validity) โดยนำไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิ 3 คน ได้แก่ ผู้ช่วยศาสตราจารย์พรณรัตน์ พลอยล้อมแสง อาจารย์ ดร. พาสณา จุลรัตน์ และ อาจารย์วิไลลักษณ์ พงษ์โสภาค ตรวจสอบความเหมาะสมทั้งด้านเนื้อหา ข้อคำถาม และภาษาที่ใช้ให้สอดคล้องกับนิยามศัพท์เฉพาะ แล้วนำมาปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิก่อนนำไปใช้

2. นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นมาปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิ แล้วนำไปทดลองใช้ (Try out) กับนักเรียนโรงเรียนบ้านนา กิ่งอำเภอช้างกลาง จังหวัดนครศรีธรรมราช ที่มี

ลักษณะใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 90 คนแล้วนำมาตรวจสอบให้คะแนน เพื่อวิเคราะห์หาค่าอำนาจจำแนกเป็นรายข้อ โดยใช้เทคนิค 25 % กลุ่มสูง – กลุ่มต่ำ โดยนำคะแนนที่ได้จากการตอบแบบสอบถามมาเรียงลำดับจากคะแนนสูงสุดจนถึงต่ำสุด นำผู้ที่ได้คะแนนในกลุ่มสูง 25% แล้วนำค่าเฉลี่ยรายข้อมาทดสอบนัยสำคัญทางสถิติ โดยใช้ t-test และเลือกเฉพาะข้อที่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 มาใช้เป็นแบบสอบถามในการวิจัย ปรากฏว่าได้ค่าอำนาจจำแนกเป็นรายข้อ (t) ของแบบสอบถามดังนี้

2.1 ตอนที่ 2 แบบสอบถามบุคลิกภาพ จำนวน 17 ข้อ มีค่า t ระหว่าง 2.059 – 6.267

2.2 ตอนที่ 3 แบบสอบถามความเป็นผู้นำ จำนวน 19 ข้อ มีค่า t ระหว่าง 2.026 – 6.410

2.3 ตอนที่ 4 แบบสอบถามสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับผู้ปกครอง จำนวน 21 ข้อ มีค่า t ระหว่าง 2.200 – 13.535

2.4 ตอนที่ 5 แบบสอบถามสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับครู จำนวน 11 ข้อ มีค่า t ระหว่าง 2.434 – 6.886

2.5 ตอนที่ 6 แบบสอบถามสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อน จำนวน 7 ข้อ มีค่า t ระหว่าง 2.068 – 7.297

2.6 ตอนที่ 7 แบบสอบถามมโนภาพแห่งตน จำนวน 16 ข้อ มีค่า t ระหว่าง 2.105 – 8.107

3. หาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามที่ตัดไว้ เพื่อหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (α - Coefficient) ของ ครอนบาค (Cronbach) เพื่อนำมาใช้ในการวิจัย ปรากฏว่าได้ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม ดังนี้

3.1 ตอนที่ 2 แบบสอบถามบุคลิกภาพ ได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .8701

3.2 ตอนที่ 3 แบบสอบถามความเป็นผู้นำ ได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .8126

3.3 ตอนที่ 4 แบบสอบถามสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับผู้ปกครอง ได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .8478

3.4 ตอนที่ 5 แบบสอบถามสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับครู ได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .7476

3.5 ตอนที่ 6 แบบสอบถามสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อน ได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .6675

3.6 ตอนที่ 7 แบบสอบถามมโนภาพแห่งตน ได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .7769

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ผู้วิจัยขอหนังสือจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อไปขออนุญาต และขอความร่วมมือในการตอบแบบสอบถามจากผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านนาวา กิ่งอำเภอช้างกลาง จังหวัดนครศรีธรรมราช
2. ผู้วิจัยนำหนังสือขอความอนุเคราะห์ในการตอบแบบสอบถามไปขออนุญาตคณะครูฝ่ายแนะแนว และครูฝ่ายปกครอง โรงเรียนบ้านนาวา กิ่งอำเภอช้างกลาง จังหวัดนครศรีธรรมราช
3. ผู้วิจัยนำแบบสอบถามไปให้นักเรียนจำนวน 283 ฉบับตอบ ระหว่างวันที่ 7 มีนาคม 2548 - 11 มีนาคม 2548 และนำแบบสอบถามที่ได้รับคืนมาครบทุกฉบับตรวจสอบความสมบูรณ์ปรากฏว่าสมบูรณ์ทุกฉบับแล้วจึงนำมาตรวจให้คะแนนและวิเคราะห์เพื่อทดสอบสมมติฐานต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูล

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูล

1. วิเคราะห์ข้อมูลทั่วไป โดยการคิดค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
2. วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบด้านส่วนตัว ด้านครอบครัว และด้านสภาพแวดล้อมในโรงเรียนกับมโนภาพแห่งตนของนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 โรงเรียนบ้านนาวา กิ่งอำเภอช้างกลาง จังหวัดนครศรีธรรมราช
3. วิเคราะห์องค์ประกอบด้านส่วนตัว ด้านครอบครัว และด้านสิ่งแวดล้อมในโรงเรียนที่มีอิทธิพลต่อมโนภาพแห่งตนของนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 โรงเรียนบ้านนาวา กิ่งอำเภอช้างกลาง จังหวัดนครศรีธรรมราช

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

1. สถิติพื้นฐาน
 - 1.1 ค่าร้อยละ
 - 1.2 ค่าเฉลี่ย (Mean)
 - 1.3 ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)
2. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์คุณภาพเครื่องมือ
 - 2.1 หาค่าอำนาจจำแนกเป็นรายข้อของแบบสอบถาม โดยใช้เทคนิค 25 % กลุ่มสูง - กลุ่มต่ำ แล้วทดสอบด้วย t-test

2.2 หาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม โดยวิธีหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (α -Coefficient) ของครอนบาค (Cronbach)

3. สถิติสำหรับทดสอบสมมติฐาน

3.1 วิเคราะห์ความสัมพันธ์ขององค์ประกอบด้านส่วนตัว ด้านครอบครัว และด้านสิ่งแวดล้อมในโรงเรียนกับมโนภาพแห่งตน โดยใช้ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (The Pearson Product Moment Correlation Coefficient) เพื่อทดสอบสมมติฐานข้อ 1

3.2 วิเคราะห์องค์ประกอบด้านส่วนตัว ด้านครอบครัว และด้านสิ่งแวดล้อมในโรงเรียนที่มีอิทธิพลต่อมโนภาพแห่งตน โดยใช้การวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ (Stepwise Multiple Regression Analysis) เพื่อทดสอบสมมติฐานข้อที่ 2

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิเคราะห์ข้อมูลและแปลความหมายผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ เพื่อจะให้เกิดความเข้าใจตรงกันในการแปลผลการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยได้กำหนดสัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลครั้งนี้ ดังต่อไปนี้

สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

$\bar{X}$	แทน	ค่าเฉลี่ย
S	แทน	ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน
N	แทน	จำนวนกลุ่มตัวอย่าง
df	แทน	ชั้นแห่งความเป็นอิสระ (Degrees of Freedom)
SS	แทน	ผลบวกกำลังสองของคะแนนแต่ละตัว
MS	แทน	ค่าเฉลี่ยกำลังสองของคะแนนแต่ละตัว
R	แทน	ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณ
R^2	แทน	กำลังสองของค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณ
SE	แทน	ความคาดเคลื่อนมาตรฐานในการพยากรณ์
SE_b	แทน	ความคาดเคลื่อนมาตรฐานของสัมประสิทธิ์ของตัวพยากรณ์
b	แทน	ค่าสัมประสิทธิ์ของตัวพยากรณ์
β	แทน	ค่าสัมประสิทธิ์ของตัวพยากรณ์ซึ่งพยากรณ์อยู่ในรูปของคะแนนมาตรฐาน
a	แทน	ค่าคงที่ของสมการพยากรณ์ในรูปคะแนนดิบ
$\hat{Y}$	แทน	ค่าสมการพยากรณ์ที่แทนค่าในรูปคะแนนดิบ
Z	แทน	ค่าสมการพยากรณ์ที่แทนค่าในรูปคะแนนมาตรฐาน
Y	แทน	มโนภาพแห่งตน
X_1	แทน	เพศชาย
X_2	แทน	เพศหญิง
X_3	แทน	ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4
X_4	แทน	ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5
X_5	แทน	ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6
X_6	แทน	บิดามารดาอยู่ด้วยกัน

X_7	แทน	บิดามารดาหย่าร้างกัน
X_8	แทน	มารดาถึงแก่กรรม
X_9	แทน	บิดาถึงแก่กรรม
X_{10}	แทน	บุคลิกภาพ
X_{11}	แทน	ความเป็นผู้นำ
X_{12}	แทน	สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับบิดา มารดา
X_{13}	แทน	สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับครู
X_{14}	แทน	สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อน

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. วิเคราะห์ข้อมูลทั่วไป โดยการคิดค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
2. วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบด้านส่วนตัว ด้านครอบครัว และด้านสิ่งแวดล้อมแวดล้อมในโรงเรียนกับมโนภาพแห่งตนของนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 โรงเรียนบ้านนาวา กิ่งอำเภอช้างกลาง จังหวัดนครศรีธรรมราช
3. วิเคราะห์องค์ประกอบด้านส่วนตัว ด้านครอบครัว และด้านสิ่งแวดล้อมในโรงเรียนที่มีอิทธิพลต่อมโนภาพแห่งตนของนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 โรงเรียนบ้านนาวา กิ่งอำเภอช้างกลาง จังหวัดนครศรีธรรมราช

การเสนอผลการศึกษาค้นคว้า

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยเสนอผลการศึกษาค้นคว้าตามลำดับ ดังนี้

ตอนที่ 1 จำนวนร้อยละของนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 โดยจำแนกตามเพศ ระดับชั้น และสถานภาพสมรสของบิดามารดา

ตอนที่ 2 ค่าเฉลี่ยและค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานขององค์ประกอบ ได้แก่ บุคลิกภาพ ความเป็นผู้นำ สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับบิดา มารดา สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับครู และสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อน

ตอนที่ 3 ผลการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบด้านส่วนตัว ด้านครอบครัว และด้านสิ่งแวดล้อมในโรงเรียนกับมโนภาพแห่งตนของนักเรียน โดยใช้ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (The Pearson Product Moment Correlation Coefficient)

ตอนที่ 4 ผลการวิเคราะห์เพื่อค้นหาตัวพยากรณ์ที่สามารถพยากรณ์มโนภาพแห่งตนของนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 โรงเรียนบ้านนาวา กิ่งอำเภอช้างกลาง จังหวัดนครศรีธรรมราช โดยใช้การวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ (Stepwise Multiple Regression Analysis)

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยเสนอผลการศึกษาค้นคว้าตามลำดับ ดังนี้

ตอนที่ 1 จำนวนร้อยละของนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 โดยจำแนกตามเพศ ระดับชั้น และสถานภาพของบิดามารดา ดังแสดงในตาราง 1

ตาราง 1 แสดงจำนวน ร้อยละของนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 โดยจำแนกตามเพศ ระดับชั้น และสถานภาพของบิดามารดา

ปัจจัย	ระดับองค์ประกอบ	จำนวน	ร้อยละ
1.เพศ	หญิง	147	51.90
	ชาย	136	48.10
	รวม	283	100.00
2.ระดับชั้น	ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4	119	42.00
	ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5	85	30.00
	ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6	79	27.90
	รวม	283	100.00
3.สถานภาพ สมรสของบิดา มารดา	บิดามารดาอยู่ด้วยกัน	230	81.30
	บิดามารดาหย่าร้างกัน	43	15.20
	มารดาถึงแก่กรรม	7	2.50
	บิดาถึงแก่กรรม	3	1.10
	รวม	283	100.00

จากตาราง 1 พบว่าองค์ประกอบด้านเพศ เป็นหญิงมากกว่าเพศชาย คิดเป็นร้อยละ 51.90 และ 48.10 ตามลำดับ

กลุ่มตัวอย่างกำลังศึกษาชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 จำนวน 119 คน คิดเป็นร้อยละ 42.00 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 จำนวน 85 คน คิดเป็นร้อยละ 30.00 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 79 คน คิดเป็นร้อยละ 27.90

สถานภาพครอบครัวของกลุ่มตัวอย่างที่บิดามารดาอยู่ด้วยกัน จำนวน 230 คน คิดเป็นร้อยละ 81.30 บิดามารดาหย่าร้างกัน จำนวน 43 คน คิดเป็นร้อยละ 15.20 มารดาถึงแก่กรรม จำนวน 7 คน คิดเป็นร้อยละ 2.50 บิดาถึงแก่กรรม จำนวน 3 คน คิดเป็นร้อยละ 1.10

ตอนที่ 2 ค่าเฉลี่ยและค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานขององค์ประกอบ ได้แก่ บุคลิกภาพ ความเป็นผู้นำ สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับบิดา มารดา สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับครู และสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อน ดังแสดงในตาราง 2

ตาราง 2 แสดงค่าเฉลี่ยและค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานขององค์ประกอบ ได้แก่ บุคลิกภาพ ความเป็นผู้นำ สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับบิดา มารดา สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับครู สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อน และมโนภาพแห่งตน

องค์ประกอบ	$\bar{X}$	S	การแปลผล
1. บุคลิกภาพ	3.22	.06	แสดงตัว
2. ความเป็นผู้นำ	3.42	.05	ปานกลาง
3. สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับบิดา มารดา	3.61	.05	ดีพอใช้
4. สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับครู	3.50	.10	ดีพอใช้
5. สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อน	3.21	.15	ดีพอใช้
6. มโนภาพแห่งตน	2.22	.61	ดีพอใช้

จากตาราง 2 พบว่า นักเรียนช่วงชั้นที่ 2 มีองค์ประกอบบุคลิกภาพอยู่ในระดับแสดงตัว องค์ประกอบความเป็นผู้นำอยู่ในระดับปานกลาง องค์ประกอบสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับบิดา มารดาอยู่ในระดับดีพอใช้ องค์ประกอบสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับครูอยู่ในระดับดีพอใช้ องค์ประกอบสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อนอยู่ในระดับดีพอใช้ และมโนภาพแห่งตนอยู่ในระดับดีพอใช้

ตอนที่ 3 ผลการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบด้านส่วนตัว ด้านครอบครัว ด้านสิ่งแวดล้อมในโรงเรียนกับมโนภาพแห่งตนของนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 โรงเรียนบ้านนาวา กิ่งอำเภอช้างกลาง จังหวัดนครศรีธรรมราช ดังแสดงในตารางที่ 3

ตาราง 3 แสดงความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบที่เกี่ยวข้องกับในภาพแหล่งตุนของนักเรียนชั้นที่ 2 โรงเรียนบ้านนาวกา กิ่งอำเภอบ้านนาวกา

จังหวัดนครศรีธรรมราช

ตัวแปร	X ₁	X ₂	X ₃	X ₄	X ₅	X ₆	X ₇	X ₈	X ₉	X ₁₀	X ₁₁	X ₁₂	X ₁₃	X ₁₄	Y
X ₁	1.000	-1.000	-.126*	-.172*	.315**	.074	-.085	.017	-.003	.012	.035	-.188**	-.160**	-.014	.095
X ₂		1.000	.126*	.172**	-.315**	-.074	.085	-.017	.003	-.012	-.035	.188**	.160**	.014	-.95
X ₃			1.000	-.558**	-.530**	.076	-.042	-.090	.014	.085	-.083	-.043	-.019	-.069	.008
X ₄				1.000	-.408**	-.020	.023	-.005	.037	-.006	.017	.176**	.166**	-.004	-.189**
X ₅					1.000	-.063	.022	.104	-.053	-.087	.074	-.133*	-.150*	.080	.185**
X ₆						1.000	-.914**	-.344**	.039	-.075	.054	-.066	-.053	.095	.063
X ₇							1.000	-.067	-.036	.072	-.049	.036	.032	-.103	-.108
X ₈								1.000	-.013	.018	-.019	.079	.056	.003	.005
X ₉									1.000	-.026	-.005	-.002	-.055	-.017	.036
X ₁₀										1.000	.576**	.372**	.494**	.476**	.281**
X ₁₁											1.000	.448*	.461**	.606**	.284**
X ₁₂												1.000	.723**	.401**	-.012
X ₁₃													1.000	.440**	.033
X ₁₄														1.000	.401**
Y															1.000

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตาราง 3 พบว่า องค์ประกอบที่มีความสัมพันธ์ทางบวกกับมโนภาพแห่งตนของนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 โรงเรียนบ้านนาวา กิ่งอำเภอช้างกลาง จังหวัดนครศรีธรรมราช อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .01 พบว่ามีองค์ประกอบ 4 องค์ประกอบ ได้แก่ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 (X_5) บุคลิกภาพ (X_{10}) ความเป็นผู้นำ (X_{11}) และสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อน (X_{14})

องค์ประกอบที่มีความสัมพันธ์ทางลบกับมโนภาพแห่งตนของนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 โรงเรียนบ้านนาวา กิ่งอำเภอช้างกลาง จังหวัดนครศรีธรรมราช อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .01 พบว่ามีจำนวน 1 องค์ประกอบ คือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 (X_4)

และพบว่ามีองค์ประกอบที่ไม่มีความสัมพันธ์กับมโนภาพแห่งตนของนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 โรงเรียนบ้านนาวา กิ่งอำเภอช้างกลาง จังหวัดนครศรีธรรมราช มีจำนวน 9 องค์ประกอบ ได้แก่ เพศชาย (X_1) เพศหญิง (X_2) นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 (X_3) บิดามารดาอยู่ร่วมกัน (X_6) บิดามารดาหย่าร้างกัน (X_7) มารดาถึงแก่กรรม (X_8) บิดาถึงแก่กรรม (X_9) สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับบิดา มารดา (X_{12}) และสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับครู (X_{13})

ตอนที่ 4 ผลการวิเคราะห์เพื่อค้นหาตัวพยากรณ์ที่สามารถพยากรณ์มโนภาพแห่งตนของนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 โรงเรียนบ้านนาวา กิ่งอำเภอช้างกลาง จังหวัดนครศรีธรรมราช โดยใช้การวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ (Stepwise Multiple Regression Analysis) ดังแสดงในตาราง 4

ตาราง 4 แสดงการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ ขององค์ประกอบที่ส่งผลต่อมโนภาพแห่งตนของนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 โรงเรียนบ้านนาวา กิ่งอำเภอช้างกลาง จังหวัดนครศรีธรรมราช

แหล่งความแปรปรวน	df	SS	MS	F
Regression	3	3.484	.697	19.958**
Residual	274	9.497	.035	
Total	277	12.981		

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตาราง 4 ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวน พบว่า มโนภาพแห่งตนของนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 โรงเรียนบ้านนาวา กิ่งอำเภอช้างกลาง จังหวัดนครศรีธรรมราช มีความสัมพันธ์เชิงเส้นตรงกับองค์ประกอบ 4 องค์ประกอบ อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .01 ซึ่งสามารถสร้างสมการพยากรณ์เชิงเส้นตรงได้ จึงได้คำนวณหาค่าสัมประสิทธิ์สัมพันธพหุคูณ ดังแสดงในตาราง 5

ตารางที่ 5 แสดงองค์ประกอบที่สามารถพยากรณ์มโนภาพแห่งตนของนักเรียนช่วงชั้นที่ 2

โรงเรียนบ้านนาวา กิ่งอำเภอช้างกลาง จังหวัดนครศรีธรรมราช โดยใช้วิธีการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณ (Stepwise Multiple Regression Analysis)

ตัวแปร	b	SE _b	β	R	R ²	F
X ₁₄	.165	.072	.407	.409	.164	55.377**
X ₁₄ X ₁₀	.138	.025	.202	.485	.227	28.159**
X ₁₄ X ₁₀ X ₁₂	-.096	.024	-.244	.518	.255	19.958**

R = .518

R² = .255

SE_b = .186

a = 1.532

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตาราง 5 พบว่าองค์ประกอบที่สามารถพยากรณ์ มโนภาพแห่งตนของนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 โดยเรียงลำดับจากตัวพยากรณ์ที่ส่งผลมากที่สุดไปหาน้อยที่สุด มีจำนวน 3 องค์ประกอบ ได้แก่ สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อน(X₁₄) บุคลิกภาพ(X₁₀) และสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับบา มารดา(X₁₂) ซึ่งองค์ประกอบทั้ง 3 องค์ประกอบนี้สามารถร่วมกันพยากรณ์มโนภาพแห่งตนของนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 โรงเรียนบ้านนาวา กิ่งอำเภอช้างกลาง จังหวัดนครศรีธรรมราชได้ร้อยละ 25.5 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และได้หาค่าสัมประสิทธิ์ของตัวพยากรณ์มาเขียนเป็นสมการ ได้ดังนี้

สมการพยากรณ์มโนภาพแห่งตนของนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 โรงเรียนบ้านนาวา กิ่งอำเภอช้างกลาง จังหวัดนครศรีธรรมราชในรูปคะแนนดิบ ได้แก่

$$\hat{Y} = 1.532 + .165 X_{14} + .138 X_{10} - .096 X_{12}$$

สมการพยากรณ์ในภาพแท่งตนของนักเรียนวงชั้นที่ 2 โรงเรียนบ้านนาวา
กิ่งอำเภอช้างกลาง จังหวัดนครศรีธรรมราชในรูปคะแนนมาตรฐาน ได้แก่

$$Z = .407 X_{14} + .202 X_{10} - .244 X_{12}$$

บทที่ 5

สรุปผล อภิปราย และข้อเสนอแนะ

ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า

ในการวิจัยครั้งนี้ได้ตั้งความมุ่งหมายไว้ดังนี้

1. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบด้านส่วนตัว ด้านครอบครัว และด้านสิ่งแวดล้อมในโรงเรียนกับมโนภาพแห่งตนของนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 โรงเรียนบ้านนาวา กิ่งอำเภอช้างกลาง จังหวัดนครศรีธรรมราช
2. เพื่อศึกษาองค์ประกอบด้านส่วนตัว ด้านครอบครัว และด้านสิ่งแวดล้อมในโรงเรียนที่มีอิทธิพลต่อมโนภาพแห่งตนของนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 โรงเรียนบ้านนาวา กิ่งอำเภอช้างกลาง จังหวัดนครศรีธรรมราช
3. เพื่อสร้างสมการพยากรณ์องค์ประกอบที่มีอิทธิพลต่อมโนภาพแห่งตนของนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 ของโรงเรียนบ้านนาวา กิ่งอำเภอช้างกลาง จังหวัดนครศรีธรรมราช

สมมุติฐานในการศึกษาค้นคว้า

1. องค์ประกอบด้านส่วนบุคคล ด้านครอบครัว และสิ่งแวดล้อมในโรงเรียนมีความสัมพันธ์กับมโนภาพแห่งตนของนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 โรงเรียนบ้านนาวา กิ่งอำเภอช้างกลาง จังหวัดนครศรีธรรมราช
2. องค์ประกอบด้านส่วนตัว ด้านครอบครัว และด้านสิ่งแวดล้อมในโรงเรียน มีอิทธิพลต่อมโนภาพแห่งตนของนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 โรงเรียนบ้านนาวา กิ่งอำเภอช้างกลาง จังหวัดนครศรีธรรมราช

วิธีการดำเนินการศึกษาค้นคว้า

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ เป็นนักเรียนที่กำลังศึกษาอยู่ในช่วงชั้นที่ 2 ของโรงเรียนบ้านนาวา กิ่งอำเภอช้างกลาง จังหวัดนครศรีธรรมราช จำนวนทั้งสิ้น 283 คน เป็นนักเรียนชาย 136 คน และนักเรียนหญิง 147 คน ซึ่งใช้เป็นกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าในครั้งนี้ คือ แบบสอบถามองค์ประกอบที่มีอิทธิพลต่อมโนภาพแห่งตน ซึ่งแบ่งออกเป็น 7 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 แบบสอบถามข้อมูลส่วนตัว ได้แก่ เพศ ระดับชั้น และสถานภาพสมรสของบิดามารดา

ตอนที่ 2 แบบสอบถามบุคลิกภาพ เป็นแบบสอบถามชนิดมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ตามแบบของลิเคอร์ท (Likert) มี 5 ระดับ จำนวน 17 ข้อ มีค่า t ระหว่าง 2.059 – 6.267 ได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .8701

ตอนที่ 3 แบบสอบถามความเป็นผู้นำ เป็นแบบสอบถามชนิดมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ตามแบบของลิเคอร์ท (Likert) มี 5 ระดับ จำนวน 19 ข้อ มีค่า t ระหว่าง 2.026 – 6.410 ได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .8126

ตอนที่ 4 แบบสอบถามสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับบิดา มารดาเป็นแบบสอบถามชนิดมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ตามแบบของลิเคอร์ท (Likert) มี 5 ระดับ จำนวน 28 ข้อ มีค่า t ระหว่าง 3.303 – 7.856 ได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .8478

ตอนที่ 5 แบบสอบถามสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับครูเป็นแบบสอบถามชนิดมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ตามแบบของลิเคอร์ท (Likert) มี 5 ระดับ จำนวน 21 ข้อ มีค่า t ระหว่าง 2.200 – 13.535 ได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .7476

ตอนที่ 6 แบบสอบถามสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อนเป็นแบบสอบถามชนิดมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ตามแบบของลิเคอร์ท (Likert) มี 5 ระดับ จำนวน 7 ข้อ มีค่า t ระหว่าง 2.068 – 7.297 ได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .6675

ตอนที่ 7 แบบสอบถามมโนภาพแห่งตนเป็นแบบสอบถามชนิดมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ตามแบบของลิเคอร์ท (Likert) มี 3 ระดับ จำนวน 16 ข้อ มีค่า t ระหว่าง 2.105 – 8.107 ได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .7769

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ผู้วิจัยขอหนังสือจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อไปขออนุญาตและขอความร่วมมือในการตอบแบบสอบถามจากผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านนาวา กิ่งอำเภอช้างกลาง จังหวัดนครศรีธรรมราช

2. ผู้วิจัยนำหนังสือขอความอนุเคราะห์ในการตอบแบบสอบถามไปขออนุญาตคณะครูฝ่ายแนะแนว และครูฝ่ายปกครอง โรงเรียนบ้านนาวา กิ่งอำเภอช้างกลาง จังหวัดนครศรีธรรมราช

3. ผู้วิจัยนำแบบสอบถามไปให้นักเรียนจำนวน 283 ฉบับตอบ ระหว่างวันที่ 7 มีนาคม 2548 - 11 มีนาคม 2548 และนำแบบสอบถามที่ได้รับคืนมาครบทุกฉบับตรวจสอบความสมบูรณ์ปรากฏว่าสมบูรณ์ทุกฉบับแล้วจึงนำมาตรวจให้คะแนน และวิเคราะห์เพื่อทดสอบสมมติฐานต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูล

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้คอมพิวเตอร์โปรแกรม SPSS ดังนี้ คือ

1. วิเคราะห์ข้อมูลทั่วไป โดยการคิดค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
2. วิเคราะห์หาความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบด้านส่วนตัว ด้านครอบครัว และด้านสิ่งแวดล้อมในโรงเรียนกับมโนภาพแห่งตน โดยใช้ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (The Pearson Product Moment Correlation Coefficient)
3. วิเคราะห์องค์ประกอบด้านส่วนตัว ด้านครอบครัว และด้านสิ่งแวดล้อมในโรงเรียนที่มีอิทธิพลต่อมโนภาพแห่งตนโดยใช้การวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ (Stepwise Multiple Regression Analysis)

สรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูลมีดังนี้

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลมีดังนี้

1. องค์ประกอบที่มีความสัมพันธ์ทางบวกกับมโนภาพแห่งตนของนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 โรงเรียนบ้านนาวา ถึงอำเภอช้างกลาง จังหวัดนครศรีธรรมราช อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 พบว่ามีจำนวน 4 องค์ประกอบ ได้แก่ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 (X_5) บุคลิกภาพ (X_{10}) ความเป็นผู้นำ (X_{11}) และสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อน (X_{14})
2. องค์ประกอบที่มีความสัมพันธ์ทางลบกับมโนภาพแห่งตนของนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 โรงเรียนบ้านนาวา ถึงอำเภอช้างกลาง จังหวัดนครศรีธรรมราช อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 มีจำนวน 1 องค์ประกอบ คือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 (X_4)
3. องค์ประกอบที่ไม่มีความสัมพันธ์กับมโนภาพแห่งตนของนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 โรงเรียนบ้านนาวา ถึงอำเภอช้างกลาง จังหวัดนครศรีธรรมราช มีจำนวน 9 องค์ประกอบ ได้แก่ เพศชาย (X_1) เพศหญิง (X_2) นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 (X_3) บิดามารดาอยู่ร่วมกัน (X_6) บิดา

มารดาหย่าร้างกัน (X_7) มารดาถึงแก่กรรม (X_8) บิดาถึงแก่กรรม (X_9) สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับบิดา มารดา (X_{12}) และสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับครู (X_{13})

4. องค์ประกอบที่สามารถพยากรณ์ มโนภาพแห่งตนของนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 โรงเรียนบ้านนาหวา กิ่งอำเภอช้างกลาง จังหวัดนครศรีธรรมราช อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยเรียงลำดับจากตัวพยากรณ์ที่ส่งผลมากที่สุดไปหาน้อยที่สุด มีจำนวน 3 องค์ประกอบ ได้แก่ สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อน(X_{14}) บุคลิกภาพ(X_{10}) สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับบิดา มารดา(X_{12}) ซึ่งองค์ประกอบทั้ง 3 องค์ประกอบนี้สามารถร่วมกันพยากรณ์มโนภาพแห่งตนของนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 โรงเรียนบ้านนาหวา กิ่งอำเภอช้างกลาง จังหวัดนครศรีธรรมราชได้ร้อยละ 25.5

5. สมการพยากรณ์มโนภาพแห่งตนของนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 โรงเรียนบ้านนาหวา กิ่งอำเภอช้างกลาง จังหวัดนครศรีธรรมราช ได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 รายละเอียดดังนี้

5.1 สมการพยากรณ์มโนภาพแห่งตนของนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 โรงเรียนบ้านนาหวา กิ่งอำเภอช้างกลาง จังหวัดนครศรีธรรมราชในรูปคะแนนดิบ ได้แก่

$$\hat{Y} = 1.532 + .165 X_{14} + .138 X_{10} - .096 X_{12}$$

5.2 สมการพยากรณ์มโนภาพแห่งตนของนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 โรงเรียนบ้านนาหวา กิ่งอำเภอช้างกลาง จังหวัดนครศรีธรรมราชในรูปคะแนนมาตรฐาน ได้แก่

$$Z = .407 X_{14} + .202 X_{10} - .244 X_{12}$$

อภิปรายผลการศึกษาค้นคว้า

จากการวิเคราะห์ข้อมูลที่สรุปข้างต้น พบว่า

1. องค์ประกอบที่มีความสัมพันธ์ทางบวกกับมโนภาพแห่งตนของนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 โรงเรียนบ้านนาหวา กิ่งอำเภอช้างกลาง จังหวัดนครศรีธรรมราช อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 พบว่ามีจำนวน 4 องค์ประกอบ ได้แก่ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 (X_5) บุคลิกภาพ (X_{10}) ความเป็นผู้นำ (X_{11}) และสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อน (X_{14}) ซึ่งอภิปรายผลได้ดังนี้

1.1 นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มีความสัมพันธ์ทางบวกกับมโนภาพแห่งตนของนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 โรงเรียนบ้านนาหวา กิ่งอำเภอช้างกลาง จังหวัดนครศรีธรรมราช อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 แสดงว่านักเรียนที่กำลังศึกษาอยู่ในชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มีมโนภาพแห่งตนดี ทั้งนี้เพราะนักเรียนที่ใกล้จะประสบความสำเร็จทางการศึกษา มีความภาคภูมิใจในตนเองและพึงพอใจในตนเองเพิ่มขึ้น ประกอบกับนักเรียนที่เรียนก่อนอายุจริง ถึงแม้จะอยู่ในช่วงอายุเดียวกันกับเพื่อนที่อยู่ในชั้นปีที่ต่ำกว่า แต่แสดงให้เห็นว่า นักเรียนที่เรียนในชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มีวุฒิภาวะต่อตนเองดีกว่า ซึ่งจะไปสัมพันธ์กับปัจจัยอื่นๆ ที่ส่งผลต่อมโน

ภาพแห่งตน เช่น ประสบการณ์ในวัยเด็ก สอดคล้องกับสุพัฒศรี ชุมทรัพย์ (2545 : 61) ที่ได้ทำการวิจัยพัฒนาการทางจริยธรรมของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาและพบว่า นักเรียนในระดับมัธยมศึกษาปีที่ 2 และมัธยมศึกษาปีที่ 5 มีพัฒนาการทางจริยธรรมแตกต่างกัน

1.2 บุคลิกภาพมีความสัมพันธ์ทางบวกกับมโนภาพแห่งตนของนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 โรงเรียนบ้านนาหว้า กิ่งอำเภอวังกลาง จังหวัดนครศรีธรรมราช อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 แสดงว่า นักเรียนที่มีบุคลิกภาพแสดงตัวมีมโนภาพแห่งตนดี ทั้งนี้เพราะบุคลิกภาพแบบแสดงตัวทำให้บุคคลเป็นคนร่าเริงแจ่มใส กล้าที่จะเผชิญกับปัญหาและกล้าที่จะแสดงออก ดังที่นิพนธ์ แจ่มเยี่ยม (2519) กล่าวว่า บุคคลที่มีบุคลิกภาพแบบแสดงตัว หมายถึง ลักษณะที่บุคคลแสดงออกด้วยการสนใจคนอื่น และโลกภายนอก ไม่ค่อยห่วงตนเอง ชอบความสนุกสนาน รื่นเริง และการสมาคม ปรับตัวให้เข้ากับสถานการณ์ใหม่ ๆ ได้ง่าย เป็นคนกล้าหาญ ร่าเริง ทำอะไรมีจุดมุ่งหมาย มองโลกในแง่ดีและเป็นคนแสดงอารมณ์และความรู้สึกอย่างเปิดเผย

1.3 ความเป็นผู้นำมีความสัมพันธ์ทางบวกกับมโนภาพแห่งตนของนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 โรงเรียนบ้านนาหว้า กิ่งอำเภอวังกลาง จังหวัดนครศรีธรรมราช อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 แสดงว่านักเรียนที่มีความเป็นผู้นำสูง มีมโนภาพแห่งตนดี ทั้งนี้เพราะผู้นำเป็นบุคคลที่คิดเกี่ยวกับตัวเอง รู้จักตนเองว่า "ฉันเป็นใคร" และ "ฉันมีความสัมพันธ์กับคนอื่นอย่างไร มากน้อยเพียงไหน" มากกว่าผู้ตาม ฮอฟแมน (นรินทร์ แจ่มจำรัส. 2527 : 30 ; อ้างอิงจาก Hoffman. 1978) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างลักษณะความเป็นผู้นำกับมโนภาพแห่งตนพบว่า บุคคลที่มีความเป็นผู้นำสูง ย่อมจะมีมโนภาพแห่งตนสูง ผลนี้สนับสนุนผลการวิจัยของสิทธิโชค วรานุสันติกุล (2514: 43 – 46) ที่พบว่ากลุ่มตัวอย่างที่มีลักษณะความเป็นผู้นำสูงมีตนตามอัตภาพสูงกว่ากลุ่มที่มีลักษณะความเป็นผู้นำต่ำและเป็นไปตามสมมุติฐาน ผลการศึกษานี้ทำให้พอจะเชื่อถือได้ว่า ผู้นำ มีการรับรู้และยอมรับตนเองมากกว่าผู้ตาม ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของฟลาเฮอร์ตี้ (Flaherty, 1967: 377 – 378) ที่ศึกษาเรื่องบุคลิกภาพของผู้นำและการยอมรับตนเองพบว่าผู้นำมีการยอมรับตนเองและมีความเข้มแข็งมากกว่าผู้ที่ไม่เป็นผู้นำ นั่นคือ ผู้นำจะมองและคิดเกี่ยวกับตนเองได้ใกล้เคียงกับสภาพความเป็นจริง เช่น รับรู้ว่า "ฉันเป็นใคร" "ฉันมีความสามารถเพียงใด" "ฉันต้องการอะไร" และ "ฉันมีความสัมพันธ์กับผู้อื่นอย่างไร" ได้ดีกว่าผู้ตาม

1.4 สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อนมีความสัมพันธ์ทางบวกกับมโนภาพแห่งตนของนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 โรงเรียนบ้านนาหว้า กิ่งอำเภอวังกลาง จังหวัดนครศรีธรรมราช อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 แสดงว่า นักเรียนที่มีสัมพันธภาพดีกับเพื่อน มีมโนภาพแห่งตนดี ทั้งนี้เพราะนักเรียนทุกคนถือว่า การได้รับการยอมรับจากกลุ่มเป็นรางวัลที่มีค่าและสำคัญที่สุด นักเรียนจึงให้ความสำคัญกับกลุ่มเพื่อนในวัยเดียวกันมาก ด้วยการเอาใจเพื่อนและประพฤติตาม

อย่างเพื่อน รวมทั้งรับเอาแนวความคิด ทักษะคิด ตลอดจนแบบแผนของกลุ่มมาปฏิบัติ เพียงเพื่อให้ได้รับการยอมรับ (พรรณวดี จันทราช . 2544: 25- 26) สุทธาสินี ใจเย็น (2545: 45) กล่าวสนับสนุนความสำคัญของเพื่อนว่า เพื่อนสามารถช่วยทำให้นักศึกษามีความมั่นใจ และพอใจในตนเองยิ่งขึ้น

2. องค์ประกอบที่มีความสัมพันธ์ทางลบกับมโนภาพแห่งตนของนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 โรงเรียนบ้านนาวา กิ่งอำเภอช้างกลาง จังหวัดนครศรีธรรมราช อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 มีจำนวน 1 องค์ประกอบ คือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 (X_4) ซึ่งอภิปรายผลได้ดังนี้

นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 มีความสัมพันธ์ทางลบกับมโนภาพแห่งตนของนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 โรงเรียนบ้านนาวา กิ่งอำเภอช้างกลาง จังหวัดนครศรีธรรมราช อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .01 แสดงว่า นักเรียนที่กำลังศึกษาในชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 มีมโนภาพแห่งตนไม่ดี ทั้งนี้เพราะสภาพแวดล้อมรวมถึงประสบการณ์ที่นักเรียนกำลังประสบอยู่ ดำเนินไปตามปกติ นักเรียนจึงไม่กระตือรือร้นที่จะมองตนเอง นักเรียนไม่พึงพอใจในสภาพที่เป็นอยู่ ปรับตัวเข้ากับสถานที่ รูปแบบการศึกษา เพื่อน อาจารย์ ไม่ได้ หรือทำได้ไม่ดี มีแรงกดดันจากครอบครัว หรือผู้ใกล้ชิด ประกอบกับการศึกษาในชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 แม้ว่านักเรียนจะผ่านพ้นช่วงเวลาของการปรับตัวสำหรับการเป็นนักเรียนใหม่แล้ว แต่ก็อาจจะยังมองไม่เห็นอนาคต ยังไม่รู้จักตนเองทำให้มีมโนภาพแห่งตนไม่ดี

3. องค์ประกอบที่ไม่มีความสัมพันธ์กับมโนภาพแห่งตนของนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 โรงเรียนบ้านนาวา กิ่งอำเภอช้างกลาง จังหวัดนครศรีธรรมราช มีจำนวน 9 องค์ประกอบ ได้แก่ เพศชาย (X_1) เพศหญิง (X_2) นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 (X_3) บิดามารดาอยู่ร่วมกัน (X_6) บิดามารดาหย่าร้างกัน (X_7) มารดาถึงแก่กรรม (X_8) บิดาถึงแก่กรรม (X_9) สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับบิดา มารดา (X_{12}) และสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับครู (X_{13}) ซึ่งอภิปรายผลได้ดังนี้

3.1 เพศชาย ไม่มีความสัมพันธ์กับมโนภาพแห่งตนของนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 โรงเรียนบ้านนาวา กิ่งอำเภอช้างกลาง จังหวัดนครศรีธรรมราช แสดงว่า นักเรียนชายบางคนมีมโนภาพแห่งตนดี ทั้งนี้เพราะเด็กชายจะมีความตื้อดิ่งและชอบทำในสิ่งที่ตนเองคิดว่าเหมาะสมสำหรับตน บางครั้งอาจจะออกนอกกลุ่มออกไปบ้าง ผู้ปกครองก็ไม่เห็นว่าเป็นเรื่องเสียหายอะไรมากนัก และสังคมไทยเป็นสังคมที่ปลูกฝังให้ผู้ชายเป็นช้างเท้าหน้า ผู้หญิงเป็นช้างเท้าหลัง จึงทำให้ผู้ชายกล้าคิด กล้าทำมากกว่าผู้หญิง และผู้หญิงจะเป็นฝ่ายคล้อยตามผู้อื่นได้ง่าย มากกว่าผู้ชาย

นักเรียนชายบางคนมีมโนภาพแห่งตนไม่ดี ทั้งนี้เพราะถูกเลี้ยงอย่างทะนุถนอมมากเกินไป ส่งผลให้นักเรียนไม่เป็นตัวของตัวเอง ต้องทำอะไรให้ทุกอย่าง หรือบางครั้งผู้ปกครองก็จะวางแผนการดำเนินชีวิตให้เลย ส่งผลให้นักเรียนไม่มีความเป็นตัวของตัวเอง ไม่กล้าคิด ไม่กล้าเสี่ยง จึงทำให้มีมโนภาพแห่งตนไม่ดี

3.2 เพศหญิง ไม่มีความสัมพันธ์กับมโนภาพแห่งตนของนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 โรงเรียนบ้านนาหว้า กิ่งอำเภอลำดวน จังหวัดนครราชสีมา แสดงว่า นักเรียนหญิงบางคนมีมโนภาพแห่งตนดี ทั้งนี้เพราะนักเรียนหญิงมีความคิดเห็นต่อตนเองเกี่ยวกับความมั่นใจและความเชื่อในการสร้างสัมพันธภาพกับผู้อื่น บุคคลที่สามารถจะปรับตัวได้ดีต้องเป็นบุคคลที่สามารถเข้าใจตนเอง สร้างความสัมพันธ์กับบุคคลอื่นได้ดี มีทัศนคติที่ดีต่อบุคคลอื่นและเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ของสังคมได้ดี และเด็กหญิงมีความเข้มแข็งเหมือนเช่นผู้ชาย กล้าคิด กล้าแสดงออก กล้าที่จะเสี่ยงกับสิ่งต่าง ๆ ได้อย่างดี ส่งผลให้มีความเป็นตัวของตัวเอง และรับรู้ในความสามารถของตนเองได้ดียิ่งขึ้น รวมถึงการที่เด็กหญิงถูกเลี้ยงให้อยู่ในโอวาทของพ่อแม่ ให้มีความสงบเสถียร เป็นผู้มีความประพฤติเรียบร้อย ถูกต้องเหมาะสมเป็นไปตามระเบียบวินัยแบบแผนอยู่ในกรอบของสังคม ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ การ์ริสัน (Garrison. 1965 : 40) ที่ว่า เด็กหญิงมีความสัมพันธ์กับสิ่งต่าง ๆ มั่นคงกว่าเด็กชาย และเด็กหญิงพยายามทำตามกฎเกณฑ์ที่ผู้ใหญ่มุ่งไว้ให้เป็นเด็กดี

นักเรียนหญิงบางคนถูกปลูกฝังให้เป็นช่างเท้าหลัง ทำให้นักเรียนเกิดการคล้อยตามผู้อื่น มากกว่าที่จะมีความคิด คือไม่ยอมรับรู้ถึงความสามารถของตนเอง ถึงแม้ว่าในปัจจุบันผู้หญิงจะมีบทบาทอย่างมากในสังคมแล้วก็ตาม แต่ถึงอย่างไรสังคมไทยก็ชอบที่จะให้ผู้หญิงเป็นคนอ่อน สอนง่าย เรียบร้อย ไม่ก้าวร้าว ส่งผลให้นักเรียนหญิงไม่กล้าแสดงความคิดเห็น ไม่กล้าแสดงออกมาก เพราะจะถูกมองว่าเป็นคนก้าวร้าว ผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับแนวคิดของอารี พันธุ์มณี (2542:38-39) กล่าวว่า วัฒนธรรมมีส่วนสำคัญในการกำหนดบทบาทของหญิงและชาย ให้แตกต่างกัน เช่น บางวัฒนธรรมถือว่าชายเป็นช่างเท้าหน้า หญิงเป็นช่างเท้าหลัง เป็นต้นจึงทำให้มีมโนภาพแห่งตนไม่ดี

3.3 นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ไม่มีความสัมพันธ์กับมโนภาพแห่งตนของนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 โรงเรียนบ้านนาหว้า กิ่งอำเภอลำดวน จังหวัดนครราชสีมา แสดงว่า นักเรียนที่กำลังศึกษาอยู่ในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 บางคนมีมโนภาพแห่งตนดี ทั้งนี้เพราะนักเรียนกำลังเป็นวัยรุ่น นักเรียนมีเอกลักษณ์เป็นของตนเอง นักเรียนมีความพึงพอใจในการเข้าศึกษา ผู้ปกครองสนับสนุน มีเพื่อนดี มีสัมพันธภาพที่ดีกับครู จึงทำให้นักเรียนมีการรับรู้ตนเองได้ดี

นักเรียนที่กำลังศึกษาในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 บางคนมีมโนภาพแห่งตนไม่ดี ทั้งนี้เพราะนักเรียนยังหาเอกลักษณ์ของตนเองยังไม่พบ เลยส่งผลให้นักเรียนต้องคล้อยตามคนอื่น อยู่ตลอดเวลา รวมถึงนักเรียนกำลังประสบปัญหาซึ่งไม่เป็นที่พึงพอใจ เช่น สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อนไม่ดี และสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับครู ครอบครัวยังไม่สนับสนุนหรือไม่เห็นด้วยกับนักเรียน การปรับตัวเข้ากับสภาพการศึกษาในโรงเรียน ทำให้นักเรียนรับรู้ต่อตนเองในทางไม่ดี

3.4 สถานภาพสมรสของบิดา - มารดา...บิดามารดาอยู่ร่วมกัน ไม่มีความสัมพันธ์กับมโนภาพแห่งตนของนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 โรงเรียนบ้านนาวา กิ่งอำเภอช้างกลาง จังหวัดนครศรีธรรมราช แสดงว่า นักเรียนบางคนที่มีพ่อแม่อยู่ด้วยกัน มีมโนภาพแห่งตนดี ทั้งนี้เพราะการที่พ่อแม่อยู่ด้วยกันด้วยความรัก ความอบอุ่น จะช่วยให้ความเป็นอยู่ในครอบครัวราบรื่นและทุกคนมีความสุขกายสบายใจและส่งผลให้นักเรียนมีมโนภาพแห่งตนดี

นักเรียนบางคนที่มีพ่อแม่อยู่ด้วยกัน มีมโนภาพแห่งตนไม่ดี ทั้งนี้เพราะหากบิดามารดา เลี้ยงเด็กอย่างเข้มงวดกวดขัน ก็อาจจะทำให้เด็กไม่กล้าที่จะแสดงออก ไม่กล้าที่จะตัดสินใจและในที่สุดก็ไม่สามารถรับรู้ตนเองได้ หรือพ่อแม่อาจทะเลาะกัน ทำให้นักเรียนเกิดความเครียดและส่งผลให้นักเรียนมีมโนภาพแห่งตนไม่ดี

3.5 สถานภาพสมรสของบิดา-มารดา...บิดามารดาหย่าร้างกัน ไม่มีความสัมพันธ์กับมโนภาพแห่งตนของนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 โรงเรียนบ้านนาวา กิ่งอำเภอช้างกลาง จังหวัดนครศรีธรรมราช แสดงว่า นักเรียนบางคนที่ยึดมั่นการหย่าร้างกัน มีมโนภาพแห่งตนดี ทั้งนี้เพราะนักเรียนเกิดพลังในการต่อสู้ ต้านรับ และจัดการกับปัญหาที่เข้ามาได้อย่างสมเหตุสมผลเหมาะสมกับสถานภาพและบทบาทของตนเอง ลักษณะของบุคคลที่รู้จักบทบาทของตนเองจะส่งผลให้บุคคลมีการรับรู้ตัวเองที่ดี

นักเรียนบางคนที่ยึดมั่นการหย่าร้างกัน มีมโนภาพแห่งตนไม่ดี ทั้งนี้เพราะการหย่าร้างกันของบิดา มารดา จะกระทบกระเทือนต่อทัศนคติ การมองดูโลกและชีวิตของเด็กเป็นอย่างมาก เพราะบิดาและมารดาต่างมีความสำคัญต่อเด็กเท่าเทียมกัน และต่างเป็นผู้ที่มีส่วนในการสร้างความรู้สึกรักใคร่ และแบบแผนพฤติกรรมให้เด็กรวมทั้งการควบคุมอารมณ์ของเด็กด้วย บ้านที่ขาดบิดาหรือมารดา เป็นเหตุให้นักเรียนแสดงพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมกับบทบาทและสถานการณ์ที่เกิดขึ้นเพราะไม่มีตัวแบบที่ดี ทำให้มีมโนภาพแห่งตนไม่ดี ผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับแนวคิดของจรรยา สุวรรณทัต (2510 : 30-35) กล่าวไว้ว่า ผลอันเกิดจากการหย่าร้างในครอบครัวจะกระทบกระเทือนต่อทัศนคติและการมองดูโลกและชีวิตของเด็กเป็นอย่างมากในระยะแรก ๆ ผลอันนี้ดูคล้ายกับไม่มีความสำคัญแต่อย่างใด แต่ต่อมาภายหลังอาจเป็นผลเสียต่อบุคลิกภาพของเด็กหลาย ๆ อย่าง รวมทั้งกระทบกระเทือนต่อการตัดสินใจของเด็ก ในการเลือกคู่ครองของตนในอนาคต และเด็กที่ประสบปัญหาในการหย่าร้างของบิดามารดา มักมีปัญหามากกว่าเด็กที่มาจากครอบครัวที่ยึดมั่นการอยู่ด้วยกันโดยปกติสุข

3.6 สถานภาพสมรสของบิดา-มารดา...มารดาถึงแก่กรรม ไม่มีความสัมพันธ์กับมโนภาพแห่งตนของนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 โรงเรียนบ้านนาวา กิ่งอำเภอช้างกลาง จังหวัดนครศรีธรรมราช แสดงว่านักเรียนบางคนที่มีแม่เสียชีวิต มีมโนภาพแห่งตนดี ทั้งนี้เพราะนักเรียนอาจจะมีแรงสู้ และยอมรับรู้ตัวเองว่าตัวเองควรจะเป็นอย่างไร ควรจะทำตัวอย่างไร ทำให้นักเรียน

มีมโนภาพแห่งตนดี

นักเรียนบางคนที่มีแม่เสียชีวิต มีมโนภาพแห่งตนไม่ดี ทั้งนี้เพราะนักเรียนบางคนที่มีแม่เสียชีวิตโดยทั่วไปแล้วในครอบครัวของสังคมไทยไม่ว่าเด็กชายหรือเด็กหญิงจะมีความใกล้ชิดกับแม่มากกว่าพ่อ แม่จึงมีอิทธิพลโน้มน้าวจิตใจเด็กมากกว่า สำหรับเด็กประถมศึกษาที่มีปฏิกริยาต่อการจากไปของแม่ โดยแสดงอาการเศร้าซึม ถอยหนีจากสังคม เศร้าโศก หวาดกลัว มีความรู้สึกถูกทอดทิ้ง ซึ่งทำให้เด็กมีแนวโน้มต่อการเสี่ยงที่จะมีปัญหาทั้งด้านการปรับตัวทางสังคม และด้านการเรียนสูงกว่าเด็กที่มีพ่อแม่อยู่ด้วยกัน ส่งผลให้นักเรียนมีมโนภาพแห่งตนไม่ดี

3.7 สถานภาพสมรสของบิดา-มารดา...บิดาถึงแก่กรรม ไม่มีความสัมพันธ์กับมโนภาพแห่งตนของนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 โรงเรียนบ้านนาหวา กิ่งอำเภอช้างกลาง จังหวัดนครศรีธรรมราช แสดงว่านักเรียนบางคนที่มีพ่อเสียชีวิตมีมโนภาพแห่งตนดี ทั้งนี้เพราะการที่พ่อเสียชีวิตไป ทำให้ครอบครัวขาดผู้นำ เด็กมีความรักครอบครัวมากจึงพยายามทำตัวให้เป็นคนเข้มแข็ง และพยายามสู้ ยอมรับรู้ตัวเองว่าตัวเองควรจะเป็นอย่างไร ควรจะทำตัวอย่างไร ทำให้นักเรียนมีมโนภาพแห่งตนดี

นักเรียนบางคนที่มีพ่อเสียชีวิตมีมโนภาพแห่งตนไม่ดี ทั้งนี้เพราะนักเรียนบางคนที่มีบิดาถึงแก่กรรม ย่อมมีผลทำให้นักเรียนเจริญเติบโตขึ้นมาโดยไม่ได้รับความอบอุ่นเท่าที่ควร โดยเฉพาะถ้าในบ้านมีเด็กผู้ชาย เด็กจะไม่มีตัวแบบที่ดี ก็คือพ่อของเขาเอง เพราะเด็กวัยรุ่น อายุระหว่าง 6 – 12 ปี ต้องการพ่อ หรือแม่ที่เป็นเพศเดียวกันเพื่อเลียนแบบ ถ้าบังเอิญในบ้านไม่มีผู้ชายโอกาสที่เด็กจะพัฒนาบุคลิกภาพที่เหมาะสมตามเพศของตนจะไม่มี ทำให้นักเรียนสับสนไม่เข้าใจตนเอง และส่งผลให้นักเรียนมีมโนภาพแห่งตนไม่ดี สอดคล้องกับผลการวิจัยของสกุเลอร์ (1972 : 255 – 269) ที่พบว่า ครอบครัวที่ไม่มีผู้ชายที่เป็นผู้ใหญ่อยู่ด้วย สมาชิกในครอบครัวจะมีความเสื่อมสมรรถภาพในการยึดหยุ่นด้านคตินิยม และจากการศึกษาของ ละเอียด ชูประยูร พบว่า คนใช้รักร่วมเพศส่วนหนึ่งมีสาเหตุมาจากพ่อถูกแยกไป หรือตาย จึงทำให้เกิดความสับสนไม่แน่ใจในบทบาทของตน ทำให้ไม่สามารถแสดงบทบาทของตนที่เหมาะสมได้ จึงเกิดมโนภาพแห่งตนไม่ตรงตามที่เป็นจริง

3.8 สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับบิดา มารดา ไม่มีความสัมพันธ์กับมโนภาพแห่งตนของนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 โรงเรียนบ้านนาหวา กิ่งอำเภอช้างกลาง จังหวัดนครศรีธรรมราช แสดงว่านักเรียนบางคนที่มีสัมพันธภาพกับผู้ปกครองดีมีมโนภาพแห่งตนดี ทั้งนี้เพราะ ครอบครัวที่มีสัมพันธภาพที่ดี เด็กอยู่ท่ามกลางครอบครัวที่มีความรัก ความเอื้ออาทรช่วยเหลือซึ่งกันและกัน จะทำให้เด็กมีพัฒนาการไปในทางที่ดี มองโลกในแง่ดี ปรับตัวเข้ากับสังคมได้โดยง่าย (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2540) สอดคล้องกับ อุมพร ตรังคสมบัติ (2544 : 11) ที่กล่าวถึงครอบครัวว่า ครอบครัวเป็นหน่วยพื้นฐานแห่งการแลกเปลี่ยน ครอบครัวเป็นอาวเวทียที่

บุคคลจะเรียนรู้เกี่ยวกับความรัก คุณค่าในตนเอง ความนับถือและเชื่อมั่นในตนเอง รวมทั้งความหวังในชีวิตและพลังที่จะก้าวไปข้างหน้าไม่ย่อท้อต่ออุปสรรค

นักเรียนบางคนที่มีสัมพันธภาพกับผู้ปกครองไม่ดีมีมโนภาพแห่งตนไม่ดี ทั้งนี้เพราะบ้านที่บิดา มารดาอยู่ด้วยกันแต่ไม่มีความสุข สมาชิกในครอบครัวไม่มีความสนใจซึ่งกันและกัน ต่างคนต่างอยู่ไม่มีการปรึกษาหารือกัน หรือบิดา มารดาไม่มีเวลาขัดเกลานุตร สิ่งเหล่านี้ล้วนมีส่วนทำให้เด็กขาดความรักความอบอุ่น มีความรู้สึกว้าสงคมแวดล้อมเขาเต็มไปด้วยอันตราย ทำให้ปฏิบัติต่อผู้อื่นต่อสังคมภายนอกไม่เหมาะสม เข้ากับคนอื่นได้ยาก แยกตนเอง มองคนอื่นอย่างไม่เป็นมิตร มีแนวโน้มจะมีปัญหาสุขภาพจิตได้ง่าย อาจแสดงพฤติกรรมต่าง ๆ ที่ก่อให้เกิดปัญหาตามมา และถ้าไม่มีคนคอยแนะนำช่วยเหลือสั่งสอน เด็กเหล่านี้ก็จะแสดงพฤติกรรมที่เป็นปัญหารุนแรงยิ่งขึ้น ส่งผลให้นักเรียนมีมโนภาพแห่งตนไม่ดี สอดคล้องกับ อุมพร ตรังคมบดี (2544 : 11) ครอบครัวอาจเป็นเวทีที่บุคคลจะเรียนรู้เกี่ยวกับความเกลียดชัง ความด้อยค่าของตน ความสงสัยในตนเอง การถอยหนีและไม่กล้าเผชิญหน้ากับสิ่งใด ๆ เลย รวมทั้งความสิ้นหวังในชีวิต ความรู้สึกทางลบที่เกิดขึ้นในครอบครัวจะมีความรุนแรงยิ่งกว่าที่เกิดขึ้นในสังคมหน้อยอื่น

3.9 สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับครู ไม่มีความสัมพันธ์กับมโนภาพแห่งตนของนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 โรงเรียนบ้านนาวา กิ่งอำเภอช้างกลาง จังหวัดนครศรีธรรมราช แสดงว่านักเรียนบางคนที่มีสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับครูดีมีมโนภาพแห่งตนดี ทั้งนี้เพราะครูเป็นบุคคลภายนอกครอบครัวที่มีอิทธิพลต่อบุคลิกภาพ จิตใจ และความประพฤติของเด็กมาก ครูมีความสำคัญไม่ยิ่งหย่อนไปกว่าพ่อแม่ และเป็นปัจจัยสำคัญในการพัฒนาเด็ก เพื่อให้เด็กประสบความสำเร็จและสามารถที่จะดำรงชีวิตในสังคมได้อย่างมีความสุข เมื่อนักเรียนประสบความสำเร็จในด้านต่าง ๆ ที่สำคัญในชีวิต จะทำให้เกิดความรักและมีความรู้สึกนึกคิดเกี่ยวกับตนเองในทางที่ดี ซึ่งจะเป็แรงผลักดันในการแสดงพฤติกรรมของบุคคล (ประหยัด ทองมาก. 2536:46)

นักเรียนบางคนที่มีสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับครูดี มีมโนภาพแห่งตนไม่ดี ทั้งนี้เพราะนักเรียนบางคนที่มีสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับครูดี อาจจะมีใจเกรงใจ ไม่กล้าที่จะแสดงความคิดเห็นใด ๆ ยอมตามสิ่งที่ครูมอบให้ ทำให้เป็นการปิดกั้นการรับรู้ตัวเองไป ส่งผลให้นักเรียนมีมโนภาพแห่งตนไม่ดี

4. องค์ประกอบที่สามารถพยากรณ์ มโนภาพแห่งตนของนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 โรงเรียนบ้านนาวา กิ่งอำเภอช้างกลาง จังหวัดนครศรีธรรมราช โดยเรียงลำดับจากตัวพยากรณ์ที่ส่งผลมากที่สุดไปหาน้อยที่สุดมีจำนวน 3 องค์ประกอบได้แก่ สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อน(X_{14}) บุคลิกภาพ(X_{10}) และสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับผู้ปกครอง(X_{12}) ซึ่งองค์ประกอบทั้ง 3 องค์ประกอบนี้สามารถร่วมกันพยากรณ์มโนภาพแห่งตนของนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 โรงเรียนบ้าน

นาวา กิ่งอำเภอช้างกลาง จังหวัดนครศรีธรรมราช ซึ่งอภิปรายผลได้ดังนี้

4.1 สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อน มีอิทธิพลต่อมโนภาพแห่งตนของนักเรียน ช่วงชั้นที่ 2 โรงเรียนบ้านนาวา กิ่งอำเภอช้างกลาง จังหวัดนครศรีธรรมราช อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เป็นอันดับหนึ่ง แสดงว่า นักเรียนที่มีสัมพันธภาพกับเพื่อนดีทำให้มีมโนภาพแห่งตนดี ทั้งนี้เพราะเด็กทุกคนถือว่าการได้รับการยอมรับจากกลุ่มเป็นรางวัลที่มีค่าและสำคัญที่สุด เด็กจึงให้ความสำคัญกับกลุ่มเพื่อนในวัยเดียวกันมาก ด้วยการเอาใจเพื่อนและประพฤติตามอย่างเพื่อน รวมทั้งรับเอาแนวความคิด ทักษะคติ ตลอดจนแบบแผนของกลุ่มมาปฏิบัติ เพียงเพื่อให้ได้รับการยอมรับ (พรณวดี จันทราข . 2544: 25- 26) ซึ่งเฟลด์แมนและนิวคอมบ์ (สุทธาสินี ใจเย็น. 2545: 45 ; อ้างอิงมาจาก Fladman and Newcomb : 1967) กล่าวสนับสนุนความสำคัญของเพื่อนว่า เพื่อนสามารถช่วยทำให้นักศึกษามีความมั่นใจ และพอใจในตนเองยิ่งขึ้น และจัดรณกา เอี่ยมกำแพง (2544 : 40) ให้ข้อสังเกตว่าเพื่อนมีอิทธิพลต่อการพัฒนามโนภาพแห่งตนตลอดชีวิต ผลการศึกษาค้นคว้านี้สอดคล้องกับผลการวิจัยของ พรณวดี จันทราข (2544 : 75) ที่ได้ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่ออัตมโนทัศน์ของนักเรียนที่มีพฤติกรรมผิวนัย ระดับมัธยมศึกษาตอนต้นสังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดอุบลราชธานี พบว่า ปัจจัยด้านสถานศึกษา ได้แก่ ความสัมพันธ์ระหว่างนักเรียนกับเพื่อน ความสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียนกับอัตมโนทัศน์ มีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และสามารถพยากรณ์อัตมโนทัศน์ร่วมกับปัจจัยอื่นๆ ได้แก่ การอบรมเลี้ยงดูแบบเข้มงวดกวดขัน สื่อสารมวลชน ความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกในครอบครัว ความสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียน โดยสามารถร่วมกันพยากรณ์อัตมโนทัศน์ได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ได้ร้อยละ 40.8

4.2 บุคลิกภาพ มีอิทธิพลต่อมโนภาพแห่งตนของนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 โรงเรียนบ้านนาวา กิ่งอำเภอช้างกลาง จังหวัดนครศรีธรรมราช อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เป็นอันดับสอง แสดงว่า นักเรียนที่มีบุคลิกภาพแสดงตัวมีมโนภาพแห่งตนดี ทั้งนี้เพราะบุคลิกภาพแบบแสดงตัวทำให้นักเรียนเป็นคนร่าเริงแจ่มใส กล้าที่จะเผชิญกับปัญหาและกล้าที่จะแสดงออกดังที่นิพนธ์ แจ้งเอี่ยม (2519) กล่าวว่า บุคคลที่มีบุคลิกภาพแบบแสดงตัว หมายถึง ลักษณะที่บุคคลแสดงออกด้วยการสนใจคนอื่น และโลกภายนอก ไม่ค่อยห่วงตนเอง ชอบความสนุกสนาน รื่นเริง และการสมาคม ปรับตัวให้เข้ากับสถานการณ์ใหม่ ๆ ได้ง่าย เป็นคนกล้าหาญ ร่าเริงทำอะไรมีจุดหมาย มองโลกในแง่ดีและเป็นคนแสดงอารมณ์และความรู้สึกอย่างเปิดเผย

4.3 สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับบิดา มารดา มีอิทธิพลต่อมโนภาพแห่งตนของนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 โรงเรียนบ้านนาวา กิ่งอำเภอช้างกลาง จังหวัดนครศรีธรรมราช เป็นอันดับสาม ซึ่งเป็นอันดับสุดท้ายอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 แสดงว่านักเรียนที่มี สัมพันธภาพกับผู้ปกครองดีทำให้มีมโนภาพแห่งตนดี ทั้งนี้เพราะ ครอบครัวที่มีสัมพันธภาพที่ดี นักเรียนอยู่

ท่ามกลางครอบครัวที่มีความรัก ความเอื้ออาทรช่วยเหลือซึ่งกันและกัน จะทำให้นักเรียนมีพัฒนาการไปในทางที่ดี มองโลกในแง่ดี ปรับตัวเข้ากับสังคมได้โดยง่าย (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2540) สอดคล้องกับ อุมพร ตรังคสมบัติ (2544 : 11) ที่กล่าวถึงครอบครัวว่า ครอบครัวเป็นหน่วยพื้นฐานแห่งการแลกเปลี่ยน ครอบครัวเป็นอาณานิคมที่บุคคลจะเรียนรู้เกี่ยวกับความรัก คุณค่าในตนเอง ความนับถือและเชื่อมั่นในตนเอง รวมทั้งความหวังในชีวิตและพลังที่จะก้าวไปข้างหน้าไม่ย่อท้อต่ออุปสรรค

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะทั่วไป

1.1 ผลการวิจัยครั้งนี้ ทำให้ผู้บริหาร ฝ่ายวิชาการ อาจารย์ผู้สอน อาจารย์ที่ปรึกษา อาจารย์แนะแนว ผู้ปกครองนักเรียน ตลอดจนตัวนักเรียนได้ทราบว่ามียุทธศาสตร์ประกอบใดบ้างที่ส่งผลต่อมโนภาพแห่งตนของนักเรียน โดยเรียงลำดับจากมากที่สุดไปหาน้อยที่สุดมี 3 องค์ประกอบ ได้แก่ สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อน บุคลิกภาพ และสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับบิดา มารดา ตามลำดับ ดังนั้นควรเน้นการส่งเสริมนักเรียนที่กำลังศึกษาอยู่ในชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 เป็นอันดับแรก เพื่อให้นักเรียนมีมโนภาพแห่งตนดีขึ้น

1.2 นักเรียน อาจารย์ และผู้ปกครองควรร่วมกันพัฒนา สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อน บุคลิกภาพ และสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับบิดา มารดา โดยจัดกิจกรรมที่ต้องกระทำเป็นกลุ่มร่วมกันบ่อย ๆ เนื่องจากทั้ง 3 องค์ประกอบมีอิทธิพลต่อมโนภาพแห่งตนของนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 โรงเรียนบ้านนาวา กิ่งอำเภอช้างกลาง จังหวัดนครศรีธรรมราช เพื่อให้นักเรียนมีมโนภาพดีขึ้น

2. ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัย

2.1 ควรศึกษาองค์ประกอบด้านอื่น ๆ ของนักเรียนที่มีอิทธิพลต่อมโนภาพแห่งตน เช่น สุขภาพจิต ความวิตกกังวล เป็นต้น

2.2 ควรทำการพัฒนาสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อน บุคลิกภาพ และสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับบิดา มารดา โดยใช้เทคนิคทางจิตวิทยา เช่น การปรับพฤติกรรม กิจกรรมกลุ่ม หรือกลุ่มสัมพันธ์ เป็นต้น

2.3 ควรศึกษาองค์ประกอบที่มีอิทธิพลต่อมโนภาพแห่งตนของนักเรียนในระดับอื่น ๆ เช่น ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง เป็นต้น

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

- ก่อ สวัสดิ์พาณิชย์ และคณะ. (2506). วิชาครู ตอน 3. จิตวิทยา. องค์การคำครูสภา .
- กาญจนา ควรสุภา.(2516). *ความสัมพันธ์ระหว่างบุคลิกภาพแสดงตัว-เก็บตัว ความรู้สึกผิดชอบและคุณธรรมแห่งผลดี*.ปริญญาานิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาพัฒนาการศึกษา).กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ .ถ่ายเอกสาร.
- จุไรรัตน์ เปรมิษฐ์เียร.(2518). *การศึกษาเปรียบเทียบความคิดเห็นเกี่ยวกับตนเองของวัยรุ่นในสถานสงเคราะห์วิทยานิพนธ์ ค.ม.จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย*.ถ่ายเอกสาร
- ชัยวัฒน์ ปัญจพงษ์,สุรีย์ กาญจนวงศ์ และจารุณี นะวิโรจน์. (2524). *เพศศึกษาแผนใหม่*.กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.
- ชีรวัดณ์ นิจนตร.(2526) .*สภาพเชิงจิต-สังคมในโรงเรียนกับสุขภาพจิตของนักเรียนวัยรุ่นในเขตกรุงเทพมหานคร*. ปริญญาานิพนธ์ กศ.ด. (บัณฑิตวิทยาลัย). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร. ถ่ายเอกสาร.
- ชูชีพ ช่อนโคกสูง. (2516) . *ความสัมพันธ์ระหว่างบุคลิกภาพแสดงตัวความวิตกกังวล ความเชื่อมั่นในตนเองกับคุณธรรมแห่งผลเมืองดี*.ปริญญาานิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาการศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ .ถ่ายเอกสาร.
- ดำรง ศิริเจริญ.(2524) . *การทดลองเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ความสนใจในวิชาที่เรียน อุดมโนภาพ แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์และความแปรปรวนของอัตราการเรียนรู้ระหว่างนักเรียนที่สอนโดยวิธีเรียนเพื่อรู้แจ้งกับกลุ่มที่สอนโดยวิธีบรรยาย*. ปริญญาานิพนธ์ กศ.ด. (บัณฑิตวิทยาลัย).กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร. ถ่ายเอกสาร.
- ทองพูล บุญอึ้ง.(2516) . *การศึกษาฐานะทางสังคม (Sociometric Status) มโนภาพแห่งตน (Self – Concept) และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน (Academic Achievement) ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 7 และชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3*. ปริญญาานิพนธ์ กศ.ม. (บัณฑิตวิทยาลัย). กรุงเทพฯ : วิทยาลัยวิชาการศึกษา ประสานมิตร. ถ่ายเอกสาร.
- ทองเรียน อมรัชกุล.(2528) . *การบริหารงานแนะแนวในโรงเรียน*. พิมพ์ครั้งที่ 2 พิษณุโลก: ภาควิชาการแนะแนวและจิตวิทยาการศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ พิษณุโลก.
- ทิศนา แหมมณี. (2526,ตุลาคม – ธันวาคม) " การสอนเพื่อเสริมสร้างอัตมโนทัศน์ตามแนวนุสัยนิยม: นวัตกรรมทางการศึกษา ระดับประถมศึกษา, " *ครูศาสตร์*. 2(2) : 64-69.

- นรินทร์ แจ่มจำรัส.(2527). ผลของการเข้าร่วมกิจกรรมค่ายพักแรมที่มีต่อมโนภาพแห่งตนของนักเรียนจากชุมชนแออัด . ปรินญาณินพนธ์ กศ.ด. (บัณฑิตวิทยาลัย). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร. ถ่ายเอกสาร.
- นวลศิริ เปาโรหิต.(2520). "อัตตา" สุขภาพจิตและการปรับอารมณ์.กรุงเทพฯ: ภาควิชาจิตวิทยา คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- นิพนธ์ แจ่มเยี่ยม. (2519). การศึกษาบุคลิกภาพแสดงตัว ความเชื่อมั่นในตนเองและความภาคภูมิใจในตนเองของนักเรียนชั้นม.ศ. 3 ในเขตกรุงเทพมหานครและจังหวัดอุดรดิตถ์. ปรินญาณินพนธ์ กศ.ม. (การวัดผลการศึกษา).กรุงเทพฯ:บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- ประมวล คิดคินสัน.(2511). ทฤษฎีจิตวิทยาวิทยาว่าด้วยบุคลิกภาพ.โรงพิมพ์ศิริกณฑ์.
- พรรณวดี จันทราช.(2544). ปัจจัยที่ส่งผลต่ออัตมโนทัศน์ของนักเรียนที่มีพฤติกรรมผิดวินัยระดับมัธยมศึกษาตอนต้น สังกัดกรมสามัญศึกษา อำเภอเมือง จังหวัดอุบลราชธานี. วิทยานิพนธ์ กศ.ม.(จิตวิทยาการศึกษา). ขอนแก่น: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น . ถ่ายเอกสาร.
- พรรณี (ชูชัย) เจนจิต. (2532). "อัตมโนทัศน์" เอกสารการสอนชุดวิชาจิตวิทยาและสังคมวิทยาพื้นฐานเพื่อการแนะแนว.เล่ม 1 หน่วยที่ 4. กรุงเทพฯ: สาขาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- พรรทิพย์ เกกะนันท์ . (2517). "อัตมโนทัศน์," ประมวลบทความทางจิตวิทยาทางการศึกษา. กรุงเทพฯ : หน่วยศึกษานิเทศน์ กรมฝึกหัดครู.
- พรรทิวา รุจิพร. (2512). การศึกษาเปรียบเทียบความคิดเกี่ยวกับตนเองของนิสิตที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ. วิทยานิพนธ์ ค.ม. กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.ถ่ายเอกสาร.
- ไพศาล หวังพานิช. (2523). การวัดผลการศึกษา.สำนักทดสอบทางจิตวิทยาและการศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- รัตนา พุ่มสุวรรณค์. (2544). ค่านิยมต่อพฤติกรรมทางเพศของนักศึกษาปริญญาตรี สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง. ปรินญาณินพนธ์ กศ.ม.กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- รุ่งนภา ทีทะ. (2522). ความสัมพันธ์ระหว่างอัตมโนทัศน์ ความเชื่ออำนาจภายในและภายนอกตน และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน. วิทยานิพนธ์ ค.ม. กรุงเทพฯ :บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.ถ่ายเอกสาร.

- วัลลภ กันทรพย.(2513). *การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความตั้งใจเรียน ระดับความปรารถนาในการสอบ และความวิตกกังวลในการเรียน กับความสำเร็จในการเรียน*. ปรินซ์นิพนธ์ วิทยาลัยวิชาการศึกษา .
- วิรัช วรรณรัตน์. (2523.กรกฎาคม). "สิ่งแวดล้อมกับการพัฒนาบุคลิกภาพของเด็ก," *ครู*.5(7) : 12-23.
- ศิริบุรณ์ ศรีทานนท์. (2527). *อึดมโนทัศน์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 สังกัดโรงเรียนรัฐบาล ในจังหวัดอุบลราชธานี*. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม.(บัณฑิตวิทยาลัย) กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. ถ่ายเอกสาร.
- สงศรี ศรีมุกดา. (2511) . *การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความคิดเห็นเกี่ยวกับตนเองกับความสำเร็จทางการศึกษาของเด็กวัยรุ่น*.วิทยานิพนธ์ ค.ม. กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.
- สถิต วงศ์สุวรรณ. (2544). *การพัฒนาบุคลิกภาพ*.พิมพ์ครั้งที่ 2 กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์อักษรพิทยา.
- สมชัย ชินตระกูล. (2517). *ความสัมพันธ์ระหว่างสังเกตเกี่ยวกับตน ความเชื่อแบบฝังใจและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน*.ปรินซ์นิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ: วิทยาลัยวิชาการศึกษา.ถ่ายเอกสาร.
- สมศรี จัตุวัฒนา.(2534). *การสร้างแบบทดสอบวัดมโนภาพแห่งตนสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 สังกัดกรุงเทพมหานคร*. ปรินซ์นิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2534. ถ่ายเอกสาร..
- สมศักดิ์ ชินพันธ์.(2523). *ความสัมพันธ์ระหว่างปฏิสัมพันธ์ของครูกับนักเรียนในชั้นเรียนกับความรู้สึกรับผิดชอบและมโนภาพแห่งตน*.ปรินซ์นิพนธ์ กศ.ม. (บัณฑิตวิทยาลัย).กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร. ถ่ายเอกสาร.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ.(2540). *แผนแห่งความหวังและอนาคตของชาติ แผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ ฉบับที่ 8*. (พ.ศ. 2540 -2544).
- สิทธิโชค วรรณสันติกุล.(2512).*การศึกษามโนภาพเกี่ยวกับตน-ความแตกต่างระหว่างตนและความเข้าใจในการอ่านของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 7*. ปรินซ์นิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : วิทยาลัยวิชาการศึกษา ประสานมิตร. ถ่ายเอกสาร.
- สุชาติ โสมประยูร. (2531). *เพศศึกษา*. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช จำกัด.
- สุทธาสินี ใจเย็น. (2545). *ตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับความสามารถในการเรียนรู้ด้วยตนเองของนักศึกษาในโรงเรียนที่เปิดสอนระบบการศึกษาทางไกลในเขตบางเขน กรุงเทพมหานคร*. ปรินซ์นิพนธ์ กศ.ม.(จิตวิทยาการศึกษา).กรุงเทพฯ:บัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.ถ่ายเอกสาร.

- สุปรีชา นิรัญโต. (2531). *การพัฒนาองค์การและสภาพแวดล้อม*. กรุงเทพฯ : ชวนพิมพ์.
- สุรางค์ จันทรโสม. (2519). *จิตวิทยาสังคม*. กรุงเทพฯ : อักษรบัณฑิต.
- สุริยา ชาดิสุทธิ. (2534). *สภาพและปัญหาการบริหารงานโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดเพชรบูรณ์*. ปริญญาโท กศ.ม. พิษณุโลก: มหาวิทยาลัยนเรศวร. ถ่ายเอกสาร.
- แสงเดือน บุญไทร. (2514). *ความสัมพันธ์ระหว่างการเรียนรู้เกี่ยวกับตนเองกับแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ของวัยรุ่น*. วิทยานิพนธ์ ค.ม. กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.
- อภิชาติ ประสารศรี. (2534). *ผลของการบำบัดด้วยหนังสือที่มีต่อมโนภาพแห่งตนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2*. ปริญญาโท กศ.ม. พิษณุโลก: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยนเรศวร. ถ่ายเอกสาร.
- อมรสุดา ราชกรกิจ. (2528). *การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างมโนภาพแห่งตนกับความเข้าใจในการอ่านของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนสตรีในสังกัดทบวงมหาวิทยาลัย*. วิทยานิพนธ์ คม. กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.
- อมราวดี ณ อุบล. (2544). *สุขภาพจิตของนักเรียนวัยรุ่นที่มีลักษณะครอบครัวการอบรมเลี้ยงดูและสัมพันธ์ภาพในครอบครัวต่างกัน*. วิทยานิพนธ์ วท.ม. (จิตวิทยาการให้คำปรึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยรามคำแหง. ถ่ายเอกสาร
- อัจฉรา เปรมเป็เรืองเวล. (2517). *ความสัมพันธ์ระหว่างบุคลิกภาพแสดงตัว-เก็บตัว ความเกรงใจและพึ่งตนเอง*. ปริญญาโท กศ.ม. (จิตวิทยาการศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- อำไพ ศิริพัฒน์. (2515 สิงหาคม – พฤศจิกายน). “ความนึกคิดเกี่ยวกับตน” *วารสารครุศาสตร์*. ปีที่ 2 : 5-6 .
- อุมพร ตรังคสมบัติ. (2544). *จิตบำบัดและการให้คำปรึกษาครอบครัว*. พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพฯ: บริษัทศูนย์วิจัยและพัฒนาครอบครัวจำกัด.
- อุไร สิงโต. (2522). *ความสัมพันธ์ระหว่างบุคลิกภาพเก็บตัวและแบบแสดงตัวกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน*. ปริญญาโท กศ.ม. (จิตวิทยาการศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.
- เอนกกุล กรี่แสง. *จิตวิทยาการศึกษา*. (2521). เอกสารประกอบการสอนวิชาจิตวิทยาการศึกษา. ภาควิชาการแนะแนวและจิตวิทยาการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ พิษณุโลก. ถ่ายเอกสาร.

- Allport, Gordon W., (1961). *Pattern And Growth in Personality*, Holt, Pinchart and Winston New York.
- Almenoff,Phyllis. (1979. September) . "A Comparison of kindergarten Predictors for forecssting Second grade reading achievement," *Dissertation Abstracts International*. 40:1375 – A.
- Alumshshi,Afar. (1986. April). " The Relationship Between Self- Concept and Attitude Toward School Environment of Select Group of Sixth Grade Student, " *Dissertation Abstracts International*. 46(10):2861 A .
- Ausubel,Dayid P. (1968). *Educational Psychology: A Cognitive View*. New York: Holt Rinehart and Winston,Inc.
- Ausubel,Dayid P. and Floyed G. Rrobinson. (1969). *School Learning*. New York : Holt, Renehart and Willson, inc.
- Bartussek, B.(1972). "Self-Concept," Encyclopedia of Psychology.III. Bloom,Benjamin S.,J.Thomas Hastings and George F. Madaus.*Handbook on formative and Summative Evaluation of Student Learning.*" New York, McGraw-Hill Book Company, 1971,1979.
- Bruce, Paul,(1958). "Relationship of Self-Acceptance of other Variables with Sixth Grade Children oriented in Self Understanding, *Educational Psyshology*. 5:9.
- Burn,R.B.(1979. *The Self-Concept Theory*, Measurement, Development and Behavior. New York: Longman, Ince.
- Burns, R.B.(1979) .*The Self – concept : Theory, Measurement, Development and Behavior*. London: Longman.
- Capplin,Morris D.(1969). 'The Relationship Between Self Concept and Academic Achievement," *Journal of Experimental Education*. 37:13-16.
- Combs,A.W.,D.W. Super, and C.C Courson. (1963). "The Measurement of Self-concept and Self –Report," *Education psychological Measurement*.(23):493-500.
- Cook,G.I.(1975) *Self- Concept of the Myocardial Infection patient*.(72):37.
- Crutchfield,R.S.,(1955). "Conformity and Character," *American Psychology*,10; 191-198.
- Dyson,Ernest.(1967. May – June). " A Study off Ability Grouping and the Self – Concept," *The Journal of Edcation Research*. 60:403-405.

- Flaherty, Rita M., (1967. April). "Personality Traits of College Leaders, " *The Journal of Educational Research*, 60:8:377-8.
- Frandsen, N. (1961). *Educational Psychology*. New York: McGraw-Hill Book Company.
- Gallahue, David I. (1982). *Understanding Mother Development in Children*. New York : John Wiley & Sons.
- Gergen, Kenneth J., and Marlowe, David. (1970). *Personality and Social Behavior*, Addison – Wesley Publishing Company, Inc., London, .
- Good, Carter V. (1973). *Dictionary of Education*. 3rd ed. New York : McGraw Hill, Inc.
- Hall, Calvin S., and Lindzey, Gardner. (1957). *Theories of Personality*, John Wiley & Sons, Inc., New York .
- Helm, Marlene Moore. (1991. January). "The relationship in extracurricular activities to self-concept and achievement among students in junior high school in Fayette County, Kentucky" *Dissertation Abstracts International*. 51(7) :2216.
- Henien, Roushdy Abdo. (1978. December). "Self-concept as a Predictor of Academic Achievement and Educational Attainment," *Dissertation Abstracts International*. (38) 3471- A .
- Horney, Karen. (1942). *Self-Analysis*. Broadway house, 68-74, Carter lane, London, E.C..
- Hurlock, Elizabeth B. (1967). *Adolescent Development*. 3rd . ed., New York, McGraw-Hill, Inc.
- Jersild, Arthur T (1966) . *In Search of Self*. New York: Teacher College, Columbia University.
- Kando, Thomas M. (1977). *Social Interaction*. New York: the C.V. Mosley Company, St. Louis.
- Kerlinger F. N. and Pedhazur E.J. (1973) . *Multiple Regression in Behavioral Research*. New York: Holt, Rinehart and Winston.
- Litwack, Anita Levine. (1980). " The Relationship of Self – concept Academic Ability and Perception of Significant Other's Evaluation to the Academic Achievement of Urban High School Students," *Dissertation Abstracts International*. 41:1493-A-1494- A.

- Lo Vano, Gloria Maria. (1980 .October). "the Relationship of Self – Concept and Interspersed Questions to Aid Comprehension in the Decessing of Textual Materials," *Dissertation Abstracts International*. 41:1494- A.
- Mandina,Genevieve Hogue. (1980.January) ." Self-concepe and Reading Achievement in Schools of Varyng Ethnic Compositions." *Dissertation Abstracts Internatioonal*.40:3666-A.
- Marsh, H.w and O'Niell ,R (1984). "Self Descripttton Questionnaire III (SDQ III) : The Construct Validity of Multidimensional Self – concpt Ratings by Late – adolescents." *Journal of Educational Measurement*.(21):153-174.
- Marsh,H.W. and Smith,I.D. (1982). " Multititrait- Multimenthod Analyssis of Two Self-concept Instruments ," *Journal of Educational Psychology*. (74):430-440.
- Marsh,H.W.(1990 b). *Self-Description Questionnaire-I : Manual and Research Monograph*.San Antonio,Tx : The Psychological Corporation.
- Martel, joe Herman. (1990. December). " Black Student Self- Concept Academic Performance : Analysis of an Urban Middle School District," *Disssertation Abstracts International*. 51(6) : 1979- 1980 A.
- Mc.Grath,T.Joseph.(1991. August) ."The Associations Between Students Perceptions of School Organizational climate Self-Concept,and Attendance in Connecticut Middle Schools," *Dissertation Abstracts International*.52(2) : 371 A .
- Medinnus, Gene R .(1967). *Reading in Psychology of Parent-child Relationship*. John Wiley & Sons, Inc., ,371pp.
- Mill.Peggy Sheppard Boyd.(1975. December). "A Comparative Study of the Self – Concept and Academic Achievemenent of Eight – Year –Old in Open and Traditionl Classroom" *Dissertation Abstracts International*. 36: 3388-A.
- Monroe, Walter s., (1960). *Encyclopedia of Educational Research*, The Macmillan Company, New York.
- Moran,M.K. (1978). " A Factor Analytic Study of three Test of Self-Concept," *Dissertation Abstracts International*.(39) : 10.

- Mwamwenda, Tuntufye S. and Bernadtte B. Mwamwenda. (1988. November). " Self-Concept and Academic Achievement in Botswana Primary School-Leaving Examinations," *Psychological Abstracts*. 75(1) : 3078.
- Nail, Odell. (1971. June.) " Positive Self –concept as an Influence of Academic in Innercity School," *Dessertation Abstracts International*. 32(1) :138 3 A.
- Nails, Odell. ,(1971. July). "Positive Self Concept as an Influence for Academic Achievement in Inner City Schools," *Dissertation Abstracts International*. 32 ; 138- A.
- Purkey, William R."W. (1970). *Self – Concept ant School Achiveement*. Nen Jersey :Prentice Hall, Inc, Englewood Cliff,.
- Purkey, William W. (1970). *Self-concpt and School Achievenent* .New Jersey: Prentice Hall, Inc., Englewood Cliff.
- Robert, Winburn Long RS. (1972). "A Study of the Relationship Between Academic Achievement andCharge in Self – Concept in the Population of ADULT High School Students, " *Dissertation Abstracts International*. 33:2682- A; December.
- Roger, Carl R. (1951). *Clieen – Centered Therapy*. Boston : Houghton Mifflin C.
- Strom, Robert D. (1969). *Psychology For the Classroom*. Englewood Cliffs, New Jersey: Prentice - Hall .Inc"
- Scheiner, Mary Ann. And Robert E. Kraut. (1979). " Increasing Educational Achievement Via Self-Concept Change, " *Reviev of Educational Research*. 49 : 132; Winter.
- Tay, Louise Kathleen. (1980). "Self-Concepptt Ttheory: A Correlational Study of Academic Self - Concept, Intellectual Achievement Responsibility, Social CoGnition, and Reading Achievement for a Sample of Upper Elementary School Chilidren , " *Dissertation Abstracts International*. 40:5801-A ;May,

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก
หนังสือขอความร่วมมือ

ที่ ศธ 0519.12/1666

บัณฑิตวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

สุขุมวิท 23 กรุงเทพฯ 10110

16 กุมภาพันธ์ 2548

เรื่อง ขอบความอนุเคราะห์เพื่อพัฒนาเครื่องมือการวิจัย

เรียน ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านนา

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสอบถาม และแบบทดสอบ

เนื่องด้วย นางสาวไพลดา สุตระ นิสิตระดับปริญญาโท สาขาวิชาจิตวิทยาการศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้รับอนุมัติให้ทำปริญญานิพนธ์ เรื่อง “องค์ประกอบที่ส่งผลต่อมโนภาพแห่งตนของนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 โรงเรียนบ้านนา จังหวัดนครศรีธรรมราช” โดยมี รองศาสตราจารย์ชูชีพ อ่อนโคกสูง และ รองศาสตราจารย์เวณี กรีทอง เป็นคณะกรรมการควบคุมการทำปริญญานิพนธ์ ในการนี้ นิสิตมีความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลเพื่อพัฒนาเครื่องมือการวิจัย โดยขอให้นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6 จำนวน 90 คน เป็นกลุ่มตัวอย่างตอบแบบสอบถามข้อมูลส่วนตัว มโนภาพแห่งตน ความเป็นผู้นำ การปฏิสัมพันธ์กับบุคคลอื่น และแบบทดสอบบุคลิกภาพเก็บตัว-แสดงตัว ในระหว่างเดือนกุมภาพันธ์ - มีนาคม 2548

จึงเรียนมาเพื่อขอบความอนุเคราะห์ ได้โปรดพิจารณาให้ นางสาวไพลดา สุตระ ได้เก็บข้อมูลในการทำปริญญานิพนธ์ ซึ่งจะเป็นประโยชน์ในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา และขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูง ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์เพ็ญศิริ จีระเดชากุล)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

สำนักงานคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

โทร. 02-664-1000 ต่อ 5618, 5731

หมายเหตุ : ต้องการสอบถามข้อมูลเพิ่มเติม กรุณาติดต่อ นิสิต โทรศัพท์ มือถือ 01-5383874

ที่ ศธ 0519.12/1๖๕๗

บัณฑิตวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

สุขุมวิท 23 กรุงเทพฯ 10110

/๖ กุมภาพันธ์ 2548

เรื่อง ขอบความอนุเคราะห์เพื่อการวิจัย

เรียน ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านนาหว้า

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสอบถาม และแบบทดสอบ

เนื่องด้วย นางสาวไปยดา สุตระ นิสิตระดับปริญญาโท สาขาวิชาจิตวิทยาการศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้รับอนุมัติให้ทำปริญญานิพนธ์ เรื่อง “องค์ประกอบที่ส่งผลต่อมโนภาพแห่งตนของนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 โรงเรียนบ้านนาหว้า จังหวัดนครศรีธรรมราช” โดยมี รองศาสตราจารย์ชูชีพ อ่อนโคกสูง และ รองศาสตราจารย์วณิ กริทอง เป็นคณะกรรมการควบคุมการทำปริญญานิพนธ์ ในการนี้ นิสิตมีความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย โดยขอให้นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6 จำนวน 283 คน ตอบแบบสอบถามข้อมูลส่วนตัว มโนภาพแห่งตน ความเป็นผู้นำ การปฏิสัมพันธ์กับบุคคลอื่น และแบบทดสอบบุคลิกภาพเก็บตัว-แสดงตัว ในระหว่างเดือนกุมภาพันธ์ - มีนาคม 2548

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์ ได้โปรดพิจารณาให้ นางสาวไปยดา สุตระ ได้เก็บข้อมูลในการทำปริญญานิพนธ์ และขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูง ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์เพ็ญสิริ จีระเชชากุล)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

สำนักงานคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

โทร. 02-664-1000 ต่อ 5618, 5731

หมายเหตุ : ต้องการสอบถามข้อมูลเพิ่มเติม กรุณาติดต่อนิสิต โทรศัพท์ มือถือ 01-5383874

ภาคผนวก ข
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

แบบสอบถามเพื่อการวิจัย

เรื่อง องค์ประกอบที่มีอิทธิพลต่อมโนภาพแห่งตนของนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 โรงเรียนบ้านนาวา
กิ่งอำเภอช้างกลาง จังหวัดนครศรีธรรมราช

คำชี้แจงในการตอบแบบสอบถาม

แบบสอบถามมีทั้งหมด 7 ตอน ได้แก่

- ตอนที่ 1 แบบสอบถามข้อมูลส่วนตัว
- ตอนที่ 2 แบบสอบถามบุคลิกภาพ
- ตอนที่ 3 แบบสอบถามความเป็นผู้นำ
- ตอนที่ 4 แบบสอบถามสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับบิดา มารดา
- ตอนที่ 5 แบบสอบถามสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับครู
- ตอนที่ 6 แบบสอบถามสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อน
- ตอนที่ 7 แบบสอบถามมโนภาพแห่งตน

แบบสอบถามนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาองค์ประกอบที่มีอิทธิพลต่อมโนภาพแห่งตนของนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 โรงเรียนบ้านนาวา กิ่งอำเภอช้างกลาง จังหวัดนครศรีธรรมราช นักเรียนสามารถแสดงความคิดเห็นหรือความรู้สึกได้อย่างอิสระ คำตอบของนักเรียนไม่มีข้อใดถูกหรือผิด และไม่มีผลกระทบต่อการเรียนแต่อย่างใด คำตอบที่ดีที่สุดคือคำตอบที่ตรงกับความคิดหรือความรู้สึกของนักเรียนมากที่สุด ในการตอบแบบสอบถามนี้ นักเรียนไม่ต้องลงชื่อในแบบสอบถาม คำตอบทั้งหมดจะเก็บไว้เป็นความลับ ไม่มีการเปิดเผยให้ผู้อื่นทราบ

จึงขอให้นักเรียนตอบให้ตรงกับความคิดเห็นและความรู้สึกของนักเรียนให้มากที่สุด และตอบให้ครบทุกข้อ

ขอขอบคุณที่ให้ความร่วมมือในการตอบแบบสอบถามครั้งนี้

ไปยดา สุตระ

นิสิตปริญญาโท วิชาเอกจิตวิทยาการศึกษา

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร

ตอนที่ 1 แบบสอบถามข้อมูลส่วนตัว

คำชี้แจง

แบบสอบถามนี้สอบถามข้อมูลทั่วไปของนักเรียน เมื่อนักเรียนอ่านข้อความแล้ว ให้ทำเครื่องหมาย ✓ ลงใน () ให้ตรงกับความเป็นจริง

1. เพศ

() ชาย

() หญิง

2. ระดับชั้นที่กำลังศึกษา

() ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4

() ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5

() ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

3. สถานภาพของบิดามารดา

() บิดามารดาอยู่ด้วยกัน

() บิดามารดาหย่าร้างกัน

() มารดาหรือบิดาถึงแก่กรรม

ตอนที่ 2 แบบสอบถามบุคลิกลักษณะ

คำชี้แจง

แบบสอบถามนี้สอบถามเกี่ยวกับบุคลิกลักษณะแสดงตัว - เก็บตัว เมื่อนักเรียนอ่านข้อความแล้ว ให้ทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องขวามือ ช่องใดช่องหนึ่งใน 5 ช่อง ที่ตรงกับความเป็นจริงของนักเรียนมากที่สุด ดังนี้

จริงที่สุด	หมายถึง	ข้อความนั้นตรงกับความเป็นจริงของนักเรียนมากที่สุด
จริง	หมายถึง	ข้อความนั้นตรงกับความเป็นจริงของนักเรียนมาก
จริงบ้าง	หมายถึง	ข้อความนั้นตรงกับความเป็นจริงของนักเรียนบ้าง
		ไม่จริงบ้าง
จริงน้อย	หมายถึง	ข้อความนั้นตรงกับความเป็นจริงของนักเรียนน้อย
จริงน้อยที่สุด	หมายถึง	ข้อความนั้นตรงกับความเป็นจริงของนักเรียนน้อยที่สุด

ข้อ	ข้อความ	จริง ที่สุด	จริง	จริงบ้าง	จริงน้อย	จริงน้อย ที่สุด
1	ข้าพเจ้าดีใจมาก ถ้าได้รับเลือกให้เป็นหัวหน้ากลุ่ม					
2	ข้าพเจ้าไม่กลัวที่จะตอบคำถามครู แม้ว่าอาจตอบผิดก็ตาม					
3	เมื่อครูต้องการอาสาสมัคร ข้าพเจ้ารีบเสนอตัวทันที					
4	ข้าพเจ้าเป็นคนเปิดเผย ตรงไปตรงมา					
5	เมื่อพบเพื่อนใหม่ ข้าพเจ้าเป็นฝ่ายเข้าไปทักทายก่อน					
6	การทำกิจกรรมกลุ่ม ไม่ว่าจะอยู่กลุ่มใด ข้าพเจ้าก็ไม่กังวล					
7	ข้าพเจ้าเข้ากับคนอื่นได้ง่าย					
8	ข้าพเจ้าพร้อมที่จะทำงานร่วมกับคนอื่น					
9	ข้าพเจ้ารู้สึกที่ตนเองคบเพื่อนได้เร็ว					
10	ข้าพเจ้ามักเปิดโอกาสให้เพื่อนแสดงความคิดเห็น					
11	ข้าพเจ้าเห็นว่าความคิดของแต่ละคนมีประโยชน์ทั้งสิ้น					
12	เมื่อมีการแสดงความคิดเห็น ข้าพเจ้าเลือกการเขียนมากกว่าการพูด					
13	ข้าพเจ้ารู้สึกรำคาญ เมื่อมีคนจ้องมองขณะทำงาน					
14	ข้าพเจ้ารู้สึกอึดอัดใจ เมื่อครูให้ทำกิจกรรมหน้าห้องเรียน					
15	ข้าพเจ้าวิตกกังวลในการพูดคุยกับเพื่อนใหม่					

ข้อ	ข้อความ	จริง ที่สุด	จริง	จริงบ้าง	จริงน้อย	จริงน้อย ที่สุด
16	ข้าพเจ้าชอบอ่านหนังสือมากกว่าเข้า สังคม					
17	ข้าพเจ้าไม่ชอบทำตามคนอื่นในกลุ่ม					

ตอนที่ 3 แบบสอบถามความเป็นผู้นำ

คำชี้แจง

แบบสอบถามนี้สอบถามเกี่ยวกับความเป็นผู้นำของนักเรียน เมื่ออ่านข้อความแล้ว ให้
ทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องขวามือ ช่องใดช่องหนึ่งใน 5 ช่อง ที่ตรงกับความเป็นจริงของนักเรียน
มากที่สุด ดังนี้

จริงที่สุด	หมายถึง	ข้อความนั้นตรงกับความเป็นจริงของนักเรียนมากที่สุด
จริง	หมายถึง	ข้อความนั้นตรงกับความเป็นจริงของนักเรียนมาก
จริงบ้าง	หมายถึง	ข้อความนั้นตรงกับความเป็นจริงของนักเรียนบ้าง ไม่จริงบ้าง
จริงน้อย	หมายถึง	ข้อความนั้นตรงกับความเป็นจริงของนักเรียนน้อย
จริงน้อยที่สุด	หมายถึง	ข้อความนั้นตรงกับความเป็นจริงของนักเรียนน้อยที่สุด

ข้อ	ข้อความ	จริง ที่สุด	จริง	จริงบ้าง	จริงน้อย	จริงน้อย ที่สุด
1.	เวลาครูมอบหมายให้ทำงานกลุ่ม ข้าพเจ้าพยายามแบ่งงานให้เพื่อน ทุกคนได้มีส่วนร่วมในกิจกรรมนั้น					
2.	ข้าพเจ้าสามารถจัดสรรแบ่งงาน ให้แก่สมาชิกในกลุ่มทำได้ตาม ความเหมาะสมของแต่ละคน					
3.	เมื่อได้รับมอบหมายงานกลุ่มมา จากครู ข้าพเจ้าทำแต่เพียงผู้ เดียวไม่แบ่งงานให้ผู้อื่นทำเลย					
4.	ข้าพเจ้าไม่สามารถแบ่งงานให้กับ เพื่อนได้ เพราะเกรงใจเพื่อน					

ข้อ	ข้อความ	จริง ที่สุด	จริง	จริงบ้าง	จริงน้อย	จริงน้อย ที่สุด
5.	ถ้าข้าพเจ้าได้รับเลือกให้เป็นหัวหน้ากลุ่ม ข้าพเจ้าเปิดโอกาสให้สมาชิกในกลุ่มได้เสนอความคิดเห็นในการทำงานกลุ่มร่วมกัน					
6.	ถ้าข้าพเจ้าเป็นหัวหน้ากลุ่ม ข้าพเจ้าเปิดโอกาสให้สมาชิกในกลุ่มได้แสดงความคิดเห็นเสมอ					
7.	ข้าพเจ้าให้อิสระแก่สมาชิกในกลุ่มแสดงความคิดเห็น แม้ว่าไม่ตรงกับความคิดเห็นของข้าพเจ้าก็ตาม					
8.	ถ้าข้าพเจ้าเป็นหัวหน้ากลุ่ม แต่มีสมาชิกคนหนึ่งมีความคิดเห็นขัดแย้งกับเพื่อนในกลุ่ม ข้าพเจ้าเปิดโอกาสให้สมาชิกคนนั้นได้แสดงความคิดเห็น					
9.	ถ้าข้าพเจ้าเป็นผู้นำกลุ่ม ข้าพเจ้าจะกระตุ้นให้สมาชิกทุกคนในกลุ่มได้แสดงความคิดเห็น					
10.	ข้าพเจ้ารับฟังความคิดเห็นของสมาชิกในกลุ่มเสมอ แม้ว่าความคิดเห็นนั้นไม่ตรงกับความคิดเห็นของข้าพเจ้าก็ตาม					
11.	ถ้าสมาชิกในกลุ่มมีความคิดเห็นแยกเป็น 2 ฝ่าย ในฐานะที่ข้าพเจ้าเป็นหัวหน้ากลุ่ม ข้าพเจ้าจะรับฟังความคิดเห็นของทั้ง 2 ฝ่าย					

ข้อ	ข้อความ	จริง ที่สุด	จริง	จริงบ้าง	จริงน้อย	จริงน้อย ที่สุด
12.	ถ้าสมาชิกคนใดคนหนึ่งมีความ คิดเห็นไม่ตรงกับข้าพเจ้า ข้าพเจ้าจะไม่รับฟังความคิดเห็น ของเขาเลย					
13.	เมื่อข้าพเจ้าได้รับเลือกให้เป็นผู้นำ ในการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ของ โรงเรียน ข้าพเจ้าจะปรึกษากับหรือ กับสมาชิกในกลุ่ม					
14.	เมื่อได้รับมอบหมายงานจากครู ข้าพเจ้ามีการปรึกษากับ สมาชิกในกลุ่มก่อนลงมือทำงาน ทุกครั้ง					
15.	ถ้าการทำงานเกิดปัญหาข้าพเจ้า และเพื่อนๆในกลุ่มมีการปรึกษา หารือกันถึงวิธีการแก้ปัญหานั้น					
16.	เมื่อมีการทำงานเป็นกลุ่ม ข้าพเจ้าไม่ปรึกษากับใคร เลย ขอทำแต่ส่วนของตัวเอง เท่านั้น					
17.	ข้าพเจ้ามีการวางแผนการทำงาน ร่วมกันกับเพื่อนเสมอ					
18.	ในการทำงานกลุ่ม เมื่อกลุ่ม ประสบปัญหาใด ๆ ข้าพเจ้าและ เพื่อน ๆ ช่วยแก้ปัญหาที่เกิดขึ้น					
19.	เมื่อได้รับมอบหมายงานจากครู มาแล้ว ข้าพเจ้าขาดการวางแผน ในการทำงานร่วมกันกับสมาชิก ในกลุ่ม					

ตอนที่ 4 แบบสอบถามสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับบิดา มารดา

คำชี้แจง

แบบสอบถามนี้สอบถามเกี่ยวกับสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับบิดา มารดา ให้นักเรียนอ่าน แล้วให้ทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องใดช่องหนึ่งใน 5 ช่อง ที่ตรงกับความเป็นจริงมากที่สุด แบบสอบถามนี้แบ่งเป็น 5 ระดับ คือ

จริงที่สุด	หมายถึง	ข้อความนั้นตรงกับความเป็นจริงของนักเรียนมากที่สุด
จริง	หมายถึง	ข้อความนั้นตรงกับความเป็นจริงของนักเรียนมาก
จริงบ้าง	หมายถึง	ข้อความนั้นตรงกับความเป็นจริงของนักเรียนบ้าง ไม่จริงบ้าง
จริงน้อย	หมายถึง	ข้อความนั้นตรงกับความเป็นจริงของนักเรียนน้อย
จริงน้อยที่สุด	หมายถึง	ข้อความนั้นตรงกับความเป็นจริงของนักเรียนน้อยที่สุด

ข้อ	ข้อความ	จริง ที่สุด	จริง	จริงบ้าง	จริงน้อย	จริงน้อย ที่สุด
1.	<u>การปฏิบัติตนของนักเรียนต่อ</u> <u>บิดา มารดา</u> ข้าพเจ้าปฏิบัติตามคำแนะนำของ ผู้ปกครองเกี่ยวกับเรื่องเรียน					
2.	ข้าพเจ้าไม่พอใจเมื่อผู้ปกครอง สอบถามเกี่ยวกับการเรียนของ ข้าพเจ้า					
3.	ข้าพเจ้าไม่ใส่ใจกับคำแนะนำของ ผู้ปกครอง					
4.	ข้าพเจ้าไม่ช่วยผู้ปกครองทำงาน บ้าน					
5.	ข้าพเจ้าไม่พอใจผู้ปกครองเมื่อ ผู้ปกครองตักเตือนเรื่องต่าง ๆ					
6.	เมื่อกลับถึงบ้านข้าพเจ้าไม่ ต้องการพบหน้าผู้ปกครอง					
7.	ข้าพเจ้าไม่พอใจเมื่อผู้ปกครอง บอกให้ข้าพเจ้าอ่านหนังสือทุกวัน					

ข้อ	ข้อความ	จริง ที่สุด	จริง	จริงบ้าง	จริงน้อย	จริงน้อย ที่สุด
8.	ข้าพเจ้าไม่เคยให้ของขวัญ ของที่ระลึก บัตรอวยพรแก่ผู้ปกครองในวันพิเศษ					
9.	ข้าพเจ้าแสดงความรัก ความเคารพต่อผู้ปกครองเสมอ					
10.	ข้าพเจ้าทำความเคารพผู้ปกครองทั้งก่อนไปและกลับจากโรงเรียน					
11.	ข้าพเจ้าเอาใจใส่ดูแลผู้ปกครองเมื่อผู้ปกครองไม่สบาย					
<u>การปฏิบัติตนของบิดามารดาต่อนักเรียน</u>						
12.	เมื่อมีเวลาร่วมผู้ปกครองคุยกับข้าพเจ้าเสมอ					
13.	ผู้ปกครองแสดงความห่วงใยเมื่อข้าพเจ้ากลับบ้านผิดเวลา					
14.	ผู้ปกครองแนะนำวิธีการอ่านหนังสือให้แก่ข้าพเจ้า					
15.	ผู้ปกครองกล่าวชมเชยเมื่อข้าพเจ้าสอบได้คะแนนดี					
16.	ผู้ปกครองให้คำปรึกษากับข้าพเจ้าเสมอเมื่อข้าพเจ้ามีปัญหา					
17.	ผู้ปกครองไม่เอาใจใส่ในเรื่องการเรียนของข้าพเจ้า					
18.	ผู้ปกครองไม่สนับสนุนให้ข้าพเจ้าเรียนในสิ่งที่ข้าพเจ้าสนใจ					
19.	ผู้ปกครองซื้ออุปกรณ์การเรียนให้ข้าพเจ้าอย่างครบครัน					

ข้อ	ข้อความ	จริง ที่สุด	จริง	จริงบ้าง	จริงน้อย	จริงน้อย ที่สุด
20.	ผู้ปกครองไม่เปิดโอกาสให้ ข้าพเจ้าได้แสดงความคิดเห็นใน เรื่องใด ๆ เลย					
21.	ผู้ปกครองให้คำแนะนำในการคบ เพื่อนกับข้าพเจ้า					

ตอนที่ 5 แบบสอบถามสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับครู

คำชี้แจง

แบบสอบถามนี้สอบถามเกี่ยวกับสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับครู เมื่ออ่านข้อความ
แล้ว ให้ทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องขวามือช่องใดช่องหนึ่งใน 5 ช่องที่ตรงกับความเป็นจริงของ
นักเรียนมากที่สุด แบบสอบถามนี้แบ่งเป็น 5 ระดับ คือ

จริงที่สุด	หมายถึง	ข้อความนั้นตรงกับความเป็นจริงของนักเรียนมากที่สุด
จริง	หมายถึง	ข้อความนั้นตรงกับความเป็นจริงของนักเรียนมาก
จริงบ้าง	หมายถึง	ข้อความนั้นตรงกับความเป็นจริงของนักเรียนบ้าง ไม่จริงบ้าง
จริงน้อย	หมายถึง	ข้อความนั้นตรงกับความเป็นจริงของนักเรียนน้อย
จริงน้อยที่สุด	หมายถึง	ข้อความนั้นตรงกับความเป็นจริงของนักเรียนน้อยที่สุด

ข้อ	ข้อความ	จริง ที่สุด	จริง	จริงบ้าง	จริงน้อย	จริงน้อย ที่สุด
	<u>การปฏิบัติตนของนักเรียนต่อ</u> <u>ครู</u>					
1.	ข้าพเจ้าไม่สนใจสิ่งที่ครูสอน					
2.	ข้าพเจ้าให้ความเคารพครู					
3.	ข้าพเจ้าปฏิบัติตามคำแนะนำของ ครู					
4.	ข้าพเจ้ารักและเคารพครูเสมอ					

ข้อ	ข้อความ	จริง ที่สุด	จริง	จริงบ้าง	จริงน้อย	จริงน้อย ที่สุด
5.	เมื่อข้าพเจ้ามีเรื่องไม่สบายใจ ข้าพเจ้ารีบปรึกษาครู					
6.	<u>การปฏิบัติตนของครูต่อนักเรียน</u> ครูไม่สนใจปัญหาด้านการเรียน ของข้าพเจ้า					
7.	ครูคอยเป็นห่วงข้าพเจ้า					
8.	ครูเอาใจใส่ดูแลข้าพเจ้า					
9.	ครูให้ความเป็นกันเองกับข้าพเจ้า					
10.	ครูรับฟังเหตุผลของข้าพเจ้า					
11.	ครูไม่มีเวลาให้ข้าพเจ้าได้ปรึกษา ปัญหา					

ตอนที่ 6 แบบสอบถามสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อน

คำชี้แจง

แบบสอบถามนี้สอบถามเกี่ยวกับสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อนเมื่ออ่านข้อความ
แล้ว ให้ทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องขวามือ ช่องใดช่องหนึ่งใน 5 ช่องที่ตรงกับความเป็นจริงมาก
ที่สุด ดังนี้

จริงที่สุด	หมายถึง	ข้อความนั้นตรงกับความเป็นจริงของนักเรียนมากที่สุด
จริง	หมายถึง	ข้อความนั้นตรงกับความเป็นจริงของนักเรียนมาก
จริงบ้าง	หมายถึง	ข้อความนั้นตรงกับความเป็นจริงของนักเรียนบ้าง ไม่จริงบ้าง
จริงน้อย	หมายถึง	ข้อความนั้นตรงกับความเป็นจริงของนักเรียนน้อย
จริงน้อยที่สุด	หมายถึง	ข้อความนั้นตรงกับความเป็นจริงของนักเรียนน้อยที่สุด

ข้อ	ข้อความ	จริง ที่สุด	จริง	จริงบ้าง	จริงน้อย	จริงน้อย ที่สุด
1.	ข้าพเจ้าสามารถพูดคุย แลกเปลี่ยนความคิดกับเพื่อนได้					
2.	ข้าพเจ้าทำกิจกรรมร่วมกับเพื่อน ในชั้นเรียนด้วยความสามัคคี					
3.	ข้าพเจ้าไม่มีปัญหาทะเลาะกับ เพื่อน					
4.	ข้าพเจ้ากับเพื่อนมักเอื้อเฟื้อต่อกัน เช่น การให้ยืมหนังสือ แบ่งขนม ให้กัน เป็นต้น					
6.	เมื่อข้าพเจ้าไม่มาโรงเรียนเพื่อน มักถามถึงด้วยความเป็นห่วง					
7.	เมื่อเพื่อนไม่สบาย ข้าพเจ้าเข้าไป ถามอาการ และช่วยเหลืองาน ของเพื่อนเท่าที่ทำได้					
8.	ข้าพเจ้าและเพื่อนมักช่วยกัน อธิบายการบ้านเมื่อมีเพื่อนใน กลุ่มไม่เข้าใจหรือทำไม่ได้					

ตอนที่ 7 แบบสอบถามมโนภาพแห่งตน

คำชี้แจง

แบบสอบถามนี้สอบถามเกี่ยวกับมโนภาพแห่งตนเมื่ออ่านข้อความแล้วให้ทำเครื่องหมาย
✓ ลงในช่องใดช่องหนึ่งใน 3 ช่อง ที่ตรงกับความเป็นจริงมากที่สุด แบบสอบถามนี้แบ่งเป็น 3
ระดับ คือ

จริง	หมายความว่า	ข้อความนั้นเป็นจริงตามความรู้สึกรู้สึกหรือความคิดเห็นเกี่ยวกับตนเองของนักเรียน
จริงบ้างไม่จริงบ้าง	หมายความว่า	ข้อความนั้นเป็นจริงบ้าง ไม่จริงบ้างตามความรู้สึกรู้สึกหรือความคิดเห็นเกี่ยวกับตนเองของนักเรียน
ไม่จริง	หมายความว่า	ข้อความนั้นเป็นเท็จตามความรู้สึกรู้สึกหรือความคิดเห็นเกี่ยวกับตนเองของนักเรียน

ข้อ	ข้อความ	จริง	จริงบ้าง ไม่จริงบ้าง	ไม่จริง
	<u>ด้านความสามารถ</u>			
1	ข้าพเจ้าเรียนหนังสือค่อนข้างเก่ง			
2	ข้าพเจ้าเป็นคนฉลาดว่องไว			
3	ข้าพเจ้ามีความจำดีมาก			
4	ข้าพเจ้าอ่านหนังสือเก่ง			
5	ข้าพเจ้าเป็นคนขยันในการเรียน			
	<u>ด้านลักษณะทางด้านร่างกาย</u>			
6	ข้าพเจ้าเป็นคนสวย (คนหล่อ)			
7	ข้าพเจ้ามีเสน่ห์ในเรื่องรูปร่าง			
8	ข้าพเจ้ารู้สึกว่ารูปร่างของตนเองไม่ สมส่วน			
9	ข้าพเจ้ามีรูปร่างหน้าตาดี			
10	ข้าพเจ้ามักได้รับคำชมว่าหน้าตาดี			
	<u>ด้านการเรียนและกิจกรรมทั่วไป ในโรงเรียน</u>			
11	ข้าพเจ้าพอใจผลการเรียนของตนเอง			
12	ข้าพเจ้ามักประสบความสำเร็จด้าน การเรียน			
13	ข้าพเจ้าเรียนไม่ดีหลายวิชา			
14	ข้าพเจ้าตั้งใจทำกิจกรรมต่าง ๆ ทางการเรียน			
15	ข้าพเจ้าจะตั้งใจเรียนเฉพาะวิชาที่ ข้าพเจ้าชอบ			
16	ข้าพเจ้าเป็นนักเรียนที่ดีของโรงเรียน			
17	ข้าพเจ้าไม่กล้าออกไปตอบปัญหา หน้าชั้นเรียน			

ภาคผนวก ค
คุณภาพเครื่องมือ

ตาราง 6 แสดงค่าอำนาจจำแนกเป็นรายข้อ (t) ของแบบสอบถามบุคลิกภาพ

ข้อ	ค่าอำนาจจำแนกเป็นรายข้อ (t)
1	5.081
2	2.722
3	3.379
4	3.301
5	5.429
6	5.007
7	4.092
8	3.303
9	3.610
10	6.267
11	2.612
12	4.303
13	3.160
14	2.059
15	2.201
16	5.485
17	3.013

ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .8701

ตาราง 7 แสดงค่าอำนาจจำแนกเป็นรายข้อ (t) ของแบบสอบถามความเป็นผู้นำ

ข้อ	ค่าอำนาจจำแนกเป็นรายข้อ (t)
1	6.254
2	4.019
3	3.458
4	2.167
5	5.668
6	2.192
7	2.368
8	2.374
9	4.340
10	2.717
11	8.970
12	4.342
13	5.752
14	4.643
15	5.766
16	2.026
17	6.410
18	4.278
19	3.529

ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .8126

ตาราง 8 แสดงค่าอำนาจจำแนกเป็นรายข้อ (t) ของแบบสอบถามสัมพันธภาพระหว่างนักเรียน
กับบิดา มารดา

ข้อ	ค่าอำนาจจำแนกเป็นรายข้อ (t)
1	5.266
2	6.005
3	6.306
4	3.909
5	5.904
6	3.405
7	5.993
8	2.895
9	13.535
10	7.297
11	3.511
12	5.013
13	2.840
14	3.849
15	6.609
16	5.308
17	5.118
18	4.906
19	4.172
20	2.200
21	3.309

ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .8478

ตาราง 9 แสดงค่าอำนาจจำแนกเป็นรายข้อ (t) ของแบบสอบถามสัมพันธภาพระหว่างนักเรียน
กับครู

ข้อ	ค่าอำนาจจำแนกเป็นรายข้อ (t)
1	6.058
2	4.645
3	4.180
4	6.150
5	2.434
6	3.317
7	5.296
8	2.344
9	6.886
10	5.536
11	4.193

ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .7476

ตาราง 10 แสดงค่าอำนาจจำแนกเป็นรายข้อ (t) ของแบบสอบถามสัมพันธภาพระหว่างนักเรียน
กับเพื่อน

ข้อ	ค่าอำนาจจำแนกเป็นรายข้อ (t)
1	5.442
2	2.068
3	3.923
4	7.297
5	3.385
6	4.686
7	6.393

ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .6675

ตาราง 11 แสดงค่าอำนาจจำแนกเป็นรายข้อ (t) ของแบบสอบถามมโนภาพแห่งตน

ข้อ	ค่าอำนาจจำแนกเป็นรายข้อ (t)
1	2.598
2	2.299
3	5.213
4	2.963
5	4.020
6	4.814
7	4.644
8	3.271
9	8.107
10	4.062
11	3.718
12	4.134
13	2.105
14	2.840
15	4.144
16	3.783

ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .7769

ประวัติย่อผู้วิจัย

ประวัติย่อผู้วิจัย

ชื่อ ชื่อสกุล

ไพบดา สุตระ

วันเดือนปีเกิด

18 กรกฎาคม 2523

สถานที่เกิด

โรงพยาบาลคริสเตียน

สถานที่อยู่ปัจจุบัน

29/3 ม. 1 ตำบลช้างกลาง กิ่งอำเภอช้างกลาง
จังหวัดนครศรีธรรมราช 80250

ประวัติการศึกษา

พ.ศ. 2548

การศึกษามหาบัณฑิต (สาขาจิตวิทยาการศึกษา)

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ กรุงเทพมหานคร

พ.ศ. 2546

ศึกษาศาสตรบัณฑิต (สาขาการแนะแนว)

มหาวิทยาลัยทักษิณ สงขลา

พ.ศ. 2542

มัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนโยธินบำรุง
นครศรีธรรมราช

องค์ประกอบที่มีอิทธิพลต่อมโนภาพแห่งตนของนักเรียนช่วงชั้นที่ 2
โรงเรียนบ้านนาหว้า กิ่งอำเภอนากลาง จังหวัดนครศรีธรรมราช

บทคัดย่อ
ของ
ไปยดา สุตระ

เสนอต่อมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาจิตวิทยาการศึกษา
พฤษภาคม 2548

ไปยดา สุตะระ. (2548). องค์ประกอบที่มีอิทธิพลต่อมโนภาพแห่งตนของนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 โรงเรียนบ้านนาวา กิ่งอำเภอช้างกลาง จังหวัดนครศรีธรรมราช. ปริญญาโท กศ.ม. (จิตวิทยาการศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
คณะกรรมการควบคุม : รองศาสตราจารย์ชูชีพ อ่อนโคกสูง , รองศาสตราจารย์เวณี กรีทอง.

การวิจัยครั้งนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาองค์ประกอบที่มีอิทธิพลต่อมโนภาพแห่งตนของนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 โรงเรียนบ้านนาวา กิ่งอำเภอช้างกลาง จังหวัดนครศรีธรรมราช จำแนกองค์ประกอบเป็น 3 องค์ประกอบดังนี้ องค์ประกอบด้านส่วนตัว ได้แก่ เพศ ระดับชั้น บุคลิกภาพ และความเป็นผู้นำ องค์ประกอบด้านครอบครัว ได้แก่ สถานภาพสมรสของบิดามารดา และสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับบิดา มารดาและองค์ประกอบด้านสิ่งแวดล้อมในโรงเรียน ได้แก่ สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับครู และสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้เป็นนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 ของโรงเรียนบ้านนาวา กิ่งอำเภอช้างกลาง จังหวัดนครศรีธรรมราช จำนวนทั้งสิ้น 283 คน เป็นนักเรียนชาย 136 คน และนักเรียนหญิง 147 คน เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า ได้แก่ แบบสอบถามองค์ประกอบที่มีอิทธิพลต่อมโนภาพแห่งตน สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล โดยหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สันและการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ

ผลการวิจัยปรากฏดังนี้

1. องค์ประกอบที่มีความสัมพันธ์ทางบวกกับมโนภาพแห่งตนของนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 โรงเรียนบ้านนาวา กิ่งอำเภอช้างกลาง จังหวัดนครศรีธรรมราช อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 มีจำนวน 4 องค์ประกอบ ได้แก่ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 (X_5) บุคลิกภาพ (X_{10}) ความเป็นผู้นำ (X_{11}) และสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อน (X_{14})
2. องค์ประกอบที่มีความสัมพันธ์ทางลบกับมโนภาพแห่งตนของนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 โรงเรียนบ้านนาวา กิ่งอำเภอช้างกลาง จังหวัดนครศรีธรรมราช อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 มีจำนวน 1 องค์ประกอบ ได้แก่ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 (X_4)
3. องค์ประกอบที่ไม่มีความสัมพันธ์กับมโนภาพแห่งตนของนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 โรงเรียนบ้านนาวา กิ่งอำเภอช้างกลาง จังหวัดนครศรีธรรมราช มีจำนวน 9 องค์ประกอบ ได้แก่ เพศชาย (X_1) เพศหญิง (X_2) นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 (X_3) บิดามารดาอยู่ร่วมกัน (X_6) บิดามารดาหย่าร้างกัน (X_7) มารดาถึงแก่กรรม (X_8) บิดาถึงแก่กรรม (X_9) สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับบิดา มารดา (X_{12}) และสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับครู (X_{13})

4. องค์ประกอบที่สามารถพยากรณ์ มโนภาพแห่งตนของนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 โรงเรียนบ้านนาวา กิ่งอำเภอช้างกลาง จังหวัดนครศรีธรรมราช อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยเรียงลำดับจากตัวพยากรณ์ที่ส่งผลมากที่สุดไปหาน้อยที่สุด มีจำนวน 3 องค์ประกอบ ได้แก่ สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อน(X_{14}) บุคลิกภาพ(X_{10}) และสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับบิดา มารดา(X_{12}) ซึ่งองค์ประกอบทั้ง 3 องค์ประกอบนี้สามารถร่วมกันพยากรณ์มโนภาพแห่งตนของนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 โรงเรียนบ้านนาวา กิ่งอำเภอช้างกลาง จังหวัดนครศรีธรรมราช ได้ร้อยละ 25.5

5. สมการพยากรณ์มโนภาพแห่งตนของนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 โรงเรียนบ้านนาวา กิ่งอำเภอช้างกลาง จังหวัดนครศรีธรรมราช ได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.01 รายละเอียดดังนี้

5.1 สมการพยากรณ์มโนภาพแห่งตนของนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 โรงเรียนบ้านนาวา กิ่งอำเภอช้างกลาง จังหวัดนครศรีธรรมราชในรูปคะแนนดิบ ได้แก่

$$\hat{Y} = 1.532 + .165 X_{14} + .138 X_{10} - .096 X_{12}$$

5.2 สมการพยากรณ์มโนภาพแห่งตนของนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 โรงเรียนบ้านนาวา กิ่งอำเภอช้างกลาง จังหวัดนครศรีธรรมราชในรูปคะแนนมาตรฐาน ได้แก่

$$Z = .407 X_{14} + .202 X_{10} - .244 X_{12}$$

FACTORS AFFECTING ON SELF - CONCEPT OF THE SECOND LEVEL,PRIMARY
GRADE 4 – 6 STUDENTS OF BAAN NAVA SCHOOL IN KING - AMPHOE
CHANGKLANG , CHANGWAT NAKHON SITHAMMARAT

AN ABSTRACT
BY
PAIYADA SUTRA

Presented in partial fulfillment of the requirements for the Master
of Education degree in Educational Psychology
at Srinakharinwirot University

May 2005

Paiyada Sutra. (2005). *Factors Affecting on Self - Concept of The Second Level, Primary Grade 4 – 6 Students of Baan Nava School in King – Amphoe Changklang Changwat Nakhon Sithammarat*. Master Thesis, M.Ed. (Educational Psychology). Bangkok : Graduate School, Srinakharinwirot University. Advisor Committee : Assoc.Prof. Chucheeep Onkokesung, Assoc.Prof. Waythanee Greethong.

The purposes of this research were to investigate factors affecting on Self - Concept of the second level, primary grade 4 – 6 students of Baan nava school in king – amphoe , Changklang changwat Nakhon sithammarat. There were 3 dimensions of factors ; first of them was personal factor :gender, educational level, personality and leadership, second of them was family factor : marital status and interpersonal relationship between students and parents and third of them was learning environment : interpersonal relationship between students and their teacher and interpersonal relationship between students and their peer group. The subject of 283 students: 136 males and 147 females, from the second level, primary grade 4 – 6 students of Baan Nava School in King – Amphoe Changklang Changwat Nakhon Sithammarat in academic year 2004. The instruments were the factors affecting on the Self – Concept questionnaires. The data was analyzed by The Pearson Product Moment Correlation Coefficient and Stepwise Multiple Regression Analysis.

The results were as follows :

1. There were significantly positive correlation among the Self – Concept and 4 factors : educational level : prathom suksa Vi (X_5) personality (X_{10}) leadership (X_{11}) interpersonal relationship between students and their peer group (X_{14}) at .01 level.
2. There were significantly negative correlation between the Self – Concept and educational level : prathom suksa VI (X_4) at .01 level.
3. There were no significantly correlation among the Self – Concept and 9 factors : gender : males (X_1) gender : female (X_2) educational level : prathom suksa IV (X_3) marital status : couple (X_6) marital status : divorced (X_7) marital status :

mather passed away (X_8) and marital status : father passed away (X_9) interpersonal relationship between students and parents (X_{12}) interpersonal relationship between students and their teacher (X_{13}).

4. There were 3 factors that affecting on the Self - Concept ranking from the most to the least affective factors were interpersonal relationship between students and their peer group (X_{14}) personality (X_{10}) interpersonal relationship between students parents (X_{12}) at .01 level. These 3 factors could predicted self - concept about percentage of 25.5.

5. The significantly predicted equation of factors affecting on Self - Concept of the second level, primary grade 4 – 6 students of Baan Nava School in King – Amphoe Changklang Changwat Nakhon Sithammarat at .01 level were as follows :

5.1 In terms of raw scores were :

$$\hat{Y} = 1.532 + .165 X_{14} + .138 X_{10} - .096 X_{12}$$

5.2 In terms of standard scores were :

$$Z = .407 X_{14} + .202 X_{10} - .244 X_{12}$$